د فکر پلوشي

Ketabton.com

سید اصغر هاشمي

۱۳۹۴ لمریز کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فکر پلوشې

سید اصغر هاشمي

۱۳۹۴ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: د فکر پلوشې

لیکــوال: سیداصغر هاشمي

خپرونـدی: د افغانستان ملي تحریك، فرهنگي څانگه

وېبپاڼه: www.melitahrik.com

کـمپـوز: لیکوال

ډیزاینگر: ضیاء ساپی

پښتی ډیزاین: فیاض حمید

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپکـال: ۱۳۹۴ ل کال/ ۲۰۱۵م

د تحریك د خپرونو لړ: (۵۰)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

سرلیک **مخ**

فکري قوت..۱
د انسان جوړښتونه..................................۵
آغاز او انجام.......................................۸
انصاف..۱۰
ښه ملګری..۱۲
د زرو قدر..۱۴
مشرتوب...۱۵
د ستونزو ګټه.....................................۱۷
یوم البتر..۱۹
خزان وهلی ګل....................................۲۱
حقیقت..۲۴
لیدلوری...۲۶
علم او عمل.......................................۲۸
د معنویاتو ارزښت................................۳۰
د شهرت وږی.....................................۳۱
د ماضي هېرول....................................۳۲
لوی فکر...۳۳
فکري ښکلا.......................................۳۵
د زړه پیغام.......................................۳۷
د یوازیوالي ګټه...................................۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامیابي..۴۲
دروندوالی..۴۴
فکر او عمل...۴۶
د مجازي مینې مقام.....................................۴۸
د پوهې ارزښت..۵۰
پوهنه رڼا ده..۵۲
د انسان ارزښت ټاکنه...................................۵۵
په ځان ویسا..۵۸
زه د کوم ځای یم؟......................................۶۱
لویوالی..۶۳
فکر...۶۶
لوړ خیالونه...۶۹
قوم پالنه...۷۱
انسان..۷۵
ځواني..۷۸
شکر وباسئ!..۸۰
رنځور..۸۳
رقابت..۸۵
انسانیت او اسلامیت....................................۸۷
لوی او وړوکی..۹۰
لېوني...۹۲
توپیر...۹۴
د وخت ارزښت...۹۷
کاشکې ځواني وای!.....................................۹۹
نوی فکر...۱۰۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوندحقیقت..۱۰۳

اضداد...۱۰۵

مساوات...۱۰۷

پوه او ناپوه...۱۱۰

پرمختگ...۱۱۲

مشر او کشر..۱۱۳

کمیت اوکیفیت..۱۱۵

حقیقي خیرات خور....................................۱۱۷

همدردي...۱۲۰

ښکلا...۱۲۳

ښه او بد...۱۲۷

مینه..۱۲۹

سرعت...۱۳۲

حقیقي کوڼ...۱۳۳

د تقدیر فلسفه...۱۳۵

ظاهر او باطن..۱۳۷

حرکت...۱۳۸

افراط..۱۴۰

تحول...۱۴۲

ځنګل..۱۴۴

ارمان..۱۴۶

ګټه او تاوان...۱۴۷

پوهه...۱۴۹

د پښتوادب نوې ښکلا او د هاشمي د ادبي پنځونو هارونه..........151

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکري قوت

په نړۍ کې د هر شي په پيدا ښت کې د الله تعالی لوی حکمتونه پراته دي. که سترګې وغړوو ډېر لوړ او ټيټ شيزونه به وګورو او د فکري شخوند وهو وروسته دې نتيجې ته رسېږو چې د ځينو شيانو په لوړوالي او دځينو شيانو په ټيټوالي کې د څښتن تعالی قدرتونه پراته دي.

ځينې لوړ شيان د ارزښت وړ دي او ځينې ټيټ شيان د ستاېلو وړ دي.لکه: اسمان ډېر لوړ دی، بارانونه ورنه کېږي، مځکې خړوبوي، غلې، دانې، ميوې او ګلان د همدې بارانونو برکت دی. د همدې بارانونو برکت دی، چې سيندونه او بحرونه لرو او ډېر حيوانات مو په همدې اوبو کې ژوند کوي، يعنې د ډېرو حيواناتو د ژوند اصلي ټاټوبی او کور په اوبو کې دی.

په همدې بحرونو کې د مرغلرو پيدا ښت هم د اوبو برکت دی او اوبه د انسانانو د ژوندیو مهم ضرورت هم دی.

د سپوږمۍ راختل او راپريوتل، د لمر پيدا کېدل او فنا کېدل په اسمان کې دي، همدغه اسمان دی چې ځمکه يې د انسانانو په خدمت کې کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که بارانونه نه وي، لمر نه وي، سپوږمۍ نه وي، بادونه نه وي، وريځ نه وي او داسې نور .... نو مځکه به هېڅکله د انسانانو، حيواناتو، او نباتاتو لپاره د ژوند ځای نه وای.

سره له دې چې مځکه ټيټه ده، خو د اسمان برکت دی، چې مځکې باندې ژوند کېږي.

د ځينو شيانو په ټيټ والي کې لوی حکمت پروت وي او له لوړوالي يې ټيټوالي د خورا اهميت وړ وي.

که يوه لوړه ماڼۍ په نظر کې ونيسو، د همدې ماڼۍ د لوړوالي ټول قوت او استحکام په تهداب کې دی، دلته دی چې د ماڼۍ له لوړوالي نه يې ټيټ والی مهم دی.

د همدې تهداب برکت دی چې ټوله ماڼۍ پرې ولاړه او محکمه ده. بادونه، بارانونه، زلزلې او نور طبيعي افتونه ورته تاوان نه شي رسولای.

انسانان هم لوړه او ټيټه برخه يا نقطه لري، لوړه څوکه يې د سر ده او ټيټه يې د پښو ده.

د انسان لوړوالی ډېر مهم دی، ککره ده چې د ټول بدن رهنمايي کوي، د ښه او بدو کارونو لارښوونه همدا ککره او په ککرې مغز کوي.

د انسان مغز او فکر دی، چې په ټول بدن واکمني کوي او د بدن اعضاوې يې فرمانبرداري کوي.

د بدن د ټولو اعضاوو (سترګې، غوږونه، لاسونه، پښې او داسې نورو) د ښه کارونو اصلي او حقيقي لامل د انسان ښه مغز او فکر دی. د همدې اعضاوو د بدو کارونو لامل بد مغز او بد فکر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان ټول داخلي جوړښت د فکر او عقل سره نېغ په نېغه اړیکه لري او د ښه فکر او عقل نتیجه ده، چې یو انسان له خپل داخلي جوړښت(احساسات، جذبات، وجدان، اخلاق، انسانیت، سړیتوب او ټول انساني ښېګڼو) نه ښه استفاده کوي.

که په لاسونو د خیر کارونه کوو، یا سترګې ګناه ته نه پرېږو، په غوږونو غیبت نه اورو او قرانکریم اورو، په ژبه درواغ نه وایو، په پښو بدو ځایونو ته نه ځو او د انسانیت ټولې اسلامې او انساني ښېګڼې لرو، اصلي او حقیقي لارښوونه یې له فکر څخه کېږي، چې د انسان د فکر او پوهې سره مستقیمه اړیکه لري.

د انسان لوړوالی هم لکه د اسمان لوړوالی ډېر مهم دی، اسمان که ځمکه خپله تابع کوي. یو بافکره او پوه انسان هم خپل ټول بدن تابع کولای شي او هېڅکله یې سرکشي ته نه پرېږدي.

فکر او عقل چې بې لارې شو، ټول بدن خراب کارونه کوي او له داسې انسانانو بیا د خیر او ښېګڼې طمع او امید نه شو کولای.

د فکري قوت انسان ته ډېره پیاوړتیا ورکوي او دغه قوت د نړۍ له ټولو قوتونو څېنې بهتره دی او دغه فکري قوت په علم او پوهې لاس ته راځي.

دلته اکثره خلک پوهه او علم نه لري، نو له همدې امله دوی ښه فکر نه لري او نه شي کولای چې په ټولنې کې ښه کارونه او خدمتونه وکړي.

فکر او عقل د بدن بادشاه دی، ښه فکر او عقل ښه مشري کولای شي او بد عقل او فکر بده مشره کوي.

فکري قوت او ځواکمنتیا له انساني ټولو قوتونو څېنې بهتره ده، د فکر قوت د انسان نور بدن ته هم قوت ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې ملکونه د هغو ککرو (فکر، عقل او پوهې) درلودونکي څښتنان دېر لږي، چې موږ او تاسې ورته احتياجه او محتاجه يو.

ککرې خو د نړۍ ټول انسانان لري، خو په ککرو او سرونو کې مغز او فکر مهم دی.

ډېرې (زياتې) بې مغزه او بې فکره ککرې مهمې نه دي، بلکې په ډېرو ککرو کې هغه ککرې او سرونه مهم دي، چې مغز او فکر يې پياوړی وي.

په نړۍ کې په هغو ککرو حساب کېږي، چې فکر او عقل يې د کار وي او د هغو سرونو احترام نشته، چې فکر او عقل نه لري.

تاسو هم د هغو ککرو او سرونو احترام وکړئ، چې د لوړوالي حق يې ادا کړی دی او بدن يې خپل تابع کړی دی.

لکه څرنګه چې د اسمان لوړوالی د ځمکې لپاره مهم دی، دغه شان د انسان لوړوالی هم په فکر او عقل کې دی او د نور بدن لپاره مهم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان جوړښتونه

د نړۍ ټول انسانان دوه ډوله جوړښتونه لري، یو یې فزیکي او بل یې معنوي جوړښت دی. په فزیکي لحاظ اکثره انسانان په ټول پوره وي خو په معنوي لحاظ کامل انسانان کم پیدا کېږي. چېرته چې پوهه زیاته وي، هلته معنویاتو ته زیات ارزښت ورکول کېږي او چېرته چې پوهه کمه وي هلته بیا د معنویاتو پرځای نورو شیانو ته ارزښت ورکول کېږي.

تر څو چې د پوهې قیمت کم نه شي او اکثره وګړي مو د علم او پوهې پر ګاڼه سمبال نشي، د معنویاتو ارزښت ته به د ارزښت په سترګو ونه ګورو.

په حیواناتو کې شیدې لرونکې ښاروي له هغو ښارویو بهتره دي، چې خلک ورنه ګټه نشي تر لاسه کولای، دلته د انسانانو په ډول په حیواناتو کې هم توپیر لیدل کېږي. په نباتانو کې میوه دارې ونې مو د هغو خلکو په شان دي چې پوهه لري او هر وخت د ځان پر ځای د عوامو په فکر کې وي.

په ټولې نړۍ کې په هغو انسانانو شمار کېږي چې پوهه لري او هغه انسانان چې پوهه نه لري، د هغو بې میوو ونو په شان دي، چې له لرګیو یې استفاده کېدای شي، خو نور تش کالبوتونه دي.

یو د انسان جسمي کار دی چې د بیروني جوړښت او جسم سره کار لري او بل د انسان فکري کار دی. فکري کار له جسمي کاره څو مرتبې بهتره دی، که یو دهقان د غنمو کرلو لپاره ځمکه اړوي او یا داسې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

جسماني کارونه کوي او همدارنګه د پوهنتون استاد شاګردانو ته درس ورکوي او هر وخت په فکري او ذهني کارونو مشغوله وي، دا دواړه کارونه دي، خو د دهقان له کاره د استاد کار بهتره دی. ټولې دنیا کې له جسمي کارونو فکري کارونو ته برتري ورکول کېږي.

نړۍ نن فکري يرغلونه پيل کړي دي، او غواړي چې په ټولې نړۍ د فکر په واسطه مشري وکړي. دوی پوه شوي چې د جسمي يرغلونو پرځای فکري جنګونه کوي.

د انسان قدر او عزت بايد د هغه د معنوياتو، پوهې او اخلاقو په نظر کې نيولو سره وکړو، نه په نورو لاملونو.

اکثره عوام مو د بدوخلکو عزت کوي، چې دا په دې دلالت کوي، چې موږ ښه خلک نه يو. د ظالم ملګرتيا کوي، هر ځای يې صفتونه کوي، چې دا يې د ويرې يولامل دی.

انسان کې چې انسانيت نه وي او په حقيقي پوهې سمبال نه وي، د تش کالبود په شان دی، د انسان انسانيت په نظر کې ونيسی چې د معنوياتو سره مستقيمه اړيکه لري، نه مال، دولت، موقف، قوميت، خپلوي، نژادي، سمتي او داسې نورې اړيکې.

د انسان په نوم ټولو خلک پېژندل کېږي او هر چاته د انسان په نوم غږ کوو، خو د انسانيت او شرافت ځانګړنې په ډېرو کمو کسانو کې موندل کېږي.

عبدالرحمن بابا وايي:

انسانيت څه په دولت نه دی رحمانه
بت که جوړ کړې د سرو زرو انسان نه دی

په ساختماني لحاظ د سرو زرو له بته د انسان قيمت کم دی، خو که د معنا په لحاظ انسان پوره وي، د نړۍ هيڅ شي سره يې بها نه شو برابرولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې انسانان لوړ قیمت لري او په کلونو کلونو یې نومونه تلپاتې وي، خو د ځینو انسانانو بها دورمره کمه وي، چې په ژوندون او له مرګه وروسته یې هم ارزښت کم وي.

په نړۍ کې د ورځې بې شمېره انسانان مړه کېږي چې له مرګه څو ورځې وروسته د خلکو هیر وي چې یو دلیل یې دا دی چې دوی په معنوي لحاظ پیاوړي انسانان د ټولنې نه وو، خو که چېرې استاد الفت په نظر کې ونیسو، له لسهاوو کلونو وروسته هم د خلکو په زړونو کې خاص ځای لري، چې دلیل یې د استاد معنوي ارزښت پورې اړه لري.

افغانانو که غواړئ چې پرمختګ وکړئ، نو د مادیاتو پر ځای معنویاتو ته ارزښت ورکړئ، د ناپوهو مشرانو پر ځای پوه انسانان خپل مشران وټاکئ، د ګنهګارو پر ځای بې ګناهو ته رایه ورکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اغاز او انجام

د هر شي په پيدا ايښت او فنا کېدو کې د څښتن تعالى حکمتونه پراته دي، او په نړۍ کې هر شی آغاز او آنجام لري.
لمر د ورځې پيدا کېږي او ټول انسانان، حيوانات او نباتات ورځينې ګټه پورته کوي، د لمر په راختلو سپينه ورځ شي، ټول انسانان خپل کارونه پيل کوي او د حلال رزق د لاس ته راوړلو حلې ځلې کوي.
له انسانانو سربېره حيوانات هم لمر ته ضرورت لري. په نباتاتو کې ټولې ميوې او دانې همدا لمر پخوي.
د همدې لمر په فنا کېدو شپه راځي او شپه بيا د استراحت لپاره ښه وخت دی. هو ! د لمر په آغاز او آنجام کې يې حکمتونه له ورا ځرګند يږي.
د لمر پيدا کېدل او فنا کېدل، د سپوږمۍ راختل او پريوتل، شپه او ورځ مينځ ته راوړي او د دوی په آغاز او آنجام کې د نړۍ خير او ښيګڼه پرته ده.
په پسرلي کې ټولې ونې شنې شي، ميوې نيسي، ښکلا پيدا کوي او ټول انسانان د همدې نباتاتو نه استفاده کوي، خو د مني په راتګ سره پرې خزان راشي او خپله ښکلا له لاسه ورکړي. د نباتاتو له فنا کېدو وروسته د دوی بيا ژوند پيل کېږي او بيا ځلې پرې پسرلی راځي.
دې پرې خزان وهلې ونې مې دوباره ښکلې او ښايسته وليدې، له دې پرو پسرليو وروسته مې بيا پسرلي وليدل او له دې پرو خزانونو وروسته مې بيا ځلې خزانونه وليدل.
د لمر، سپوږمۍ،نباتاتو او داسې نورو شيانو په آغاز او آنجام پوه نه شوم، کله پيدا شي او کله له منځه ولاړ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان هم د الله تعالی په قدرت پیدا کېږي او فنا کېږي، د دوی پیدا ایښت او مرګ په تقدیر کې لیکل شوي وي، په دې دنیا کې دوی یو ځل پیدا کېږي او یو ځل مړه کېږي. د دوی د پیدا ایښت اصل او اساس معلوم دی، دوی الله تعالی د خپل عبادت لپاره پیدا کړي دي، د دوی بیا ځلې پیدا کېدل په دې دنیا کې ناشوني ده. د دوی آغاز(پیدا ایښت) او آنجام(فنا کېدل) نا څرګند دي او له آنجامه مخکې باید د پیدا ایښت پر مفهوم پوه شي.

دوی (انسانان) په دې نړۍ کې لکه د نباتاتو پسرلی او منی نه لري، چې له خزانه وروسته پرې بیا بهار راشي، نباتات خو په دنیا کې څو څو ځلې له منځه ځي او پیدا کېږي، خو د انسان یو مرګ دی او په دې نړۍ کې د بیا ژوند کولو چانس نه لري.

مخکې له دې چې د ناکامۍ سره مخ شې، د کامیابۍ په فکر کې او سېږه، په دنیا کې ستا لپاره د بیا ژوند کولو موقع نه شته. ستا آغاز او آنجام، خزان او بهار معلوم دی.

که یوه میوه داره ونه په یوه پسرلي کې میوه ونه نیسي او خزان پرې راشي، امکان لري چې بل پسرلي کې له ثمره ډکه ونه وي، خو د انسان د میوې نیولو وخت همدا یو پسرلی دی او په دې بل پسرلی نه راځي، نو دا دنیا د انسان لپاره د اخرت د لاس ته راوړلو یو ښه دوکان دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انصاف

انسانان ځکه اشرف المخلوقات دي، چې د ډېرو خصوصیاتو سربېره د فکر کولو او د خپلې مفکورې نه د استفادې کولو توان لري.

فکري ځواکمنتیا د نړۍ له ټول قوتونو بهتره ده او همدغه فکري قوت دی چې نړۍ پرمختګ کوي.

په کومې ټولنې کې چې د فکر خاوندان ډېر وي، هلته برابري وي، مساوات وي او حق حقدار ته ورکول کېږي.

چېرته چې انصاف او عدالت وي، هلته به د حقیقي فکر خاوندان مشران وي او چېرته چې د غېر حقیقي فکر خاوندان مشران وي، هلته بیا د انصاف تله ماته وي.

ځینې بې فکره انسانان باید عدالت او انصاف له لمر، سپوږمۍ، باران، باد او داسې نورو طبیعي توکو ځینې زده کړي. سره له دې چې دغه توکي عقل او فکر نه لري، خو بیا هم د ځینو بې فکره انسانانو نه د دوی انصاف او عدالت ښه دی.

لمر سهار پیدا کېږي، په غریب، مالداره، خپل، پردي او داسې نورو شیان باندې یو شان رڼایي کوي. دغه باانصافه لمر له عدالته کار اخلي، چې ډېر انسانان دغه شان برابري نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپې له خوا د سپوږمۍ په راختلو يو ځل بيا په ټولو رڼايي شي او که اسمان وريځ وي او سپوږمۍ خپل مخ پټ کړي، نو بيا هېڅوک د ده له مخ پلو نه شي لرې کولای.

بارانونه هم لکه لمر او سپوږمۍ له انصافه کار اخلي او اکثره ځمکې يو شان خړوبوي، خپل او پردي، دوست او دښمن په نظر کې نه نيسي.

دغه بې فکره، بې عقله او بې تميزه توکي څو مرتبې د هغو انسانانو نه چې عقل او فکر لري، خو بيا هم عدالت او انصاف نه کوي بهتره دي.

ای په لوړو مقامونو کې اکثرو انسانانو ! ستاسو د انصاف تله ماته ده. عدالت او برابري له لمر، سپوږمۍ، باران او باد ځينې زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه ملګري

ژوند د خوشحالیو او خفګانونو خوب دی، چې د خوشحالیو او خفګانونو لحظات له انسانه هیریږي، خو ځینې خبرې او خاطرې دانسان په ژوند کې له انسان سره پاتې کېږي او کله کله په غیر ارادي(ناشعوري) ډول د انسان ذهن ته راځي او انسان دې ته اړ کوي، چې فکر پرې وکړي.
کوچنی وم او د ځوانۍ په درشل مې پښه ایښې وه، چې ګران پلار به مې راته ویلې: ځویه له خپلو همزولو سره کینه او هغه چا سره دوستي وکړه، چې له هره پلوه له تا سره برابر وي.
رښتیا چې د ځینو مشرانو خبرې د کاڼو کرښې وي، او نن چې مې د پلار خبرې یادیږي او په نړۍ کې د حقایقو د لټون لپاره ډېر وخت فکر کوم، پوهیږم چې انسان باید انسانیت او اسلامیت په نظر کې ونیسي او له هغه چا سره ملګرتیا او دوستي وکړي، چې د دې د ویاړ سبب وګرځي.
د مرغانو ګلې ګلې مې په هوا کې یوځای له خپلو همجنسو سره ولیدلې، له کوترو سره مې بازان ونه لیدل او له بازان سره مې کوترې ونه لیدلې.
د پسونو ډلې ډلې مې جدا ولیدلې او د چرګانو دوستي مې له چرګانو سره ولیده.
د حیواناتو له خپلو همجنسو سره دوستي کې د دوی ګټه ده او د خپل ژوند بقا او پاینښت په همدې کار کې ویني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له حیواناتو سربیره نباتات مې هم خوا په خوا لکه دوستان ولیدل، د غنمو به خوا کې مې غنم ولیدل او د جوارو په خوا کې مې د جوارو بوټي ولیدل.

یو شاعر وایي:

هر پیوند له خپل پیوند سره جوړیږي
په نارنج کې مې انار لیدلی نه دی

د شاعر هدف هم ښکاره دی، دی هم د ملګرتیا او د دوستي لپاره هر څوک لایق او وړ نه ګڼي او هر انسان باید خپل ثاني پیدا او دوستي ورسره وکړي.

د فارسي ژبې یو متل دی: کتی ماه بنشنی ماه شوی، کتی دیګ بیشنی سیاه شوی.

تبلیغیان وایي: که له عطاري سره کینې نو خامخا به د عطرو بوی درنه ځي او که د ماهي فروش سره کینې حتما به د ماهي سوړ بوی درنه ځي.زما د پلار خبره د دوست په انتخاب کې باید له احتیاطه کار واخلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زرو قدر

ټولنيز لاملونه د دې سبب کېږي، چې ټولنيز ارزښتونه مو بېل بېل خوا غوره کوي.

پوهه او علم په هرې ټولنې کې ارزښت نه لري او نه عالم او پوه انسان په هر ځای کې د احترام او عزت وړ وي.

په دې پوه شه که ته ډېره پوهه لرې او د ټولنې اکثره خلک ناپوهه او بېسواده وي، د دې پرځای چې د پوهې په سبب د ولس په زړه کې ځای پيدا کړې، د نفرت لامل ګرځې.

رښتيا هم د زرو په قدر زرګر پوهېږي نه اهنګر او په کومې ټولنې کې چې د پوهې کچه ټيټه وي، د پوهانو پر ځای د ناپوهانو قدر او عزت پکې زيات وي، ځکه چې د پوهې له ارزښته ناپوهه ناخبره وي.

هو ! په داسې ټولنو کې د پوهې او فکر خاوندان هم خواشيني او خفه وي او د يو ډول افسردګۍ احساس کوي. دی په ټولنې کې د ځان په شان خلک لټوي او له داسې خلکو لوړې ارزوګانې او اميدونه لري، دی هغه څه چې په ځان کې وينې، په ډېرو خلکو کې يې نه شي موندلی او د دې هغه توقوعات چې د ټولنې له عوامو ځينې لري، نه پوره کېږي او د يو ډول يوازيوالي سبب يې ګرځي.

رښتيا هم دی يوازې دی او خپل برابر دوستان په اسانۍ نه شي پيدا کولای.

که ته ډېر ښکلی يې او خپل ثاني پيدا نه کړې او ټولنه ډېره بد رنګه وي، نو د بدرنګو به حتمي نه خوښېږې او ته به د يوازيوالي احساس کوې.

په کومو خلکو کې چې پوهه زياته وي، د پوهانو عزت زيات کوي او په کومو ټولنو کې چې پوهه کمه وي، د ناپوهانو عزت زيات کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرتوب

د مشرانو احترام او په کشرانو شفقت يو د بل لپاره لازم او ملزوم دي. که کشرانو د مشرانو احترام وکړ، نو خامخا به مشران په کشرانو شفقت کوي.
د کشرانو برکت دی، چې په ټولنې کې مشران لرو او همدا مشران دي چې کشران ترې پيدا دي.
که په يوې کورنۍ کې مشران (نيکه، نيا، پلار او مور) په درانده نامه يادوو او د دوی احترام کوو. دليل يې ښکاره دی، چې لمسيان او اولادونه يې زيږولي او د دوی د مشرتوب يو اصلي لامل د همدوی پيدا کول دي، که دوی (اولادونه) نه وي، دوی(د کورنيو مشرانو) ته هېڅوک پلار او نيکه نه وايي او مشري يې خپل ارزښت له لاسه ورکوي او دوی ته بيا مشر نه شو ويلای.
د کورنيو کشران دی، چې مشران لرو، نو مشران بايد خپل حق ادا او په کشرانو شفقت وکړي او دوی ته دې په احترام قايل وي.
د کشرانو خبرو ته بايد غوږ کيږدي او دغه کشران د اينده ورځې مشران دي، په دې کشرانو کې د عقل او پوهې په لحاظ مشران هم لرو، چې د خپلو کورنيو د ځينو مشرانو نه د پوهې په لحاظ کشران نه بلکې مشران ورته ويلای شو، نو د کورنيو کشرانو ته بايد د خبرو کولو حق ورکړو او نظرونه يې بايد واورو.
د عوامو برکت دی، چې په ملک کې ريس جمهور لرو او ټولنيز نظام مو پرمخ روان دی، نو د ولس په عزت بايد د يوې ټولنې مشر پوه شي او خپل احترام د کشرانو په شفقت کې پيدا کولای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوې ډېرې لويې دشتې کې چې خک نه وي، هلته به نظام نه وي، نه به مشر وي او نه به کشر وي، نه به احترام وي او نه به شفقت وي.
د هندوانې زړی دی، چې لويه، غټه او پخه هندوانه ترې لاس ته راځي، که زړی نه وي، نو هندوانه نشته.
د امو زړی دی، چې وکرل شي، لويه ونه شي او په منونو منونو امونه ترې لاس ته راځي.
تاسو خو هندوانه او امونه خورئ، خو د پيدا ايښت، خوند، رنګ او د مزې برکت يې يوازې او يوازې زړی دی. همدا زړي دي چې ميوې ترې لاس ته راځي.
رښتيا هم په کورنيو کې دمشرانو د عزت او احترام عوامل يې خپل اولادونه او کورنۍ دي، که دوی مشران دي، نو د کشرانو برکت دی.
استاد الفت وايي: (ته نه يې خبر چې په يوه دانه او په يوه څاڅکي کې عالمونه پراته دي. څه شی چې ته وړوکی ګڼې هغه لوی دی، ته ونه لويه ګڼې هغه په يوه زړي کې ده، تاته زړی وړوکی معلومېږي، په هغه کې لويه ونه ځای شوې ده، دغه غټه هندوانه چې ګورې کال ته نشي پاتې کېدای او عمر يې ډېر لږ دی. دغه د هندوانې کوچنی زړی تا ته هر کال تازه هندوانې درکوي، د زړي قيمت له هندوانې نه لږ نه دی.)
هو ! د مشرتوب او کشرتوب تر منځ دغه شان تړاو شته دی او هېڅ کوچنی تول عمر په يو حال نه پاتې کيږي، ننني کوچنی د سبا ورځې مشر دی او د نن ورځې مشر به بله ورځ نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ستونزو ګټه

په نړۍ کې هر شی یو د بل لپاره ضد لري او دنیا له همدا سې توکو نه جوړه ده.
د پوه او ناپوه تو پیر هغه وخت ښه کولای شو، چې خپله مو پوهه تر لاسه کړې وي او د پوهې له ارزښته باخبره او سېږو.
ډېر خلک دي چې د اولادونو پیدا کېدو، ښځې کولو، د مور او پلار زړه لاس ته راوړلو او داسې نورو ..... شیانو په ترلاسه کولو کې د خوشحالۍ احساس کوي.
رښتیا چې د انسان د ژوند سره خوشحالي تړلې ده او په یوه نه یوه ډول انسان په ژوند کې ډېرې خوږې شیبې ویني او د خوشحالۍ دورانونه پرې راځي.
له خوشحالیو سربېره د انسان ژوند له خفګانونو نه هم خلاص نه دی او چې انسان ژوند کوي، له خوشحالۍ سره به خفګانونه هم زغمي، که د انسان خوښه وي او که نه وي، له دې ضدینو سره به د الله تعالی په رضا وخت تیروي.
هو ! له انسان سره خفګانونه شته دي او د همدې خفګانونو نتیجه ده، چې انسان یې په ژوند کې ویني او فکر یې روزل کېږي.
د پریشانیو او زحمتونو نتیجه ده، چې انسان کې فکري قوت پیدا کېږي، خوخفګانونه او پریشانۍ د هغه انسان فکر ښه روزي، چې علم او پوهه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ ډېر لوی فیلسوفان او عالمان د ټولنې غریب او بیچاره خلک وو او د دوی د فکري روزلو له لاملونو څینې یو مهم لامل د دوی ټولنیزې ستونزې او خفګانونه وو.
کله کله انسان ته له خوشحالیو خفګانونه ډېرې مهمې شي او له خوشحالو نه په خفګانونو کې یې ګټه وي.
اهنګر د اوسپنیزو شیانو د جوړولو لپاره اوسپنه ښه سره کوي او بیا وروسته له ښه ټکولو ترې یو شی جوړوي، څومره چې اوسپنه ښه سره کېږي، هم کلکیږي او هم ښه څیز ترې لاس ته راځي.
په انسان هم چې څومره تکلیفونه راځي، هماغومره کلکېږي او په دې انسان کې فکري او جسمي قوت پیدا کېږي.
هینر وایي: (څه شی دی چې په انسان کې ژور فکرونه پیدا کوي؟ علم او پوهه نه ده، کار نه دی، د عواطفو او احساساتو هېجان هم نه دی، یوازې رنځ او مشقت دی، چې د انسان په فکر کې ژوروالی پیدا کوي او ښایي، چې د همدې لامله په دنیا کې غمونه او رنځونه ډېر شوي دي.)
د هینر خبره پرځای ده، خو هغه کس چې پوهه او علم لري، نسبتا هغه کس ته چې پوهه نه لري، رنځ او مشقت پرې یو ډول تاثیر نه کوي، هغه کس چې پوهه لري فکري ژوروالی او فکري قوت یې پیاوړی کېږي او هغه چې کمه پوهه لري، په هغه کې له فکري قوت نه جسماني قوت ډېر پیاوړی کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوم البتر

یو وخت کوچنی وم او کله کله به مې د اسې فکر کاوه، چې زه خو لو یېږم او باید لوی لوی کارونه وکړم، د خپلو نیکونو او پلرونو ارمانونه به پوره کوم.
دا چې انسان لو یېږي، فکر یې هم باید لوی شي او لوی لوی کارونه باید وکړي.
دا چې انسان کې ورځ تر بلې تغیرات او تحولات راځي او هر څه یې نوي کېږي، دغه شان نړۍ هم باید لویه شي او د ژوند لپاره ارامتیاوې باید زیاتې شي.
ښه مې په یاد دي، چې کله کله به زموږ د کور مشرانو او سپین ږیرو ویلې (کل یوم البتر)، زه به بیا د دوی خبرې ته حیران شوم، چې دوی څه وایي. ایا دا هم امکان لري، چې ورځ تر بلې دي بتري وي.
خو اوس دې نتیجې ته ورسېدم، چې رښتیا هم د هغوی دغه تکیه کلام دلته (افغانستان) کې صدق کوي.
هغه پخوانۍ مینه او محبت مو په او سنیو خلکو کې نشته، پخوانی صداقت نشته، پخوانی انسانیت نشته، نه هغه مکتبونه شته او نه هغه درسونه شته. یعنې ټېر پخواني شیان موله لاسه ورکړي دي.
دلته مو د علم او پوهې کچه ټیټه شوې ده، د کمیت په لحاظ په هرې برخې کې کار شوی دی، خو کیفیت مو له لاسه ورکړی دی.
سیاسي شعور، د فکر لوړوالی، انساني کرامت او داسې نور ټېر څه موله پخوا نه خراب شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ هر څه په زړېدو دي، فکرونه مو زاړه، زړې ارزوګانې لرو او په زاړه خوب ویده یو، د یو انسان د خوب وخت معلوم وي، خوموږ په ډېر اوږد خوب ویده یو.

د مشرانو هغه تکیه کلام چې ویل یې: (کل یوم البتر) په نورې نړۍ کې برعکس دی او هلته (کل یوم البهتر) دی.

هلته نوي فکرونه دي او هر څه یې ورځ تر بلې نوې کېږي او هغوی نوي نوي کارونه کوي.

هغوی د خپل وخته استفاده کوي، علم او پوهه لاس ته راوړي او نوي نوي اختراعات کوي.

د هغوی لاس ته موږ احتیاجه او محتاجه یو، د هغوی له تکنالوجۍ استفاده کوو، د هغوی له برقه استفاده کوو. دلته ورځ تربلې بترې ده او هلته ورځ تر بلې بهترې ده.

ځوانانو په عام ډول جسمي کار او په خاص ډول فکري کار مو له یوم البتره یوم البهتر ته رسولای شي، کار وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزان وهلی گل

د نړۍ د ټولو مخلوقاتو تخلیقگر(خلق کوونکی) الله تعالی دی او د هر شي په پیدا ایښت او فناکیدو کې د الله تعالی لوی حکمت پروت وي.
د انسانانو د پیدا ایښت له لومړۍ ورځې نه مرگ ورسره یوځای پیدا کیږي، خو د مرگ او ژوند په فلسفه کې د انسان مرگ یې ژوند دی، که چیرې د الله تعالی په پیرزوینې او لورینې یو خدای بخښلي انسان ته د جنت دروازې خلاصې شي، نو حقیقي او اصلي ژوند هلته پیل کیږي.
دځینو شیانو اخري انجام ته خفه کیږو، خو په دې نه پوهیږو چې د ډېرو شیانو اخري انجام یې د ژوند اغاز وي. ډېر خلک دي چې د انسان مرگ اخري انجام گڼي، خو حقیقي ژوند وروسته له مرگه پیل کیږي، او همدغه د ژوند پیل دی.
له انسانانو سربیره د نباتانو پیدا کیدل او له منځه تلل هم د الله تعالی د تقدیر په فلسفه کې لیکل شوي دي.
په باغ کې گلان شنه شي(وغوړیږي)او د وخت په تیریدلو یې د خزان وخت راشي. د گل او د باغبان یوه قصه ده:یوباغ وي، چې یو زیارکښ باغبان لري او په ټول گلانو ډېر زهیر وي.
په باغ کې گلان ډېر وي، خو ځینې گلان خاص رنگ، ښکلی بوی لري او د ټول باغ خوشبویي ددې د عطرینو وږمو نه خوند اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باغبان د ټول باغ په خدمت کې وي، خود هغه سور رنګه ګل بوی او رنګ پرې ښه لګيږي، د ګلاب په پيدا ايښت کې باغبان ډېر حکمتونه ليدلي وي.
په باغبان دغه عطرين ګل ډېر ګران وي او مخکې له دې، چې په ګل خزان راشي، ډېره پاملرنه يې کوي او هيڅکله نه غواړي، چې دا فنا شي، باغبان د دې په پاتې کيدو کې خپل هوسا ژوند ګوري او په فنا کيدو کې خپل د ژوند د پای انجامويني.
د ګل د زرغونيدو سره د باغبان په ژوند کې تغيرات او تحولات راغله، سره له دې چې غذا ورکوونکی او خدمت کوونکی يې باغبان و، خو باغبان په غير ارادي ډول دا سې احساس درلوده، چې ګل يې خدمت کوي.
په ګل کې باغبان ډېر تاثيرات ليدلي وو، هو ! دا ګل عادي ګل نه وه، دا د جنت د باغونو نه راغلی ګل و او د الله تعالی له خوا په باغ کې ځکه غوړيدلی و، چې د باغبان حال او احوال الله تعالی ته بوځي. هو !
د خلقت د کارخانې نه کله کله --- په جهان پيدا يو بل شانې بشر شي
باغبان د ټول باغ خدمت کاوه، خو په دې ګلابي رنګه ګل چې د نورو ګلانو سره يې جوت توپير درلود، ډېر پام کاوه، ورځې او شپې تيريدلې ګل د ورځې يو ډول او د شپې بل ډول بوی کاوه او باغبان يې د ورځې او شپې له بويه خوند اخيسته.د وخت په تيريدلو سره د ګل رنګ پکه کيده او بوی يې له لاسه ورکاوه.
باغبان پوه شوچې پسرلی ولاړ او خزان په راتلو دی، باغبان د ګل په رنګ او بوی مين وو او د ګل په ليدلو يې سترګو کې نور، پوزې ته ښکلی بوی او ټول بدن يې د خوشحالۍ احساس کاوه، د غم څپو يې مخ په خپېړو ووهه او ګل ورځ تر بلې مړاوی کيده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځې ګل باغبان ته وویل: زما خزان ته مه خفه کیږه، هره شپه پسې ورځ راځي او د هرې ورځې پسې شپه راځي، دغه شان د هر پسرلي پسې خزان او د هر خزان پسې پسرلی راځي. نن که زه مړاوی شوم، زه بیا زرغونیږم او زما او ستا د مینې سلسله به یو ځل بیا پیل کیږي.
باغبان د ګل خبرو ته هک پک پاتې شو او دا امیدواري ورته پیدا شوه، چې بیا پسرلی راځي او خزان وهلی ګل به بیا زرغونیږي او د بوی او ښکلا به یې برخمن کیږم.
د وخت په تیریدلو ګل مړاوی شو او یوه شپه د باغبان خوب ته راغی او ویې ویل: زه نور ستا په باغ کې نه شین کیږم، ځکه چې زه د جنت ګل یم. زه او ته به په دنیا کې نه بلکې په عقبا کې سره وینو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیقت

حقیقت پر حقایقو ولاړ وي او په ډېرو شیانو کې حقیقي او غیرحقیقي (مجازي)مسایل او څرکونه تر سترګو کېږي. لکه: حقیقي مینه او مجازي مینه، حقیقي احساسات او غیر حقیقي احساسات، حقیقي پوهه او مجازي پوهه او داسې نور.

د نړۍ له ډېرو غیر اسلامي فیلسوفانو نه هغه اسلامي عالمان بهتره دي چې حقیقي پوهه یې درلوده.

په دنیا کې ډېر غیر مسلم عالمان مجازي(غیرحقیقي)پوهه درلوده، حقیقي پوهه هغه ده، چې د الله تعالی په اوامرو، د رسوالله(ص) په احادیثو او په قرانکریم کې راغلي دي.

قراني پوهه حقیقي پوهه ده او د حقایقو په لټون کې له مسلمان او انسان سره ډېره مرسته کوي.

په اکثرو اسلامي ملکونو او په خاص ډول افغانستان کې حقیقي پوهه ډېره کمه ده او هغه د ګوتو په شمېر تحصیل کوونکي مو هم اکثره مجازي(غیر حقیقي) پوهه لري. دا چې اکثره تحصیل کوونکي مو ډول ډول نیمګړتیاوې لري، اصلي او حقیقي دلیل یې د حقیقي پوهې نه درلودل دي.

ډېر پوه او لوستي وګړي مو د حق او ناحق، خو او بدو او داسې نورو تر منځ توپیر نه شي کولای، چې اصلي لامل یې بیا هم د حقیقي پوهې نه درلودل دي.

حقیقي پوهه که تر لاسه کړو، حقیقت ته پرې ځان رسولای شو او حقیقي ژوند پرې تیرولی شو او د ژوند ټول کړه وړه به مو پر حقایقو ولاړ وي.
همدا حقیقي پوهه ده چې انسان یې له امله لوړو پوړیو ته رسیدلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قراني پوهه حقيقي پوهه ده، په قرانکريم کې د ډېرو اياتونو مفاهيم دي، چې وايي: حق بايد حقدار ته ورکړل شي، هيڅ انسان بايد په بل انسان ظلم ونه کړي يا د قوم پالنې مفکورې ته بده مفکوره او نظريه ويل شوې ده.

د پارلمان يو وکيل دی چې حق ناحق ثابتوي، حقدار ته يې خپل حق نه ورکوي او د قومپالنې مفکوره ورسره او غير اسلامي کارونه کوي.

ډېر پوه عوام مو همدې ظالم، قوم پرست او ناحق حق ثابتوونکی او حق ناحق ثابتوونکي ته پوه وکيل وايي. دوی وايي: فلاني وکيل د خپل قوم سره ډېر کومک کوي او خپلو خلکو ته يې ډېر خدمت وکړ. اکثره عوام مو پوهه نه لري او د خدمت او خيانت په تعريف نه پوهېږي، چې اصلي لامل يې د غير حقيقي پوهې درلودل او د حقيقي پوهې نه درلود ل دي.

چاچې وکيل ته رايه ورکړې، هغوی هم په دې نه پوهېږي، چې په ناحقه د يو چا حق خوړل غير اسلامي او غير انساني کار او عمل دی، دوی هم حقيقي او اسلامي پوهه نه لري.

بيسواده وکيل په هر ځای کې د خپلو خدمتونو يادونه کوي او دی بيچاره هم د خدمت او خيانت تر منځ توپير نه شي کولای، ځکه چې دی خو حقيقي او مجازي پوهه نه لري.

د حقيقي پوهې خاوندان ډېر وخت ژوندي وي او د مجازي پوهې خاوندان ډېر ژر له منځه ځي. د حقيقي پوهې برکت دی، چې سيد جماالدين افغان، علامه اقبال، استاد ګل پاچا الفت او داسې نورو کسانو نومونه تلپاتې او ژوندي دي او د مجازي پوهې له برکته ډېر ژوندي له مړو بتر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليدلوری

په هر ځای کې لوی او واړه خلک شته، چې لوی خلک لوی لوی ارمانونه لري او لوی لوی کارونه کوي.
دوی د ځان په فکر کې کم او د ملت په فکر کې زيات دي او واړه بيا وړې ارزوګانې لري او يوازې د ځان په فکر کې وي.
د انسانانو فکرونه سره فرق کوي او دا يو حقيقت هم دی، چې د انسانانو داخلي جوړښت سره توپير لري.
هر سړی دې دنيا ته د خپلو عينکو په نظر ګوري. يو مالدار هر وخت د مال، دولت، سرمايي او پيسو خبرې کوي، دې ته پيسې له هر شي ډېر اهميت لري او عزت په مالدارۍ کې ګوري.
يو زاهد د دنيا هر څه قربان کړي او د الله تعالی د لاس ته راوړلو لپاره هر څه ترک کړي دي، دی يوازې د حقيقي ذات سره مينه لري.
د يو لوړ موقف خاوند په دې خوشحاله دی، چې خلک يې آغا او بادار په نامه ياد کړي او د لاس لاندې خلک يې عزت وکړي.
يو خدمتګار د وطن ته له هر څه نه خدمت مهم دی، او دی د هيواد پر ختک خپله دنده ګڼي.
يو شاعر چې يو ښه غزل وليکي او د خلکو لخوا تشويق شي، دې ته دا څو بيتونه له هر شي ډېر ارزښت لري.
يو فلسفي دې نړۍ ته د شک په سترګه ګوري او په هر څه کې د(ولې) ځواب لټوي او د هر شي په اړه پوښتنه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !د هر چا لیدلوری فرق کوي او د ټولو انسانانو تر منځ د فکر تفاوت موجود دی.

ربنتیا چې د وړوکي کار کوچنی وي او د لویانو کار د ارزښت وړ وي، د لوی او وړوکي توپیر په همدې کې دی.

یو شاعر وایي: د لوی انسان سره د دې دنیا لویه نقشه وي او د وړوکي انسان سره د نړۍ وړه نقشه وي، لوی فکرمند او عالمان انسانان ښارونه جوړوي، ملکونه جوړوي او واړه انسانان د ځان لپاره کورونه جوړوي.

استاد الفت هم په دې اړه وایي: (په انسانانو کې ډېر تفاوت شته دی، په دوی کې ځینې د ځان لپاره خدمت کوي او د ځان په فکر کې دي او ځینې بیا جهان په فکر کې دي او جهان جوړوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم او عمل

علم او پوهه د انسان د ژوند ښکلا ده، علم هغه سرمایه ده، چې ټول عمر د خپل مالک سره بې وفايي نه کوي او د ژوند په هر ستونزمن وخت کې یې پکاریږي.

دغه سرمایه، نه ورکیږي، نه تاوان کوي او نه یې څوک غلا کولای شي، خو اساسي خبره د علم سره عمل دی.

لکه څرنګه چې د یو تجار لپاره سرمایه او په همدې سرمایې یو ښه کاروبار جوړول یو اساسي کار دی، دغه ډول د انسان لپاره د انسان سرمایه یې علم دی او له همدې علم نه پرځای او ښه استفاده کول یې عمل دی. یعنې د علم د ارزښت ټاکلو لپاره یې عمل ضروري دی. بې عمله پوه عالم او تحصیل کوونکی انسان نه هغه انسان څو مرتبې بهتره دی، چې پوهه او علم نه لري.

یو مسلمان که د انسانیت له دایرې ووځي او انساني کرامت ته ارزښت نه ورکوي او هر ډول غیر انساني کارونه کوي، دلته دغه انسان او مسلمان ملامت دی، د اسلام په دین کې ملامتیا نه شته.

نو هغه عالم او پوه انسان، چې د پوهې د درلودلو سره سره عمل نه کوي، دلته هم علم او پوهه ملامته نه ده او نه باید ورته په سپکه سترګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورو ، دلته عمل ملامت دی، همدا عمل دی، چې د پوهې ارزښت ته د بر خلک په سپکه سترګه ګوري. استاد الفت وايي:

چې عمل او فکر يو له بله بيل شي
عمل خوار شي فکر ورکه سمه لار کړي

د استاد له (فکر) نه مطلب (علم) دی او له (کار) نه مطلب (عمل) دی، چې د علم لپاره عمل او د عمل لپاره علم مهم ګڼي.

هو ! يوه پوهه ده، که چېرې ښه او پرځای استفاده ورنه وشي او پوهه دعمل پر ګانه سمباله شي، له يوه انسانه ښه انسان جوړولای شي او که چيرې د علم او پوهې سره عمل نه وي، نو بيا د همدې انسانه شيطان جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معنویاتو ارزښت

په وروسته پاتې ولسونو کې مادیات ډېر اهمیت لري او په پرمختللو هیوادونو کې معنویاتو ته ارزښت ورکول کېږي.
هر سړی خپل دید او نظر لري خو د مادیاتو لاس ته راوړل اسانه کار دی نسبتا معنویاتو ته.
استاد الفت وايي:
ډېر تفاوت شته په انسان کې د معنا په لحاظ
واړه مشغول دي ځينې ځان ځينې جهان جوړوي
هو !د مادیاتو په لاس ته راوړلو ځان ته خدمت کولای شو او د معنویاتو په لاس ته راوړلو جهانونه جوړولای شو.
نن په ټولې نړۍ کې د هغو خلکو نومونه یادېږي چې معنوي لاس ته راوړنې درلودې او په یو نه یو ډول د خدمت لاملین ګرځیدلي دي.
یو عالم وايي: (د نیکانو لوی ارمان دادی، چې د سړو جوړولو په کار کې برخه ولري، که څه هم د دوی کار پټ پاتې شي او څوک پرې پوه نشي.)
رښتیا چې د انسانانو جوړول د هر چا کار نه دی، او که وغواړو چې انسانان تربیه کړو، نو باید چې د ولس ککرو او سرونو ته خدمت وکړو او د دوی په مغز کار وکړو.
همدا ککره ده چې په ټول بدن مشري کولای شي او بدن خپل تابع ګرځولای شي.
دغه ککلرې په پوهې او علم اصلاح کېږي او پوهه ده چې د انسان په سلوک کې مثبت تغیرات راوړلای شي.
معنویات تر لاسه کړئ، چې خلکو ته پوهه او علم ورکړئ او د معنا په لحاظ بشپړ انسانان ټولنې ته ورکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهرت وږی

که غواړئ چې خلک مو قدر او عزت وکړي، خپلې ټولنې ته خدمت وکړئ.

کوښښ مه کوئ چې خلک مو باید حتما وپېژني او شهرت تر لاسه کړئ، ځکه چې په شهرت کې له انسانه ځان ورکېږي او غرور او تکبر انسان کې پیدا کېږي.

یو انسان ته دا مهم نه دی چې حتما باید پېژندل شوی انسان د ټولنې وي او د شهرت نه دې برخمن وي. بلکې د مینې، سرېتوب، انسانیت، اسلامیت، خدمت او داسې نورو لاملونو په سبب د انسانانو په زړونو کې ځای پیدا کړئ، چې له مرګه وروسته هم ژوندي او د ولس په زړونو کې تلپاتې مینه ولرئ.

تاسو په خلکو ځان مه پېژنئ، پرېږدئ چې خلک تاسو وپېژني. داسې انسانان شته چې ټوله دنیا یې نه پېژني او د فقیرۍ ژوند تیروي، خو د الله تعالی خوښ او هغه (ج) یې پېژني، کوښښ وکړئ که ټوله دنیا مو نه پېژني خو چې الله تعالی مو وپېژني.

د شهرت دغه ولږه مې په ډېرو انسانانو کې ولیده، چې د دوی د نیکبختۍ نه بلکې د بدبختۍ باعث وګرځیده.

د نړۍ ډېرو لویو عالمانو او پوهانو د شهرت تنده نه درلوده، خو الله تعالی په خپلې پیرزوینې او لورینې ورته ورکړه.

یو عالم وایي: (که په افتخار او شهرت پسې ګرځې، نو زما پند مه هیروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!

هو! شهرت مه غواړئ، پرېږدئ چې درکړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماضي هېرول

تېرې خبرې هېرې کړئ او په ماضي باندې فکر مه وهئ، په تېرو خبرو فکر کول په هوا کې مرغان نیول او د مړې پسې ژړا کول دي.
د هېرولو هنر باید زده کړو، خو د ځینو خبرو هېرول اسان کار نه دی او په غیر ارادي او نا شعوري ډول انسان زوروي.
موږ د انسانانو بد نشو هېرولای او ښه یې ډېر ژر هېروو، چې د بدو هېرول ښه کار دی او د ښو هېرول ښه کار نه دی.
د بدو نه هېرول په انسان کې کینه او غصب زیاتوي او د ښو هېرول انسان احسان فراموشه کوي.
له چا سره چې دې ښه وکړه د احسان بدلې په طمع یې مه او سیږه، خو له چا سره چې ښه شوې وي، هغه یې باید هېر نه کړي او هر چیرته دې د نو موړي احسان یادوي.
سپنسر وايي: (هر څه هېر کړه، هر څه هېر کړه هېرول ډېر لوی هنر دی! هغه درون بار، چې تا سره دی له ځانه وغورځوه. که غواړې چې والوزې، که ارزو لرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره اشنا شې درانه او سنګین شیان سیند ته وغورځوه، دغه دی سیند، هله ژر شه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هېرولو هنر ډېر لوی هنر دی.)
یو بل عالم وايي: (هغه څوک چې د چا بد نشي هېرولی ښه سړی نه دی. څوک چې همیشه د بل د ملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي د ښه زړه خاوند نه دی.)
هو! د ځینو شیانو هېرول ښه کار دی، خو هېرول یې اسان کار نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی فکر

ځینې خلک له وخته مخکې فکرونه کوي او ډېرې لوړې ارزوګانې ورسره وي، دا هغه کسان دي چې د ځان او ټولنې په باب پېش بیني کولای شي.
دا سې خلک د نړیوالو مفکورو خاوندان وي او هېڅکله ځان نه محدودوي.
که غواړئ چې لوی او نوم وتی انسان په انسانانو کې او سېږئ، نو لوی فکر ولره او هېڅکله ځان لکه د بندي مرغه مه بندي کوئ.
هغه چې نړیوال فکر لري ډېر ژر د خلکو زړونه نه شي تسخیرولی او د عوامو په زړونو کې ځای نشي پیدا کولای.
هغه چې ورځنۍ خبرې کوي ډېر ژر له خلکو لخوا منل کېږي.
ملنګ جان او استاد الفت د یو وخت شاعران دي، ملنګ جان پخپل وخت کې له استاد الفته زیات شهرت درلود، خو استاد الفت نن ډېر شهرت لري او د لوړ مقام لیکوال او شاعر دی.
هغه چې ژر د شهرت خاوند کېږي ژر له منځه ځي او هغه چې د وخت په تېریدلو نوم پیدا کوي، د هغوی نوم تلپاتې وي.
تیز بارانونه ډېر سیلونه راوړي او ژر تر ژره مځکه خړوبوي، خو هغه باران وهلې مځکې ډېر ژر وچیږي، په مقابل کې هغه بارانونه چې ورو ورو او دوامداره وریږي، د مځکې تل ته یې نم رسېږي او خطرناکه وي.
شوپنهاور وایي: (هغه افتخار چې لکه د څېړۍ ونه په ډېر وخت کې وده کوي او غځېږي، دوام او پایښت یې هم ډېر وي.
هغه بل افتخار چې لکه د سپرلي بوټی ژر پیدا کوي او ژر لویږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډېر ژر له منځه ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي، یعنې په ټول انسانیت پورې تعلق ولري هماغومره له خپل عصر څخه پردی وي، دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري، بلکې د بشر د تاریخ یو جز وي، د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري، بلکې بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځینې مسایل پکې وي.)

هو ! هغه افتخار چې په سختۍ لاس ته راځي لزت یې زیات وي. ډوډۍ او یخې اوبه هغه وخت ته ډېر خوند ورکوي، چې په ډېرو تکلیفونو یې پیدا کړي وي او ښه ورته وږی او تږی وي، ډوډۍ او اوبه موړ ته خوند نه ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکري ښکلا

د انسان د پیدا ایښت سره مرګ او د ځواني سره زړښت شته دی. د انسان د ژوند په هره مرحله کې د الله تعالی لوی حکمتونه پراته دي.

ځینې خلک د ځوانې ارمان کوي، خو زما په پوهه ښه ده چې زړښت شت، مرګ شته، جنت او دوزخ شته.

د هر انسان دوه وجوده او جهتونه دي، چې داخلي وجود او جوړښت او بیروني وجود او جوړښت په نوم یادیږي.

د انسان په زړښت کې داخلي جوړښت له بهرني جوړښت سره نېغ په نېغه اړیکې لري.

د اکثرو ناپوهو او بې علمو کسانو بیروني جوړښت ((قد ، قواره، سترګې، غوږونه او داسې نور))چې زړیږي، داخلي جوړښت یې ((اعصاب، زړه، هډوکي، مغز او داسې نور)) هم ورسره زړیږي. د دې په مقابل کې د پوهو کسانو بیروني جوړښت او جهت چې زړیږي، داخلي جوړښت د بدن یې لا ځوانیږي. دلته بهرنی جوړښت له داخلي جوړښت سره چندان اړیکي نه لري.

دلته جسمي او بیروني ښکلا ته ډېر ارزښت ورکول کیږي او د بدن د ښکلا په نامه زښت زیات روزنځایونه شته دي او ډېر ځوانان مو په ډېرو مصارفو خپل بدنونه او جسمونه جوړوي، چې دې ته بیروني ښکلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي، خو دلته ضرورت بل ډول احساسېږي او د بيروني ښکلا نه داخلي ښکلا ته زيات ضرورت دی، چې د هغې جملې نه د فکر ښکلا په نامه بايد ډېر د تمرين ځايونه جوړ شي.
په جسمي او فزيکي لحاظ ډېر انسانان په ټولنې کې لرو، خو د فکر خاوندان ډېر کم کسان لرو.
استاد الفت وايي: (په يوه محيط کې چې هر څوک په ماديات و افتخار کوي هلته د فضيلت خاوندان حقير وي.)
هو! دلته حساب په پيسو، موټرو، واسطو او داسې نورو لاملونو کېږي، نه د فکرونو پر اساس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه پیغام

زړه ډېر کوچنی او له دربېو تورو جوړ شوی نوم دی، چې ټول بدن ته خوشحالي، خفګانونه، امیدواري، قناعت او داسې نور ورکولای شي.
کله معصوم شي، کله ظالم شي، کله قوي شي، کله ضعیف شي، کله هوښیار شي، کله ساده شي، کله د سمندر په څېر ارام شي او کله د ابشارونو په څېر نا کرار شي.
زړه چې خفه شو، ټول بدن به دي خفه وي او که له سترګو دې اوښکې راځي، دا هم د زړه د خفګان نتیجه ده.
ډېر وړوکی دی، خو لوی لوی خوشحالي ګاني او خفګانونه پکې پراته دي او چې خفه شي بیا په اسانۍ نه پخلا کېږي.
د زړه درد دی چې انسان قوي کوي او لوی لوی کارونه کوي، د نړۍ لویو فیلسوفانو همدا درد زغملی وو، چې نن یې نومونه تلپاتې دي، په انسان کې د زړه درد نه وي هغه به څه انسان وي، استاد الفت او د دې په شان نورو نوم وتو لیکوالانو د زړه درد درلود چې نن یې هم کارنامې ژوندي دي.
اناتول فرانس وایي: (په دغه جهان کې د هر چا د لوړېدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده، چې هغه درد او الم دی.)
د یو انسان زړه لاس ته راوړل اسان کار هم نه دی او سخت کار هم نه دی، خوبیا هم د زړه په لاس ته راوړلو کې لوی ثواب دی. که غواړئ چې یو انسان خپل تابع کړئ ، زړه یې لاس ته راوړئ او د مینې او محبت بادشاه زړه دی.
یو شاعر وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دل به دست آوردن حج اکبر است
از هزاران کعبه یک دل بهتر است

شاعر هم د زړه په لاس ته راوړلو تاکید کوي او له زرو کعبو څخه يې بهتره ګڼي.

قناعت، سخا، بخل، درد، احساسات، قوت، غنا، حرص او داسې نور د زړه پورې اړه لري.

زړه که دې غني و، ته غني يې. زړه که دې بادشاه وه، ته بادشاه يې. زړه که دې فقير و، ته فقير يې.

يو شاعر وايي:

قناعت مې تر خرقې لاندې اطلس دی
پټ د درست جهان بادشاه ظاهر ګدا يم

رښتيا هم که قناعت په زړه کې موجود و، بادشاه يې او هېڅکله هم د غريبي او بېچاره ګي احساس به و نه کړې.

يو عالم وايي: (له مرګه نه وېرېږم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مرې زه به ووايم، چې د الله تعالی رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته ووايي د يو تن ژوند ستا له لاسه تريخ دی.)

هو! د يو انسان زړه لاس ته راوړل او خوشحالول اسان کار دی خو خفه کول يې لا اسان کار دی، که غواړئ چې انسانان لاس ته راوړئ نو زړونه يې لاس ته راوړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوازیوالي ګټه

اکثریت خلک په مجلسونو کې خوشحاله وي او اقلیت د وګړیو یوازیوالی خوښوي.
ځینې خلک د لیکلو او فکر کولو په رنځ اخته وي، نشي کولای چې اجتماعي روابط په ټولنې کې ولري، خپلوان، دوستان، کورنۍ او داسې نور ورنه خفه وي، دی یوازې خوشحاله وي او په یوازیوالي کې د دې او د ټولنې ګټه وي. په یوازیوالي کې له دروا غو او غیبت کولو نه هم خلاص یو.
یو جسماني قوت دی او بل فکري قوت دی، چې له جسماني قوته فکري قوت ته په عام ډول په ټولې نړۍ کې او په خاص ډول په افغانستان کې زیاته اړتیا لیدل کېږي.
د جسم د جوړولو لپاره ډېر روزنځایونه شته دي او سپورت ورته زیاته ګټه کوي، خو د فکر کولو لپاره یوازیوالی او تنهایي دومره ګټه لري، څومره چې د جسماني قوت لپاره یې سپورت لري.
په یوازیوالي کې د فکرکولو وخت سړي ته پیدا کېږي او فکري قوت یې زیاتېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جسماني قوت به لوړې لوړې ماڼۍ، پلونه، سرکونه او داسې په زرهاوو کارونه وکړو، خو که علم او پوهه نه وي، جسماني کارونه هم بې معنا کېږي.

يو عالم وايي: (که يو سړی يوې کوي يو بل قلم را اخلي اخبار ته مقاله ليکي هغه بل ناست وي د اجتماعي چارو د بهبود د پاره فکر کوي هر يو کار کوي او د کار سړي بلل کېږي.

هو ! دا ټول کارونه دي، مګر د ټولو اهميت يو راز نه دی، ځينې کارونه به وي، چې خولې پکې نه تويېږي، غړي پکې ډېر نه ستړي کېږي، مګر قدر او قيمت به يې زيات وي، د غسې د نيا کې سره او سپين، جوار او غنم، خر مهره او نعلونه تفاوت سره لري، د انسانانو کارونه هم جګ او ټيټ قيمتونه سره لري او ټولې چارې يو له بله برابر نه دي.)

عقل، پوهه او علم دی چې فکر کولو ته موقع برابروي او فکر دی چې جسماني کارونو ته لار هواروي.

د نړۍ ډېرو فيلسوفانو د فکر کولو تمرين درلود او د فکر د تمرين لپاره يوازيوالی ښه وخت دی.

ډېر با احساسه او با درده ليکوالان مې د غم په حالاتو کې د ښو ليکنو بېلګو سره وليدل او دوی د غم او درد د غه کړيدلی حالت په يوازيوالي کې تيروه.

ځينې خلک خوشحالۍ ته خوشحالېږي او غم ته خفه وي، خو د غم برکت دی، چې يو ليکوال يوازيوالی خوښوي او د غه تنهايي د دې د ښو ليکنو سبب کېږي، چې وروسته له مرګه يې هم نوم تلپاتې وي او د دوی په همدې غم کې د اينده ورځې خوشحالي نغښتې وي.

غم سړی يوازې کوي، سړی قوي کوي او بالاخره له ځينو لوی لوی ليکوالان جوړوي.

هوګو وايي: (بدبختي ده، چې عقل او پوهه تربيه کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازیوالی د ځینو انسانانو د نیکبختۍ سبب ګرځي او د ځینو انسانانو د بدبختۍ لامل ګرځي، هغه چې پوهه لري کولای شي فکر وکړي او خپل یوازیوالي نه ښه استفاده وکړي او هغه چې پوهه نه لري، امکان لري چې په ډېرو بدو لارو سر شي.

جبران خلیل جبران وایي: (یوازیتوب یو داسې ژور توپان دی چې زموږ د ژوند د ونو ټول وچ ښاخونه ماتوي لاکن زموږ ریښې نورې ګړندۍ او د نېکمرغۍ خاورې ژور تل ته بېي رسوي.)

جبران هم په یوازیوالي کې خپل کامیابيویني او د فکر کولو لپاره ښه وخت تنهایي ښیي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاميابي

ناکامۍ ته مه خفه کېږئ، ځکه چې ډېر فيلسوفان او عالمان له ډېرو ناکاميو وروسته د کاميابيو پړاوونه وهلي دي.
که کاميابي ته سرې خوشحاليږي، نو دا د ناکامۍ برکت دی. ځينو شيانو ته خفه کيږو او داسې فکر کوو چې تاوان به مو پکې وي، خو امکان لري، چې د تقدير په فلسفه کې مو په هغه کار کې ګټه وي.
بريټس ګلس وايي: (بريا ښه ده چې ويې لمانځو، خو ډېره مهمه دا ده چې د ناکامۍ درسونه هم رعايت کړو. ځينې خلک د خپلو برياوو راز ناکامي ګڼي.
هو! د کاميابيو پر ځای ناکامي ولمانځئ او د خوشحاليو پر ځای خفګانونه.
که ناکامي نه وي د کاميابيو په قدر نه شو پوهيدلای او که خفګانونه نه وي، د خوشحاليو احساس نه شو کولای.
مايکل جورډن نامتو اميريکايي باسکټبالر وايي: (زه ځکه بريالی شوم چې ما بيا بيا ناکامي وليده.)، د نړۍ مشهور پهلوان تختي څو څو ځلي د المپيک په سيالو کې د ناکامۍ سره مخامخ شو، خو وروسته د نړيوال ستوری شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای خلکو ! د الله تعالی په تقدیر ایمان ولرئ، او د قضا او قدر په فلسفه کې چې څه لیکل شوي وي، زموږ او ستاسو په ګټه دي.
که خوشحالي وي او که خفګان وي، کامیابي وي او که ناکامي وي، ژوند وي او که مرګ وي.
مشهور فزیک پوه نهه نوي ځله هڅه وکړه چې خپله تجربه ثابته کړي، خو په سلم ځل کامیاب شو.
د کامیابي پیدا ایښت د ناکامۍ د تخم په زرغونیدو کې وي. د انسان په هر پړاو کې ناکامي شته، خو کامیابي ورسره تړلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروندوالی

د انسان ظاهر ته مه ګورې بلکې باطن يې مطالعه کړې، ظاهر بين انسان هر وخت د انسان په پيژندلو کې سهوه کيږي او باطن بين انسانان د انسان په پيژندلو کې له ډېر احتياطه کار اخلي.
د انسان ظاهر يې صورت دی او باطن يې سيرت دی او د هر شي لپاره له صورته سيرت ډېر مهم دی.
زموږ د ټولنې اکثره خلک ظاهر ته ګوري او دوی هم ظاهر جوړولو باندې اخته دي، او د باطن نه ناخبره دي، نو ځکه يې باطن خراب دی.
د انسان جاه او جلال، مال او دولت، لوړې ماڼۍ او ګړندي موټران او ښه لباس اغوستل مهم نه دي، ترڅو چې د انسان فکر نوی نه شي.
انشټاين وايي: (په زړو جامو باندې مه شرميږه، بلکې په زړو فکرونو باندې و شرميږه.)
هو، رښتيا چې د اکثرو غريبو پوهو نه هغه د پارلمان وکيلان ډېر بد تر دي چې زاړه، خراب او بې کاره فکرونه لري.
د انسان ښکلا هم په سيرت کې دی او هغه د معنوياتو سره رابطه لري، چې د انسان فکر ښکلی شو، نو ډېر بدرنګه انسان هم ښکلا پيدا کوي.
کله کله ګورم چې ډېر خلک ځان تلي او غواړي چې خپل وزن معلوم کړي چې وزن يې زيات شوی دی او که کم شوی دی، چې د غه د وزن زياتوالی او کم والی هم د صورت سره تړاو لري او که يو انسان غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې خپل اصلي او حقيقي وزن معلوم کړي ، نو خپل فکر دې وتلي او بيا دې له ځان سره محاسبه وکړي.

دلته اکثره خلک په جسمي لحاظ ښه دي، او وزنونه يې برابر دي، خو فکري قوت او برابري يې د بدن په توازن کم دی.

د نورې نړۍ خلک د هر شي حساب په فکر او عقل کوي، هغوی په هغو خلکو وياړ کوي چې د فکر، عقل او پوهې درونده والی لري نه د جسم غټوالی او درونده والی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکر او عمل

انسان اشرف المخلوقات دی او په ژوندیو او غیر ژوندیو توکو کې د ښه او پر ځای فکر کولو توان ورته الله تعالی ورکړی دی.
دی باید فکر وکړي او ټولنې ته د خیر کارونه وکړي. فکري قوت، فکري تمرین، او فکري تمرکز یې د ځان او ټولنې د خیر ښېګڼې لپاره وي.
ای ! انسانان فکر او عقل لرئ، باید ځان او ټولنې ته خدمت وکړئ، خو بیا هم اکثره له تاسو د ډېرو هغو توکو بتر دي، چې نه عقل لري او نه پوهه لري، خو بیا هم خدمت کوي.
کاش چې ځینو انسانانو له دغو توکو عبرت اخیستی او د انسانیت حق یې ادا کولی.
پلونه په ډېر عاجرانه ډول ځای پر ځای مستقیم په یخني او ګرمي کې د انسانانو په خدمت کې دي او ستونزې یې هوا روي. درانه درانه پیټي او بارونه پر خپلو اوږو باروي او هیڅ کله یې د انسانانو په مقابل کې سرکشي نه کوي، خو په انسانانو کې ځومره انسانانو د نورو انسانانو بار له اوږو واخیست، کوم انسان له بل انسان سره بې مقصد او بې هدفه د بل انسان سره ښه وکړه، په ځومره انسانانو کې د پول په اندازه کمني او برده باري شته.
هو ! د دې بافکره انسان نه هغه بې فکره پول ډېر ښه دی، د دې کبرجن نه هغه بې کبره پول ښه دی.
ځمکې باندې ځومره زیات تعداد انسانان ګرځي، ځومره پیدا شوي توکي یې پر سر پراته دي، ځومره د نړۍ د توکو لپاره د خدمت مصدر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځېدلې ده. ايا انسان د ځمکې حق ادا کولای شي؟ ايا په خدمت کې ورسره سيالي کولای شي؟
ونې په ګرمي او يخني کې مستقيم ولاړې وي، خاص د انسانانو د خدمت لپاره. ښکلې، خوندورې او رنګا رنګ ميوې نيسي او انسان يې خوري، کله يې هم خپلې ميوې پر انسان خرڅې نه کړې، کله يې هم له احسانه ډکه ميوه انسان ته ورنه کړه. داسې څومره انسانان به په ټولنې کې ولرو، چې د ميوه دارو ونو په شان دې په کلونو کلونو انسان ته بې هدفه او بې احسانه ميوې، دانې او يا داسې نور خوراکي توکي ورکړي.
اسمانونه وګورئ، شين شي، وريځ شي، بارانونه ورنه وشي، ميوې دانې پخې کړي او هر وخت د انسانانو په خدمت کې وي، خو ډېر کم انسانان به د نورو انسانانو خدمت وکړي.
ای انسانه! ته څه ډول فکر او عقل لرې، چې کارونه دې د بې فکرو نه بتر دي. لږ عقل خو د پول، اسمان، ونې او ځمکې نه ياد کړه، چې څومره په مينه د انسانو خدمت کوي. ته خو تش په نوم انسان يې.تا خو په معنوي لحاظ د انسانيت حق نه دی ادا کړی.
تا کبرجن نه خو څو مرتبې کمينه ځمکه او پلونه بهتره دي. حال دا چې پلونه ستا په واسطه د خدمت لامل ګرځېدلي دي، خو ډېر وخت داسې کارونه وکړی، چې ټول ښه دې په سيند لاهو شي.
فکر وکړه او عمل وکړه، لکه بې فکره او بې پوهې ځينې توکي چې عمل کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجازي مينې مقام

ځينې مجازي مينې د حقيقي مينې مرتبې ته نږدې وي. د نړۍ په هر شي کې کاميابي او ناکامي شته. خو اى انسانه ! په دې پوه شه چې خوشحالي او خفګانونه درته الله تعالى درکوي او دا چې الله پاک درته د تقدير په فلسفه کې جدايي او فراق ليکلى وي، په دې خوشحاله اوسه.

اى ځوانه ! خپلې ناکامۍ ته مه خفه کېږه ! ځکه د ځينو ناکاميو کاميابي په ناکامي کې ده.

په نړۍ کې ستونزمن ترينه ناکامي د مينې ده، کوم تکليف او سوزنده اور چې په مينې کې دى، د نړۍ په هيڅ شي کې نشته، خو همدغه د مينې ناکامي وه، چې د ليلا او مجنون نومونه په ټولې نړۍ کې يادېږي او ستوري يې په اسمان کې يو ځاى دي، د ليلا او مجنون د مينې ناکامي وه، چې نن تلپاتې نومونه دي او کاميابي يې په همدې ناکامي کې وه.

د مينې له درده سخت درد نشته، چې په ځينو انسانانو د نړۍ له ټولو تکليفونو نه سخت تېرېږي.

په غير ارادي (ناشعوري) ډول د خفګان هغه احساس چې په مين کې وي، د نړۍ په هيڅ انسان کې نه وي، خو د دې خفګان احساس د هر چا کار نه دى، تر څو چې يې د درد دغه مرحله نه وي تيره کړې.

د مجازي مينې اقساموکې يې يو ډول د مينې (ليلا) سره مينه ده، چې له ډول ډول مينو يې تکليف زيات دى، هغه اوښکې چې د مين له

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګو غورزېږي، له نورو سترګو يې بېدل امکان نه لري، د مين ټول بدن نارامه وي، سترګې يې هره لحظه د چينو په شان روانې وي، يوه ورځ يې د يوه کال سره برابره وي، وخت او زمان پرې ولاړ وي، دنيا پرې تنګه وي، او د نړۍ په هر شي کې د وحدت الوجوديانو صوفيانو چې الله تعالیويني، مين پکې خپله ليلا ويني.

مين خپلې مينې ته اړتيا لري، خو دا چې اکثره مينان يو بل ته نه رسېږي، نو ډېر خلک بايد د مين مقام ډېر لوړ وګڼي او مين سره مينه وکړي، ځکه چې دوی د مينې لپاره ليونيان شوي وي.

په غير ارادي ډول د مين ليونتوب د هغو ليونيو نه چې له موره ليونيان پيدا شوي وي سخت دی.

د مينې په بدنامۍ کې يې نيک نامي ده، ځکه چې اکثرو ته مينه کول ګناه ښکاري، خو د ځينو مجازي مينانو او عاشقانو مرتبه د حقيقي مينانو سره برابره وي.

ای خدايه! د مينې درد سخت ترين درد دی، په دې رنځ هيڅوک مه مبتلا کوه، ځکه چې د دې رنځ علاج ناممکنه دی او د ژوند تر وروستۍ سلګۍ پورې يې تکليف د انسان روح او روان ته صدمه رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهې ارزښت

په نړۍ کې هر انسان د پیدا ایښت له ورځې تر مرګه پورې په منظم او غیر منظم ډول زده کړه کوي او د پوهې حاصلولو په هڅه کې دي.
د پوهې ارزښت دنړۍ په ټولو ملکونو کې یوشان نه دی، په پرمختللي هیوادونو کې پوهې ته ډېر ارزښت ورکول کېږي او په ځینو وروسته پاتې هیوادونو(افغانستان) کې بیا پوهه په هغه کچه ارزښت نه لري، لکه په پرمختللي هیوادونو کې یې چې لري.
دلته(افغانستان)کې که یوکس ډېره پوهه لري، د دې پرځای چې د خوشحالۍ احساس وکړي، ډېر وخت د خفګان او افسردګۍ په حال کې وي. د ده پوهه چې له دې څه غواړي او دې له محیطه څه غواړي، محیط یې ورته نه شي ورکولای.
یو پوه انسان د خپل انډول برابرو انسانانو سره وخت او ژوند تیرول غواړي، خو داسې انسانان کم او یا د نشت سره برابر دي.
په یو ځنګل کې چې د ځنګل قانون وي، انسانان پکې ځنګلي او له تمدن او پرمختګله ناخبره وي، که چېرې دوی د قیمتي کاڼو یوه زخیره پیدا کړي، دوی ته هیڅ ارزښت نه لري، ځکه چې دوی قیمتي کاڼي نه پیژني.
په همدې ډول چیرته چې د پوهې او علم ارزښت کم وي، هلته پوه انسان هم خپل قیمت له لاسه ورکوي، که پوه انسان هر څومره پوهه ولري، چې اکثریت مو ناپوهه وي، اقلیت پکې محوه کېږي.
که یو انسان ډېره پوهه ولري او په ټولنې کې اکثریت ولس مو ناپوهه وي، پوه انسان مجبوره دی، چې په ټولنې کې په ارادي او شعوري ډول دناپوهو سره د وخت او ژوند تیرولو هنر زده کړي او که دی ډېره پوهه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ولري، باید له ځانه ناپوهه جوړ کړي، خو په غیر ارادي (ناشعوري) ډول کله کله پوه انسان باندې دنیا تنګه شي، وخت او زمان تیریدل پرې دوزخ شي.

استاد الفت وايي: (ماته هوښياري او پوهه ځکه ښه ښکاريده چې ډېره لږه وه او له لږو خلکو سره وه، هر څه چې لږ وي، قیمت يې ډېر وي او خلک يې ارمان کوي، هر څوک هغه څه غواړي، چې نه يې لري.)

رښتيا چې پوهه او پوه کسان ډېر لږ دي او تر څو چې پوهه ارزانه نشي او خپل قیمت او ارزښت له لاسه ورنه کړي، يعنې پوه کسان په ټولنې کې زيات نشي، آن تر دې چې يو غريبکار، دهقان، دوکاندار او داسې نور وګړي د ټولنې مو پوه انسانان نه وي، د پوهې له بها به ناخبره او سو او د پوهانو پر ځای به د ناپوهانو عزت زيات وي.

د دې پرځای چې ناپوهان د خپلې ناپوهۍ نه د خفګان احساس وکړي، پوهان مو پر غم اخته دي.

بې ارزښته او ناپوهو کسانو ته پوهه هیڅ ارزښت نه لري، چیرته چې پوهه زياته وي هلته د پوهانو ارزښت زيات وي او چیرته چې پوهه کمه وي هلته د پوهانو پرځای د ناپوهانو ارزښت زيات وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنه رڼا ده

د پوهې، علم او پوهانو بحث فلسفي اړخ لري، نو له همدې امله پوهه جامع، مانع، کوټلې، منلې او ټولنمنلې پېژند نه لري.
د پوهانو په انتخاب کې د نړۍ اکثره وګړي په یو نظر نه دي، چې دلیل یې بیا هم د پوهې لپاره یوه ټاکلې پېژند نه ده.
په اکثرو ځایونو کې ګورم چې لیکل شوي دي: (پوهنه رڼا ده)، خو ما ډېر پوهان ناپوهان ولیدل، او یا ډېر ناپوهان مې په خپل فکر پوهان ولیدل، داسې کړنې مې له دوی ولیدلې چې په ناپوهانو کې یې ناپوهان نه کوي.
اکثره نالوستي او ځینې لوستي وګړي مو د پوهانو په انتخاب کې له ستونزو سره مخامخ دي او دوی ډېر وخت د انسان ظاهر ته ګوري.
دوی باید په دې پوه شي چې د انسان له ظاهره یې باطن ډېر مهم دی، ځکه چې پوهه د انسان له داخلي جوړښت سره مسقیم او غیر مستقیم اړیکه لري، نه له خارجي جوړښت سره.
د نړۍ ټولو انسانانو ته د انسان په نوم غږ کېږي، خو ټول انسانان هیڅکله انسانان کیدای نشي، یو ښه انسان باید د انسانیت ټولې ښېګڼې ولري، انساني کراماتو ته اهمیت ورکړي. که د معنا په لحاظ په انسان کې انساني خویونه موجود نه وي، دی د انسان په قد او قواره تش کالبود دی.
ډېرو پوهانو ته هم د یو پوه انسان خطاب کېږي او ولس مو ظاهربین دي او د باطن نه ناخبره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان له صورته سیرت مهم دی، د یو انسان ظاهر یې صورت او باطن یې سیرت دی. که په نوم پوه انسان ته د پوه په نوم غږ کوو او له ده سره نه علم او نه عمل وي، نو دی هیڅکله پوه انسان کېدای نشي. ځینې خلک پوهه په پوهنتونونو، مکتبونو، علمي ځایونو او کتابونو کې لټوي، خو ما ډېر کتاب لوستونکي بې کتابه ولیدل. د پوهنتونونو ډېر فارغان مې حرام خواره او فاسده انسانان ولیدل.

استاد الفت وایي:

بصیرت او علم نشته په کتاب کې
که څه نه وي د مغزو په پیچ وتاب کې
علم او پوهه بل شی نه ده بینایي ده
خوشې ناست یې پټې سترګې په محراب کې
پوهه ټوله را وتلې له مغزو ده
هسې نه چې په دې ډېرو کتابو ده

دا چې پوهه یوه معیاره پېژندنه نه لري، نو له همدې امله استاد هم د ډېرو کتابونو لوستونکیو ته پوه نه وایي.

الفت صاحب وایي:

په تعلیم به یو څوک پوه په زېر او زور کړې
بې هنره به صاحب د کوم هنر کړې
ور په سر به کړې خولۍ د پوهنتون
باور نه کړم چې بدل ماغزه د سر کړې

که په تحصیل سره د انسان فکر ورزل شي او په انسان کې انساني ټولې ښې ښېګڼې پیدا شي، نو دلته دی چې په انسان باندې یې تعلیم مثبت تاثیر کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهه د تحصيلي او علمي القابو پورې اړه نه لري. په ډېرو پوهانو کې مې ناپوهانو او په ډېرو غريبو او بېچاره ګانو کې مې لوی لوی پوهان وليدل.
ځينې عالمان په غير اسلامي ملکونو کې لوی لوی نومونه لري او د دوی د پوهې يادونه کېږي، دوی به د نړۍ لوی عالمان او ليکوال وي، خو د الله تعالی پر لارې به برابر نه وي او غير مسلمانان به وي.
که پوهنه رڼا وي؟ نو ولې دوی د الله تعالی سعادت نه دی تر لاسه کړی او دوزخ ته ځي.
هو ! پوهنه رڼا ده، هغه پوهه رڼا ده، چې له پوهې سره عمل وي، خو د دې رڼا نه ځينې ښه ګټه اخلي او ځينې بده ګټه اخلي. په پوهې کې ستونزه نه شته بلکې په هغه انسانانو کې ستونزه ده چې په پوهې يې عمل نه شته.
نړۍ د حقايقو د تر لاسه کولو لپاره څېړنې او پلټنې کوي او د غه حقايق په حقيقي پوهې کولای شو، حقيقي پوهه اسلامي او قراني پوهه ده.
که يو انسان په قرانکريم عمل وکړي او ټولې لاربنوونې يې پر ځای کړي، نو دغه پوهنه رڼا ده.
په نننيو اکثرو مسلمانانو کې نيمګړتياوې زياتې دي، چې ځينې ناپوهه د مسلمان پر ځای پر اسلام ملامتي اچوي، چې په اصل کې اسلام نه بلکې د اسلام په نامه مسلمان ملامته دی.
دغه شان پوهه د انسان زيب او زينت دی، دا چې يو انسان له خپلې پوهې ښه استفاده نه کوي او د عمل جامه ورته نه اغوندي، بيا هم د حقيقي پوهې نه درلودل يې اصلي لامل دی او دلته دی، چې پوهه نه بلکې انسان ملامته دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان ارزښت ټاکنه

پروا یې غني نه کړي که یې سپک تلي که درونд

تف ! څه به دا جهان وي څه په تول د دې جهان

د نړۍ ټولو انسانانو ته د انسان په نوم اواز کېږي، خو ټول انسانان یو شان نه دي، ځینې په دوی کې ډېر درانده او ځینې یې بیا د باد بنګه دي. سره له دې چې ټول انسانان یو ټاکلی جسمي وزن لري، خو له دې جسمي وزنه فکري او ذهني وزن مهم دی.

موږ ظاهر بین انسانان یو او هر وخت ظاهر ته ګورو، خود انسان له ظاهره یې باطن مهم دی.

د انسانانو موقفونه سره توپیر لري او هر یو د خپل ارزښت په نظر کې نیولو سره له ټولنې امیدونه لري.

د نړۍ اکثره انسانان د ځان او خپلې کورنۍ په هکله فکر کوي، خو ځینې انسانان بیا نړیواله مفکوره لري او د ځان په پرتله جهان ته برتري ورکوي.

استاد الفت وایي:

ډېر تفاوت شته په انسان کې د معنا په لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه مشغول دي ځينې ځان ځينې جهان جوړوي

د نړۍ د ټول انسانانو داخلي او خارجي جوړښتونه يو د بل سره توپير لري، دغه شان هر انسان په ټولنې کې خپل قدر او قيمت لري.

په يوه لوی غره کې لوی لوی کاڼي زيات وي، خو که د قيمتي کاڼو زيرمه پکې پيدا شي، له ټول غره څخه د قيمتي کاڼو څو نمونې بهتره دي.

ځينې انسانان په ټولنې کې د قيمت بها کاڼو په شان دي، چې ارزښت او قيمت يې ډېر دی، خو لکه څرنګه چې په غره کې د قيمتي کاڼو پيدا کول، تشخيصول او صيقل کول ستونزمن کار دی، دغه شان د انسان پيژندل هم اسان کار نه دی.

اکثره انسانان د غرو د تيګو په شان دي او اقليت د قيمتي کاڼو په شان دي.له بيروجو، زمرودو او الماسو يو ډول استفاده کېږي او د غره له تيګو بل ډول استفاده کېږي. دا ټول کاڼي دي او هر ډول کاڼی خپل ارزښت لري.

په نورې نړۍ کې د انسانانو ارزښت ټاکنه معياري شکل لري، خو دلته برعکس د پوهانو او عالمانو پرځای د ناپوهانو او بيسوادو عزت زيات دی.

هلته اکثريت خلک پوهان دي، نو ځکه د عالمانو ارزښت زيات دی، خو دلته مو اکثريت ولس ناپوهه دي، نو له همدې امله اکثريت ناپوهان مو مشران دي.

په يوې ټولنې کې انساني نابرابري د دې لامل کېږي، چې انساني ارزښتونو ته خپل حق او حقوق نه ورکول کېږي او بلاخره ټولنه له انزوا سره مخامخ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اکثره وروسته پاتې هیوادونو کې د پوهانو عزت زیات نه وي او پوهان مو د ډېرې نا امیدۍ احساس کوي.

هو ! د پوهانو قدر په عالمانو وي، نه پرناپوهانو. مخکې له دې چې پوهان مو د خفګان او افسردګۍ احساس وکړي، په دې دې پوه شي چې عزت او ذلت الله تعالی ورکوي. د یو ناپوه انسان په وړاندې که عزت نه لرې، دا ستا ملامتي نه ده، دا د هغه ناپوهه ملامتي ده، چې د پوهې له ارزښته ناخبره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځان ویسا

هر انسان د کامیابي او ناکامي پړاوونه تېروي. دا د ژوند فلسفه ده چې هر انسان به له اضدادو سره لاس او ګریوان وي.

هر وګړی کلف دی چې د کامیابي په فکر کې وي او هر وخت د ژوند د سختو حالاتو په هکله مثبت نظر ورسره وي.

کامیابي د انسان په لاس کې ده او هر کس باید په ځان ویسا ولري، هغه کسان چې پر ځان اعتماد او باور لري، دوی کامیاب انسانان دي، دغه په ځان ویسا دوی ته حقیقي کامیابي ورکوي او هغه کسان چې ځان ناکامه ګڼي، د بې باورۍ کندې ته ګوزاريږي.

بروسلي وايي: (تاسې باید په ځانونو کې د مثبت فکر کولو قانون پلی کړئ، نو هیڅکله به له ماتې سره مخامخ نشئ او په ډېرو نازکو حالاتو کې به سخت کار په بریالیتوب تر سره کړئ. څنګه چې فکر کوئ، هماغسې کېږئ ! د تکرار په ډول یو ځل بیا وايي: د مهربانه فکرکولو او لویو هیلو په ټاکلو سره تاسې کولی شئ چې په ډېرې اسانۍ بریا خپله کړئ.)

کوښښ وکړئ چې په تکراري ډول د نورو کسانو ډېر صفت مه کوئ، د نورو کسانو ډېره یادونه مو له پرمختګه غورځوي.

د نورو پوهانو نظرونه او خبرې په پټو سترګو مه منئ، د نورو کسانو هره خبره بې د فکر کولو منل تاسو د خپل فکر کولو نه وباسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې هر وخت د نورو خلکو فکرونه تایید کړو او خبرې او فکرونه یې په پټو سترګو ومنو، نو هیڅکله به د خپل فکر څښتنان نه شو.

که غواړئ چې د خپل فکر څښتنان اوسئ، نو باید نوښت ګر فکر ولرئ، هغه کسان چې نوښت کوي، هر وخت له خپل فکره کار اخلي او هیڅکله د نورو کسانو په نظرونو او ریدلو خپل وخت بې ځایه نه تېروي.

هغه انسان چې پرمختګ کوي د اکثره نورو انسانانو نه خوښېږي. لکه څنګه چې میوه داره ونې هر څوک په کاڼو ولي او د بې میوه دارو ونو سره یې سرو کار نه وي، دغه شان اکثره پوهان مو د ناپوهانو خوښ نه وي.

میوه دارې ونې مو د پوهانو په شان دي چې زیات وخت له ځانه پرته د نورو انسانانو په هکله فکر کوي او بې میوه دارې ونې د ناپوهانو په شان. د فزیکي جوړښت له مخې اکثره انسانانو ته د انسان خطاب کېږي، خو ټول هیڅکله انسانان کېدای نشي، انسان باید انساني کرامت او د یو ښه انسان ټولې ښېګڼې ولري، چې په ډېرو کمو کسانو کې موجود وي.

په ځان باوري انسان د پرمختګ سرعت یې سریع وي، خو دغه پرختګ ډېر انسانان نشي زغملای.

که ته ډېر ښایسته یې او په اینې کې د خپل مخ د لیدلو علاقه مند اوسې او له تاسره یو ځای نور خلک هم په اینې کې خپل مخونو ته متوجې شي او دوی بدرنګه وي. داخلي او خارجي جوړښت یې د کار نه وي، په دې پوه شه چې هیڅ کله به ته ورته ښکلی ښکاره نشې، بدرنګه ته ټوله دنیا د ځان په شان ښکاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو ناپوه انسان هیڅکله پوه انسان نه خوښېږي، ناپوه د پوه پر وړاندې د کمترۍ احساس کوي او هر وخت خپل وجدان ته ځان ملامته ګڼي.

په یو کتاب کې مې لوسته د افغانستان صدراعظم موسی شفیق چې کله لوړې زده کړې پوره کړې او افغانستان ته راغی، څو وزارتونو کوښښ کاوه چې له دوی سره کار وکړي، په هغه وخت کې پوهان زیات وو او د پوهانو شتون یې د ځان ښکلا او کامیابي ګڼله، خو اوس اکثره مشران ناپوهه او بدرنګه دي او هیڅکله ښکلو خلکو او پوهانو ته ارزښت نه ورکوي.

هر انسان باید په ځان ویسا ولري او هیڅکله دې په دې طمع نه اوسې چې د ناپوهانو له خوا دې د اعتماد وړ شخصیت شي. هغوی (ناپوهان) په ځان باور نه لري نو په تا به څه باور وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د کوم ځای یم؟

د انسانانو اصلي ټاټوبی (وطن) معلوم وي. که یو انسان په پردي ملک کې پیدا شي، خوبیا هم دی په خپل وطن افتخار کوي او ځان په هغه ځای کې چې دی پکې پیدا شوی دی، هم ځان پردی ګڼي، خوځینې انسانان بیا په خپل پلرني وطن کې ځان پردی ګڼي او د احساس کوي چې دی د دې ځای نه وي.
که زه د دې ځای او سیدونکی یم، نو ولې کور نه لرم او در په دره بې کوره ګرځم. سره له دې چې ډېرې ځمکې شته دي او ډېرو غاصبینو په لکهاوو جریبه ځمکې غصب کړې دي، خوزه پکې بې کوره یم. د دې ځای اصلي مستحقین هم دوی دي.
که زه د دې ځای او سیدونکی یم، نو ولې د دې ځای د خلکو نه خوښېږم او په ډېرو ځایونو کې مې غیبت کوي او بدې راپسې وایي.
هو ! دوست سره مینه کېږي او د دښمن نه کرکه. دا چې قدر مې حق دی او دوی مې بې عزتي کوي. پردی یم.
استعداد لرم خو له ذکاوته مې ګټه نه اخیستل کېږي. نه مې زه له ذکاوته ګټه لاس ته راوړی شم او نه نورو ته یې ګټه رسوی شم. نه ماته مې حق راکول کېږي او نه نورو ته یې حق ورکولی شم.
زه انسان یم. د دې ځای او سیدونکی یم. که غریب او بیچاره یم ! که بې پیسو او د قوماندان زوی نه یم. که سپین پوستی یم او تور پوستی نه یم او یا تور پوستی یم خو سپین پوستی نه یم. که هندو یم خو مسلمان نه یم او یا عیسوی یم خو مسلمان نه یم. انسان خو یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کاناډا کې هندو اصل وزیر دفاع کېږي او افغان اصله مسلمانه وزیره کېدای شي. نه مذهب ورته ارزښت لري، نه رنګ او نه سمت. هغوی ته خدمت او استعداد ارزښت لري، هغوی پوهېږي، چې خدمت او انسانیت د مذهب پورې اړه نه لري، خو دلته په یونوم او بل نوم خلک ستایل کېږي. دلته د پوهې معیار ټاکنه، د خدمت اساس ټاکنه له ټولې نړۍ تو پیر لري.

په اصل کې هندو د هندوستان او سیدونکی دی، خوحق ورته کاناډا کې ورکول کېږي. دی د هند نه بلکې د کاناډا دی.

که زه د خلکو نه خوښېږم، ګناه مې څه ده ! ګناه مې پوهه ده او که ناپوهي ده، دوی ناپوهه دي چې زه یې نه خوښېږم او که زه ناپوهه یم. که دوی ناپوهه دي او زما سره حسادت کوي، دا خو زما ملامتي نه ده، دا د دوی پړه ده، چې نه پوهېږي.

هو ! زه د دې ځای نه یم. زه د هغه ځای یم، چېرته چې قدر او عزت مې وي، کور مې پکې وي، خپلوان او دوستان مې وي. حق مې راته راکړل شي او له حقوقو مې استفاده کولی وشم. د خوشحالۍ احساس پکې وکړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویوالی

ټول عمر انسان په یو حال نه وي، کوچنی وي، لوی شي او بلاخره لوی سړی ورنه جوړ شي.

له جسماني پلوه ځینې انسانان ژر لوییږي او ځینې بیا په تدریجي ډول لوییږي.

په ځینو خلکو چې عمر تېرېږي او لوییږي، مغز او فکر یې هم لوییږي، خو د ځینو لوېدل او غټېدل بې معنا وي، ځکه چې مغز او فکر یې لا کوچنی او ابتدایي وي.

یو انسان ته باید هر وخت په یوه سترګه ونه ګورو، ځکه هر کوچنی ماشوم لوییږي، او ځینې بیا د پرمختګ په لور روانېږي.

ننني دغه فکرمند ځوان اوس هغه کوچنی ماشوم نه دی، چې پخوا و، دا لوی شوی دی او لوی لوی کارونه کوي، خو تاسې ورته لا هم د هماغه کوچني په سترګو ګورئ.

نن دا د هغې میوه دارې ونې په شان دی، چې له میوو یې ولس استفاده کوي او خوندوره میوه لري، ښکلې سیوری یې د ستاینې وړ دی، نن دا هغه بې ثمره ونه نه ده، چې پخوا وه.

دا چې بې ثمره او ثمرداره ونې یو له بله توپیر لري، ننني دا فکر مند انسان هم له هغې کوچني بیفکره ماشوم سره توپیر لري.

په ځینو ځایونو کې اورم چې وایي: فلانی هغه او دغه انسان دی، فلانی زما شاګرد و، هغه نه پوهېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افلاطـون، سـقراط، ارسطو، سـيد جمال الـدين افغـان، علامـه اقبال، هوګو، سيد ګل پاچا الفت او نور .... هم د چا شاګردان وو، خو ټولـو خپلـو اسـتادانو نـه د علم او پـوهې پـه لاسـته راوړلـو او خدمت کولو کې لوى لاس درلود.

دا يو حقيقت دى، چې په شاګردانو کې لـه استادانو لايقـه پيـدا کيږي، خو د هغوى په شاګردۍ او هوښيارۍ افتخار پکار دى.

په هر شي کې لوى او وړوکى وي، لکـه لويې لويې تيـږې، لـوى غرونـه، لـوى سيندونه او نـور داسې لـوى لـوى شيان، خـو د انسـان لويوالى بايد د نړۍ له هرشي له لويوالي توپير ولري.

يـو انسـان بايـد لـوى لـوى فکرونـه ولـري، يعنـې د فکـر لويـوالى دى، چې د انسان په نور بدن باندې مشـري کولاى شي او خپـل حکم پرې چلولاى شي.

که فکر او عقل لوى نه وي، د نور بدن غټووالى او لويـوالى بې معنا دى.

يـو عـالم وايـي: (د انسـان فکـر دى، چـې لـه انسـانه لـوى انسـان جوړوي، که فکر او عقـل نـه وي، د دې او د حيـوان پـه کـړو کـې بـه څـه توپير نه وي.

که د انسان لاسونه او پښې په زولنو وتړل شي باک يې نشـته، خو چې فکر يې ازاد وي او عقل يې د کار وي.)

بل عالم وايي: (تاسو د هغو سرونو (ککرو) احترام مه کوئ، چې تاجونـه يې پـه سر وي، بلکې د فکرمنـدو او عقلمندو سـرونو احتـرام وکړئ.)

د لويو فکرونو نتيجه ده، چې نن د نړۍ ځينو ملکونو پيشـرفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي دي او د کوچنيو او بې فکرو خلکو له نتيجې ځينې ټولنې له پرمختګه پاتې دي.

الفت وايي:

چا جهان ته تش کدو غوندې سر راوړ
چا په سر کې فکر لوی لکه غر راوړ
يو ښاخ ګوره تش کوتک شو د وهلو
بل ښاخ ګوره چې يې سيوری لمر راوړ

د انسان لويوالی په فکر او عقل کې دی او د نړۍ له هر شي سره د دې لويوالی بايد تو پير ولري.

هغه خلک چې په نړۍ کې يې نومونه تلپاتې دي، د فکر لويوالی يې درلود او تر نن ورځې پورې د همدې عقل او فکر پواسطه ژوندي دي.

ډېر ژوندي دي، چې د عقل او فکر خاوندان نه دي، له مړو بتر دي. ډېر مړه دي، چې د عقل او فکر خاوندان وو، له ژونديو بهتر دي.

د لويوالي پيژندل لوی فکر غواړي او زما په خبرو هم د لويو فکرونو خاوندان پوهيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکر

د نړۍ د ټولو انسانانو داخلي جوړښت (مینه، قهر، احساسات، جذبات، خیالات او نور....) سره توپیر لري.

د انسان پوهه، علم ، تفکر او نور... په داخلي جوړښت باندې مستقیم او غیر مستقیم اغېزې لري. له همدې امله د فکر پیاوړتیا هم د انسانانو سره توپیر لري، ځینې وګړي دایم په فکر کې ډوب وي، چې د وخت په تېرېدلو یې په فکر کې لویوالی پیدا کېږي. خو داسې انسانان هم شته، چې له ځان او ټولنې ناخبره خپل وخت تېروي، دوی عقل او پوهه لري، خو فکر نه کوي.

په هرې ټولنې کې د مثبت فکر(positive minded) او منفي فکر(negative minded) درلودونکي انسانان شته.

په کومې ټولنې کې چې د پوهې او علم کچه لوړه وي، هلته د مثبت فکر خاوندان ډېر وي او په کومې ټولنې کې چې د پوهې او علم کچه ټیټه وي، هلته د منفي فکر خاوندان ډېر وي.

ډېر خلک مې ولیدل د ښو کورونو ارمانونه کوي او دوی په داسې کورونو کې د ژوند کولو هیلې لري او هر چېرې د دوی د مالکینو ستاینه کوي، خو داسې انسانان هم شته، چې په داسې لوړو ماڼیو کې ژوند کول ورته ګناه ښکاري، دوی د داسې کورونو د هرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښختې او تېرې نه د ظلم او زياتي او ازونه اوري او دغه لوړ والی ورته هېڅ ارزښت نه لري.

د داسې لوړو ماڼيو نه د غريبو او بېچاروو کوډلې ډېرې بهتره دي.

ډېر خلک مې وليدل هغه چا ته هوښيار وايي، چې چالاکه، غولوونکی او چلباز وي يا هغه چا ته هوښيار وايي، چې د دريځ مخکې ښه ښه تقريرونه کوي او هغه څوک چې غلی ناست او ډېرې خبرې نه کوي، خو ټوله ورځ د خپلې ټولنې د نيکبختۍ په فکر کې وي، هغه ته بيعقله وايي، ځکه چې د لومړي شخص په شان خلک نه شي غولولی. د هغه چالاکه نه دا غلی انسان څو مرتبې بهتره دی.

يو شاعر وايي:

د توتيـــانو لـــه وينـــا دا معلـــومېږي
چې خبـرو بانـدې څـوک نـه سـړی کېـږي
سـړی نـه دی چې يـې کـار د سـړو نـه وي
پـه خبـرو کـه هـر څـومره ښـه پـوهېږي

شاعر هم د علم، پوهې او خدمت لپاره ډېرې خبرې او ښه ښه تقريرونه معيار نه ګڼي.

يو عالم وايي: (په مجلسونو کې تقريرونه ښه کېږي، خو په تنهايي کې لوړ لوړ فکرونه انسان ته پيدا کېږي.)

د نړۍ فيلسوفان فکرمند انسانان وو او هر وخت په فکر کې ډوب او ډېرې خبرې نه کولې.

د برق اختراع کوونکی اډيسن په غوږو دروند و او د مقابل طرف خبرې ښې نه اورېدې، يو کس يوه ورځ ورنه پوښتنه وکړه؟ ايا

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا د غوربونو د دروند والي له کبله په ژوند کې ستونزې ګاللې؟ دې وویل: زه په غوږو دروند وم، خبرې مې ښې نه اوریدې، له همدې امله خلکو له ما سره ډېرې خبرې نه کولې او ما هم ډېرې خبرې نه کولې او ټوله ورځ به په فکر کې ډوب وم، همدا لامل شو، چې د کایناتو په مورد فکر وکړم.

زما د کامیابۍ راز په دې کې و، چې ما ډېرې خبرې نه کولې او هر وخت مې فکر کاوه. دا چې نن مو د ټولنې چالاکه خلکو ته هوښیار وایي، هوښیار څوک دی؟

ډېر انسانان دي، معرفت د ځان او جهان یې حاصل کړی دی او د دنیا ډېرو طبعیي توکو ته د معجزې په ډول ګوري.

د یو عقل او فکر خاوندان دي، څوک وایي: پاس اسمان دی، بې ستنو ولاړ دی، خو ځینې وګړي بیا د اسمان په پیدا ښت کې د الله تعالی کرامت، لوی والی او قدرت وینې او په هر څه کې د ذات الهي د لویوالي مثالونه ته تعجب کوي.

د ټولو انسانانو لید لوری سره توپیر لري او د جهان په ننداره کې د ټولو فکرونه سره فرق کوي، ځینې د نړۍ پر اسرارو خبر او هر څه ته په دقت ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړ خیالونه

څومره چې د انسان پوهه ډېرېږي، باید لوړ خیالونه او ژور فکرونه یې په فکر کې پیدا شي.

د لوړو خیالونو او ژورو فکرونو پواسطه ټولنې ته لوړ لوړ خدمتونه وکړي.

اسمان ډېر لوړ دی، بارانونه ورنه کېږي، ځمکې خړوبوي او ټول خلک بیا د ځمکو نه استفاده کوي.

د غلو، دانو او میوو لامل باران او اوبه دي او ددې لامل پاس اسمان دی.

غرونه، لمنې، ډاګونه، سمې او نور...... ددې بارانونو پواسطه شنې کېږي.

لمر هم لوړ موقعیت لري او د ټول ولس لپاره ډېر ګټور تمامېږي.که سپوږمۍ ته وګورو، چې په ختلو یې ټوله شپه رڼا وي او شپه بیا د استراحت لپاره یو ښه وخت دی.

اسمان، لمر او سپوږمۍ، چې نه عقل لري، نه پوهه لري او نه د انسان په ډول اشرف المخلوقات دی، د ولس خدمت کوي او داسې فکر کوي، چې موږ د انسانانو او نورو طبیعي توکو پورته یو او دوی زموږ لاندې پراته دي، باید خدمت یې وکړو.

د غرونو لوړې څوکې ښکلې او پاکه اب وهوا لري. د سیندونو او نورو اوبو سرچینه له همدې څوکو نه ده، چې بیا د خلکو لپاره د ژوند موقع برابروي.

د هر شي په لوړوالي کې باید لوی حکمت پروت وي او له ځانه پر ټیټو باندې رحم د دوی وظیفه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دی، چې د ډېرو عقلمندو انسانانو نه دغه بې عقله طبیعي توکي د ولس په فکر او خدمت کې دي او د ډېرو پوهو انسانانو نه دغه ناپوهه، بیعقله، بیفکره او بې ژبې توکي ډېر بهتره دي.

ولې مونن د ټولنې ډېر پوه انسانان د خدمت په فکر کې نه دي او د ملک د بربادۍ لامل پخپله دوی دي؟ ولې مو ډېر تحصیل کوونکي پر حرامو اخته او هېڅ ډول د خدمت په فکر کې نه دي؟

سید جمال الدین افغان وایي: (که چېرې یو انسان هر څومره ډېر تعلیم او تحصیل وکړي، خو که عقیدوي او اصلاحي برخه د ژوند یې کمزورې وي، هېڅکله هم خپلې ټولنې او ځان ته خدمت نه شي کولای.)

رښتیا چې نننۍ ډېر تحصیل کوونکي او پوه کسان مو پر حرامو اخته او د خدمت په فکر کې نه دي، دوی کمزورې عقیدې لري او تر اوسه پورې د ژوند پر اصلي معنا نه دي پوه شوي.

ولې مو د ولس غم، درد، ستونزې، کړاوونه او نور ...... خپل درد نه ګڼو؟ ولې مو احساسات مړه شوي دي؟ ولې د خدمت په فکر کې نه یو؟

ځکه چې رښتیني احساسات او عاطفه نه لرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوم پالنه

الله تعالی په قران کریم کې فرمایلي دي: (ولقد کرمنا بنی ادم): ما بهتري ورکړې بني ادم ته، په بني ادم کې ټول انسانان راځي، یوازې یو ملت او یو قوم ته منسوبه خبره نه ده.

رښتیا چې تور د سپین او سپین له تور سره توپیر نه لري. د شخصیت په لحاظ علم او د فوقیت په لحاظ تقوا مهمه ده.

ځینې خلک په خپل قوم د دې لپاره افتخار کوي، چې ځان ته د نورو په لحاظ برتري ورکړي، چې دا یوه لویه تیروتنه ده او که چېرې یو څوک د خپل قوم او ریښې یادونه د دې لپاره وکړي، چې د شجرې سلسله یې هیره نه شي، دا بیا هیڅ پروا نه کوي.

د ملتپالنې مفکوره په عام ډول او د قومپالنې مفکوره په خاص ډول په نورې نړۍ کې هم شته.

دې مفکورې ته نشنلېزم nasnilisim وایي، نورې نړۍ کې دوه ډوله: مثبته ملتپالنه(positive nasnilisim) او منفي ملتپالنه(negative nasnilisim)مفکورې درلودونکي خلک شته دي.

په مثبتې ملتپالنې کې یو مشر د خپل قوم پواسطه ځان یو ځای ته رسوي او بیا بیرته خپل قوم ته خدمتونه کوي، خو په منفي ملتپالنې کې یو مشر د خپل قوم پواسطه ځان یو ځای ته رسوي او بیا بیرته د خپل قوم په سترګو کې خاورې اچوي او هیڅ ډول خدمت یې نه کوي.

د مثبتې او منفي ملتپالنې مفکوره بده مفکوره ده، په کومو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظامونو کې چې دا نظریات وي، هلته بیا حق حقدار ته نه ورکول کېږي.

دا مفکوره په هغو ټولنو کې زیاته وي، چېرته چې د علم او پوهې کچه ټیټه وي، چې بدبختانه دلته هم دا مفکوره شته ده، او د بې اتفاقۍ سبب هم ګرځېدلې دی.

زه افغان یم، که پښتو، فارسیوان او نور.... نه یم، دا زما ملامتي او ناپوهي نه ده.

د دنیا په هر قوم کې ذکاوت، استعداد، پوهې او نورو.... ته ارزښت ورکول کېږي، ځکه هلته د قوم پالنې مفکوره نشته، خو دلته برعکس دی، چې بیا د بې عدالتي سبب ګرځي.

قسم په الله تعالی ځینې داسې نااهله خلک مې په لوړو مقامونو کې ولیدل، چې د قومپالنې پواسطه لوړ مقام ته رسېدلي دي، چې ډېر ټیټ او پست خلک ورته ویلای شو.

دغه مفکوره نن په ډېرو خلکو کې شته ده.

یوه ورځ له کابله په موټر کې روان وم، خوا کې مې یو مشر او تحصیل کوونکی سړی ناست و، دی د ننګرهار ولایت د کامې ولسوالۍ اوسېدونکی و، ما ته یې وویل: موسی شفیق د افغانستان صدراعظم و، کامې ته یې خدمت ونه کړ.

ما ورته په ځواب کې وویل: موسی شفیق یوازې د ننګرهار صدراعظم نه و، هغه د ټول افغانستان صداعظم و.

دلته له ډېر پخوا څخه دغه مفکوره او نظریه موجوده وه، ډېر لیکوالان، شاعران او یوه خلک مو دغه مفکوره درلوده، ځوک چې داسې مفکوره ولري، هېڅکله نړیوال شهرت نه شي پیدا کولای.

زموږ د بلخ مشهور شاعر مولانا جلال الدین بلخي، چې کله وفات شو، د دې په جنازه کې مسلمانان، هندوان، عیسویان اود

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو .... دینونو خلک موجود وو، دې نړیواله مفکوره درلوده، او هیڅکله یې خپل قوم ته پر نورو برتري نه ورکوله.

دده په ټول دیوان کې به د بېلګې په ډول داسې یو مثال پیدا نه کړو، چې نشنلیستي نظریات ولري. همدارنګه د روسي ژبې تولستوی، د فرانسوي ژبې ویکتور هوګو هم د ملتپالنې مفکوره نه درلوده.

ویکتور هوګو د حضرت محمد (ص) په نامه یوه مقاله لیکلې ده، که سړی یې ولولي، داسې فکر به وکړي، چې دی مسلمان و، چې حقیقت داسې نه و.

دا چې موږ او تاسې په افغانستان کې ژوند کوو، نو هیڅ افغان له بل افغان زیات نه دی او هیڅ افغان له بل افغانه کم نه دی.

لویوالی او وړوکی والی د علم او تقوا پر بنسټ دی.

دلته د قومپالنې مفکوره خپل اوج ته رسیدلې ده او د ملک د بدبختي، بې عدالتي او نامساوات لامل ګرځیدلی دی.

یو شاعر وایي:

بنی ادم اعضای یک دیګر اند
که در افرینش زیک ګوهر اند
اګر عضوی را به درد اورد روزګار
دیګر عضو هارا نماند قرار
تو کز محنتی دیګران بی غمی
نشاید که نامت نهند ادمی

پورته شعر کې د (ولقد کرمنا بني ادم) مفهوم پروت دی او د قومپالنې ضد مفکوره پکې پرته ده.

د انسانانو د بهترۍ لامل علم او تقوا دی، یوازې په انسانانو کې نه بلکې په حیواناتو کې هم د بهترۍ لپاره یو اصل موجود وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په غوا گانو کې بهتره غوا هغه ده، چې ښې او ډېرې شیدې کوي او خپل خاوند ته په خپل وخت نسل ورکړي.

د یو باغبان لپاره په باغ کې ښې ونې هغه دي، چې ښې او ډېرې میوې ورکوي، په همدې باغ کې د گلانو بهتر بوټی هغه دی، چې ښکلی رنگ او بوی لري.

یو شاعر وایي:

هـر انســان تــه د انســان پــه نظـر گـوره
هـر سـړي تـه د خپـل ځـان پـه نظر گـوره

حدیث د پیغمبر(ص) دی: هغه څه چې ځان ته خوښوې، بل ته یې هم خوښ کړه.

ای په دې رنځ اخته مریضانو! ستاسو درملنه ډاکټران نه شي کولای، ځکه هغوی هم په دې رنځ اخته دي، خو ستاسو څخه هیله کوم، چې زما د خبرو په اړه فکر وکړئ او خپله درملنه پخپله وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان

په دنیا کې ډېر شیان پېژندل کېږي، خو د څه شي پېژندل چې ستونزمن کار دی، هغه انسان دی.

د انسان داخلي جوړښت په شخصیت جوړولو کې اساسي اصل جوړوي او هر څوک نه شي کولای، چې په اسانۍ سره د نورو انسانانو عواطف، احساسات، جذبات او داسې نور.... داخلي توکي وپېژني، نو له همدې امله نه شو کولای، چې انسان په اسانۍ سره وپېژنو.

د نړۍ د ټولو انسانانو خارجي جوړښت (قد، قواره، سترګې، وزن او نور ....) سره توپیر لري.

د انسان په پېژندنې کې د خارجي جوړښت نه داخلي جوړښت ډېر مهم رول لري.

د یو ښه انسان د پېژندنې لپاره باید د دې سیرت مطالعه شي، نه صورت.

ډېر مسلمانان مې ولیدل، چې انسانان دي، خو انساني کرامت ته ارزښت نه ورکوي، په مقابل کې مې ډېر انسانان ولیدل، چې مسلمانان نه دي، خو انسانیت ته احترام لري.

په یوه لوی غره کې د قیمتي کاڼو پیدا کول، د هغې صیقل کول، د هغې نه ښه استفاده کول، او بیا یې اصلیت معلومول اسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار دی، خو د یو ښه انسان پېژندل اسان کار نه دی، د همدې کانو د جوهر معلومولو نه د انسان جوهر معلومول ستونزمن کار دی.

یو عالم وایي: (ځینې انسانان دي چې په ارزښت یې ولس نه پوهېږي، دوی د هغو تیګو په شان دي، چې په تهداب کې اچول کېږي او تولـه ودانـۍ پرې ولاړه وي، دا تېرې پټې وي چا ته نه ښکاري، خو ارزښت یې زیات دی.)

په مرغانو کې اصیل او بدل شته، د اصیلو مرغانو پیدا کول او نیول او همدا رنګه د دغو مرغانو ډېره لوړه بیه، په دې دلالت کوي، چې په حیواناتو کې هم اصیل شته او د داسې مرغانو ارزښت د اصلیت پر بنا او بنسټ ټاکل کېږي.

په انسانانو کې هم اصیل او کم اصل شته، چې پېژندل یې اسان کار نه دی، خو په ځینو اصیلو کې کم اصل او کم اصلو کې اصیل پیدا کېږي.

اسمان په یو حال نه دی، کله شین شي میوې پخوي، کله وریځ شي، بارانونه ورنه کېږي او کله کله ږلۍ او واورې هم وروي.

ډېر انسانان مې په یو حال ونه لیدل، کله د مسجد په کونج کې ناست او نصیحتوي کوي، د شپې د میوو پیالې ډکوي او سبا ته پر حرامو اختـه او لـه غریبـو او بېچاروونـه رشـوتونه اخلي، هماغـه یو انسان دی، کله ملا او کله بلا شي، چې د داسې انسانانو پېژندل د وګړ پېژندنې متخصص هم نه شي کولای.

غني خان وایي:

ای د لیونیانو نیکه مار ښه که ملا ښه دی
تن د زهرو ډک ښه دی که زړه ډک د بلا ښه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سپينو جامو کې مې ځينې داسې تور زړي انسانان وليدل، چې زړونه يې له بلاوو ډک او د ولس په سترګو کې خاورې اچوي.

په ډېرو لوړو مقامونو کې مې داسې فاسد او رشوت خواره وليدل، چې ډېر ټيټ او پست خلک ورته ويلای شو. خو په مقابل کې مې د دوی د لاس لاندې داسې مامورين وليدل، چې ډېر لوړ لياقت لري او د انسانيت ټولې ښېګڼې پکې شته دي.

دوی د لاس لاندې خلکو، غريبو او بېچارو ته په خوارو سترګو ګوري او ټول ورته سپک خلک ښکاري.

يو انسان که د غره پر څوکه ودرېږي او لاندې وګوري، ټول نور انسانان ورته واړه ښکاري، چې دا يو طبيعي اصل دی، خو په حقيقت کې دې ټولو ته واړه نه شو ويلای، برعکس يو کم اصل انسان دوی ته دورمره په سپکه ګوري، چې په حقيقت کې داسې نه دي.

د انسان پېژندل اسان کار نه دی، خو بيا هم غواړم، چې فکر وکړو او د خپلې ټولنې فکرمند او ښه انسانان پيدا او عزت يې وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواني

ځواني د انسان د هلوځلو هغه مرحله ده، چې مغز يې د کار او د بدن غړي يې د زحمت لپاره اماده وي.

که د ځوانۍ په قدر پوه نه شو، په زړښت کې به ډېر ارمانونه وکړو، دا دوره د کار، تحصيل، خدمت، عبادت او نورو ...... لپاره يو ښه وخت دی.

سړي چې زوړ شي د نورو محتاجه شي، ډېر وخت مريض او د نورو د اوږو بار شي.

له انسانانو سربېره په حيوانات، نباتات، جمادات کې هم ځوان او زوړ شته.

ونه چې ځوانه وي، ښه سيوری کوي، ښا خونه يې په خپل وخت له ميوو ډک وي او ښکلا ورسره وي، همدا ونه چې زړه شي، چينجي يې ووهي، مريضه شي او بلاخره تنه يې ورسته له لرګيو يې هم استفاده نه کېږي، د يوې ونې د خدمت وخت هم د ځوانۍ مرحله ده.

حيواناتو کې ځوان غويه ښه قلبه کوي او ښه مځکه اړوي، د دهقان د مځکې د کرلو او تخم اچولو وسيله ګرځي، خو برعکس يو زوړ غويه دا کار نه شي کولای او قصاب يې د حلالې لپاره اخلي، د زوړ مال غوښه خلک نه خوښوي او په مقابل کې د ځوان مال غوښه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړه بیه اخلي.

یو باز په ځوانۍ کې خپل مالک ته ښه ښکار کولای شي، چې زوړ شي له کاره ولوېږي.

په جماداتو کې که غرونه وګورو، ځوان غر ښکلی وي او له تیګو یې استفاده کیدای شي او د زوړ غره تېږې یو ډول پکه او خوړل شوې وي او د استفادې نه وي.

په هرې ټولنې کې د پرمختګ لاملین ځوانان وي او له دوی سره نوی او ځوان فکر وي.

اصلي او حقیقي ځوان هماغه دی، چې د ځوانۍ په مفهوم پوه وي. که دی ځوان او کارونه دزړو کوي، دې ته بیا د ځوان په قواره او جسامت زوړ ویلای شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکر وباسئ!

د ژوند پر تکلیفونو شکر ویستل ډېر ثواب لري.په دنیا کې د هر مالداره نه بل مالداره پیدا کیدای شي او د هر بیچاره نه بل بتر بیچاره پیدا کیدای شي.

په نړۍ کې د هر ښه نه ښه، بد نه بد ، خوشحاله نه خوشحاله، خفه نه خفه پیدا کېږي، چې په هر حال شکر ویستل د الله تعالی حق ادا کول دي.

که ته د دې لپاره خفه یې چې یو لاس نه لرې، هغه بل دوه لاسونه نه لري، داسې انسانان هم شته چې دوه لاسونه او یوه پښه نه لري او داسې خلک مې هم ولیدل چې دواړه لاسونه او دواړه پښې نه لري، خو له دې بتر انسانان هم شته.

فریاد مه کوه ! که ستا یو اولاد مړ شوی، د هغه بل ټوله کورنۍ له منځه ولاړه.

مه خفه کېږه ! که ته مال او دولت نه لرې، هغه بل کورنۍ نه لري او د اولاد غریب دی. افلاطون وایي: په دنیا کې له ټولو غریبو او بیچارو و نه غریب انسان د عقل غریب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتیا ځینې داسې انسانان شته، چې د IQ درجه یې ډېره ټیټه ده او د ژوند لپاره هېڅ یو ښه تصمیم نه شي نیولی، خو زما په نظر د دې نړۍ له ټولو حقیر او غریب انسان هغه دی، چې له مرګ وروسته ورسره د عاقبت توښه نه وي.

رحمان بابا وايي:

ښه ده ښه ده دا دنیا
چې توښه ده د عقبا
د دنیا په بازار کېږي
د هغه دنیا سودا

د نړۍ مشهور فوټبالر ذین الدین ذیدان وايي: په ژوند کې مې یو ورځ ځکه وژړل چې د فوټبال کولو لپاره مې بوټونه نه درلودل، مګر یوه ورځ مې یو څوک ولیده، چې پښې یې نه درلودې، نو ژر مې د الله تعالی شکر ادا کړ او ومې ویل زه څومره خان یم.

انسان باید هر وخت له ځانه ښکته خلکو ته وګوري او شکر وباسي.

یو انسان باید پوهې او علم د ارزښت په نظر کې نیولو سره له ځانه پورته خلکو ته وګوري او له هغه سره سالم رقابت وکړي او دا هڅه وکړي، چې ځان د هغه نه لوړو پوړیو ته ورسوي، ځکه په علم کې له ځانه لوړو خلکو ته کتل او له هغو سره مثبت رقابت کول، د انسان د په شخصیت جوړولو کې اساسي لامل کیدای شي.

که چېرې هر وخت اسمان ته وګورو او مځکې ته ونه ګورو، پښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

به مو بنده او په داسې کندې کې به ولویږو ، چې د وتلو توان به یې نه لرو.

د لوړو لوړو مقامونو ، لوړو ماڼیو ارمان مه کوئ، ځکه ډېر لوړ شیان دي، چې تاسو ته به لوړ ښکاري، خو په حقیقت کې به هغه ډېر ټیټ وي.

ډېرې لوړې ونې مې بې میوې او بې حاصله ولیدې، د ډېرو لوړو مقامو خاوندان مې د نورو مخکې سرکوزې، سرټیټې او د چاپلوسې په حال کې ولیدل او ډېرې لوړې ماڼۍ مې په وینو ککړې ولیدې.

د داسې مال او دولت ارمان مه کوئ، چې پر حرامو پیدا شوې وي، نه د داسې کورونو او موټرو ارمان وکړئ، چې هره روپۍ یې د نورو حق وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنځور

انسانان به له اضدادو سره وخت تېروي، کله به روغ او کله به رنځور وي، کله خوشحاله او کله به خفه وي، چې له دې حقيقته سترګې نه شو پټولای.

د انسانانو سره مريضي شته دی، چې دغه مريضي ګانې دوه ډولونه لري، يو جسماني او بله روحياتي، نفسي او تحت الشعوري رنځورې ده.

د جسماني ناروغي نه روحي ناروغي څو برابره خرابه ناروغي ده، د جسم په تکليف سره يوازې هماغه انسان درد احساسوي، خو د روحي ناروغتيا له امله ټول ولس درد احساسوي او ډېرو خلکو ته يې تکليف رسېږي، د دې درد احساس له خپله شخص نه د ټولنې نور وګړي ډېر کوي او ټول ولس دا درد احساسوي.

بد اخلاقي يوه روحي ناروغي ده، دا هغه مرض دی، چې نن مو په ټولنې کې اوج ته رسېدلی دی.

دغه تکليف په عام ډول د ولس په ځينو وګړو کې او په خاص ډول په ډېرو هغو خلکو کې شته، چې په لوړو مقامونو کې کار کوي، دوی د عقل او زړه مريضان دي، د دوی تداوي د ولس لپاره ډېره مهمه ده، خو ډاکټر صاحبان هم د دوی تداوي نشي کولای، ځکه چې دوی هم په دې رنځ اخته دي.

د هيښتيا (تعجب) خبره داده، چې نورې نړۍ کې په جسماني ناروغيو اخته وګړي شته دي، خو په روحي ناروغيو اخته وګړي ډېر کم يا هېڅ نه شته، خو دلته د جسماني ناروغيو نه پرته روحي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناروغيګانې، چې يوه نمونه يې بداخلاقي ده ډېره ترسترګو کېږي.

په کومې ټولنې کې د ښوونې او روزنې کچه ټيټه وي، هلته دا دواړه مريضي ګانې ډېرې ليدل کېږي.

د ښوونې د کچې پر ټيټوالي جسمي ناروغيګانې ډېرې ليدل کېږي او د روزنې د کچې پر ټيټوالې روحي ناروغيګانې ډېرې وي.

د ښوونې نه روزنه ډېره مهمه ده او دلته مو د روزنې برخه ډېره پکه ده.

ځينې حيوانات دي، چې انسانانو ته زيان او تاوان رسوي او بر عکس دا سې حيوانات هم شته، چې انسانانو سره مينه او محبت کوي، د لومړي ډول حيوانا تو نه انسانان نفرت کوي او دويم ډول سره انسانان مينه کوي.

بد اخلاقه انسانانو نه ولس نفرت کوي او بااخلاقو سره مينه کوي.

د ځينو وګړو پر مرګ ولس خوشحالېږي او ځينې تر مرګ کلونه کلونه وروسته هم د خلکو په زړونو کې وي، چې دا د اخلاقو سبب دی.

دا ليکنه به ځينو ته خوند نه ورکوي، خو ډېر به يې خوښه کړي، دا چې ډاکټران مريضانو ته د تداوي لپاره ترخې دواګانې ورکوي، چې صحت پيدا کړي، دوی لپاره هم دا يو نصيحت دی، که تداوي يې پرې وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رقابت

ژوند د سالم رقابت ډګر دی او د نننۍ نړۍ د پیشرفت یوازینی لامل همدا سالم رقابت دی.

دغه رقابتونه مثبتې او منفي خواووې لري، چې ځینې ملکونه مثبت او ځینې بیا منفي رقابتونه کوي.

په کوم ملک کې چې د پوهې او علم کچه لوړه وي، هلته مثبت سالم رقابت (positive compilation) وي او په کومو ملکونو کې چې د علم او پوهې کچه ټیټه وي، هلته منفي غیر سالم رقابت (Negative compilation) موجود وي او ډېر خلک یې منفي نظریات او افکار لري.

د سالم رقابت پر اساس ټولنه پیشرفت کولای شي.

دا یو اصل او حقیقت دی، چې په داسې ټولنو کې ورځ تر بلې ښه ښه استعدادونه پیدا کېږي او د ښه ذکاوتونو قدر پکې کېږي.

په نورې نړۍ کې ډېر خلک سپورت د صحت او ښو لاسته راوړنو لپاره کوي، خو دلته مې د ډېرو له خولې اورېدلي دي، فلانی سپورت د جنګ لپاره ښه دی، یا ځینې وایې: سپورت په درد نه خوري، دلته د ټوپک د یوې ماشې خبره ده.

په نورې نړۍ کې خلک تحصیل د دې لپاره کوي، چې خپلې ټولنې ته خدمت وکړي، خو دلته ډېر تحصیل کوونکي پر حرامو اخته او رشوتونه خوري، هماغه یوه پوهه ده، له چا افلاطون، ارسطو، اقبال، سید جمال الدین افغان او ګل پاچا الفت جوړوي او له چا شیطان جوړوي.

نورې نړۍ کې انتخابات د خلکو د ګټې لپاره کېږي او اجتماعي ګټو ته ارزښت ورکوي او دلته د ځان د ګټې لپاره کېږي او فردي ګټو ته اهمیت ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته مشران له خپل موقفه ناوړه استفاده نه کوي، خو دلته برعکس ده پر مشرانو د بدو اخلاقو څښتنان دي.

دا چې هر انسان له خپل داخلي جوړښته ښه او بده ګټه اخیستلای شي، نو بیا ولې د خلکو زړونه خفه کوو، د دې پر ځای چې په ورین تندي او ښو اخلاقو ورسره خبرې وکړو، بده وضعه ورسره کوو.

نبي علیه السلام ډېر کفار په ښو اخلاقو مسلمان کړل، په اخلاق کې افراط بد کار نه دی.

مال، دولت او پیسې دي، څوک یې حرامې ګټې او څوک یې حلالې ګټي، څوک ورنه ښه استفاده کوي او جماتونه جوړوي او ځینې بیا ناوړه ګټه ورنه اخلي.

یو انسان ته بې سببه زهر ورکول او د هغه ژوند اخیستل، په مقابل کې له هماغه زهرو د داسې حشراتو وژل چې انسان ته زیان رسوي هم کیدای شي. یو زهر دي، ښه او ناوړه ګټه ترې لاس ته راوړلی شو.

که چېرې یو ځوان په تاریاکو روږدی وي، د وخت په تېرېدلو خپل ژوند له لاسه ورکوي، خوکه چېرې له همدې تاریاکو په درملو کې ګټه واخیستل شي، انسان ته ژوند ورکوي او دناوړې استفادې پرسبب د انسان ژوند له منځه وړي.

په نړۍ کې له هر شي ښه او ناوړه ګټه اخیستل کیدای شي، هلته خلک له هر شي ښه استفاده کوي، امید لرم چې دلته هم له هر شي ښه ګټه واخیستل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانیت او اسلامیت

ډېر انسانان مې ولیدل، چې انسانیت لري، خو مسلمانان نه دي په مقابل کې مې ډېر مسلمانان ولیدل، چې مسلمانان دي، خو انسانیت نه لري.
یو کامل انسان ته ښه مسلمان ویلای شو او یو کامل مسلمان ته یو ښه انسان ویلای شو.
ښه انسان شه چې د یو ښه مسلمان په نوم یاد شې یا ښه مسلمان شه چې د یو ښه انسان په نوم یاد شې.
په نوم مسلماني او په عمل کې مسلماني یو له بله توپیر لري.
هر مسلمان انسان کېدای شي، خو هر انسان مسلمان کېدای نه شي. الله تعالی ته د اسلام مرتبه ډېره لوړه ده.
انسانیت او اسلامیت د ملا او ګېډې په شان دی، چې یود بل لپاره لازم او ملزوم دي.
الفت صاحب وایي: (حقیقي مسلماني دومره خوار نه وه، لکه نن ورځ چې دی. نن د ځینو مسلمانانو په اعمالو اسلام شرمېږي، سره د دې چې اسلام نه بلکې د اسلام په نوم ځینې مسلمانان ملامت دي او یوازې د اسلام په نوم ایمانداره کیدای نه شو.)
هر مسلمان باید د انسانیت ټول کرامت په نظر کې ونیسي او عمل وکړي.
د اسلام په نامه مې ډېر داسې کسان ولیدل، چې هر ډول ظلم یې وکړ او انسان ته یې د حیوان په سترګو وکتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیقي مسلمان کې د انسانیت ټول ښه خصلتونه موجود وي او چې تش په نامه مسلمان وي او عمل یې د مسلمان نه وي، بیا هغه هر څه کوي، چې په مسلمانانو کې یې ډېر څوک نه کوي.
سید جمال الدین افغان وایي: ډېرو غیر مسلمان ملکونو کې وګرځیدم، هلته اسلام نه وه، خو مسلمانان وو. دلته اسلام شته خو مسلمانان نه شته. یعني په مسلمان کې باید د انسانیت ټول ښه خصوصیات موجود وي.
یو کس کیسه کوله: له افغانستانه ۱۵کسه اندونیزیا ته د تحصیل لپاره ولاړو.
ورځو کې یوه ورځ پر چکر ووتو، د یو ځنګل په خوا کې تېرېدو، چې مار مو ولیده، موږ ټولو وغوښته، چې مار ووژنو.
په دې وخت کې یو اندونیزیایي راغی او موږ ته یې وویل: ولې دا بیچاره او بې خولې وژنۍ! دا هم لکه ستاسو په شان الله تعالی پیدا کړی دی او د مرګ حق یې له تاسو سره نشته.
دا افغانستان نه دی، چې بر ناحقه پکې انسانان وژنۍ. د مار مخه یې ونیوله او بیرته ځنګل ته ولاړ.
موږ ټول خجالته شو او په خپل کار پښیمانه وو.
نیم ساعت وروسته یو ژوبڼ ته ورسېدو، ګورو چې د یو فیل ډېر قدر او عزت کېږي، یو کس ورته خواړه برابروي، بل یې وینځي او بل کس یې وچوي.
یو اندونیزیایي نه مو وپوښتل: د دې فیل څومره قدر کوی؟
هغه وویل: د دې فیل مور او پلار په ځنګل کې مړه شوي دي او دی یتیم دی، موږ ځکه د دې قدر کوو چې د مور او پلار ارمان ونه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو بل ته مو وکتل او ما وويل: په افغانستان کې د ورځې ځوځوکورنۍ قصداً يتيمان کېږي. د دې دوو صحنو له ليدلو ورسته مې د نابغه افغان وينا په ياده شوه.

ولې مو په ډېرو انسانانو کې انساني عاطفه نشته، مرګ کوو، درواغ وايو او داسې نور.

يو ښه مسلمان بايد د سيرت ښايست ولري. په سپينو جامو، قيمتي موټرو، لوړو ماڼيو او جګو ځايونو کې مې داسې مسلمانان وليدل، چې صورت يې ښکلی او خلکو ته ډېر او عالي خلک ښکاري، خو دوی د سيرت ښکلا نه لري او د رياکار پير په ډول د خلکو په سترګو کې خاورې اچوي او فکر کوي، چې الله تعالی به يې وبخي.

په ډېرو لوړو ځايونو کې مې ډېر ټيټ خلک وليدل او په ډېرو غريبو او بېچاروو کې مې ډېر د عزت خلک وليدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی او وړوکی

که لوی سړی یې خلکو ته ځان کوچنی وښیه او دا احساس وکړه، چې په لویې کې تکبر دی.
شیطان لویې وکړه، چې د الله تعالی لخوا پرې لعنت وویل شو او په بد نوم یاد شو.
که پوه او عالم یې له ځانه پورته او پوه خلک په نظر کې ونیسه او د کوچنيي والي فکر وکړه.
د پوه او ناپوه توپیر په دې کې دی، چې پوه خلک ځان له نورو کم ګڼي او ناپوه ځان له نورو زیات ګڼي.
د یو عالم نه چا پوښتنه وکړه: څومره علم او پوهه لرې؟
ویې ویل: زه اوس پوه شوم، چې په هېڅ نه پوهیږم.
د یو بل عالم نه چا پوښتنه وکړه: څومره علم لرې؟
ویې ویل: علم د یو لوی سمندر په شان دی، چې څلور خواوې یې نه معلومېږي، زه له دې سمندره د یوه څاڅکي په اندازه علم او پوهه لرم.
دواړو عالمانو او پوهانو ځان کم ګڼلی او حقیقي وینا یې کړې ده، که چېرې یو کس ځان لوی او پوه وښیي، دا په ټولنې کې د بدبختۍ سره مخامخ کېږي او که چېرې یو کس ځان د ډېرې پوهې سره سره ځان کوچنی وښیي، دې ته به الله تعالی عزت ورکوي.
الله تعالی لوی دی، غرور، شان او شوکت له دې سره مناسب دی، نه د خاکي انسان سره.انسان له خاورو پیدا دی، باید هر وخت کمینه او برده بار وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو عالم وايي:

د ناپوه مقام ته رسي چې ښه پوه په ناپوهۍ شي
لوی پوهاند آخر کې وايي چې په هيڅ شي نه پوهېږي

زموږ او ستاسې په ټولنې کې ډېرو لويانو کې واړه شته او ډېرو وړو کې لويان شته دي.

سيد ګل پاچا الفت وايې:

يو يې لوی بولي هغه بل ورته وړوکی وايي
خېټه يې لويه او ککره يې وړه ده ډېره
کور يې دی نوی کالي نوي دي، موټر نوی دی
فکر يې زوړ خيال يې زوړ ارزو زړه ده ډېره

رښتيا چې په افغانستان کې د پوهې او لويوالي لپاره معيار د نورې نړۍ په پرتله بل شان دی. دلته ډېرو ناپوهو او وړو کسانو ته خلک پوه وايي. دغه دی د لوی او وړوکي تر منځ تحليل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېونی

لېونی دی، مه یې وهۍ، بد او رد ورته مه وایې.

د ځینو خلکو پېژندل لکه د قیمتي کاڼو په شان ستونزمن کار دی او پیدا کول یې هم په غرونو کې د بیروجو لټون دی.

ډېر داسې کسان شته، چې تاسو ته به لیونیان او سپک خلک ښکاري، خو هغوی به د الله تعالی دوستان وي او ډېر داسې کسان شته، چې تاسو ته به د قدر او عزت خلک ښکاري، خو هغوی به د الله تعالی دښمنان او ډېر سپک خلک وي.

د انسان دروندوالی او سپکوالی په سیرت کې دی، نه په صورت کې، که چېرې د یو انسان سیرت ښکلی وي، صورت یې هم ښکلا پیدا کوي.

ځینې داسې لیونیان هم لرو، چې د الله تعالی د رضا لپاره یې ځان پر لیونتوب وهلی وه او ټول عمر په دې نامه یادیدل.

د هارون الرشید د وخت نامتو عالم، پوه او دینداره شخصیت هوښیار بهلول په ارادي ډول ځان پر لیونتوب ووهه، چې د الله تعالی نافرماني ورنه ونه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غني خان وايې:

ګفتار د ليونو کې وي ګلونه هم ماران
قطار د ليونو کې ده پروت لاړ پيغمبران
پروا يې غني نه کړي که يې سپک تلي که درونډ
تف! څه به دا جهان وي څه به تول د دې جهان

رښتيا چې ځينې انسانان خلکو او عوامو ته ډېر د قدر وړ ښکاري او عزت يې کوي، خو دوی د الله تعالی خوښ نه وي، د ځينو انسانانو قدر او عزت په ټولنې کې نه وي، خو د الله تعالی خوښ وي.

داسې ډېر انسانان شته، چې ټوله دنيا يې پېژني، خو الله تعالی يې نه پېژني، برعکس داسې انسانان هم شته، چې ټوله دنيا يې پېژني، خو الله تعالی يې نه پېژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

توپیر

ډېرې میندې او پلرونه خپلو اولادونو تر منځ توپیر کوي.

دیوې کورنۍ د ټولو اولادونو عمرونه، قوارې، خویونه او عادتونه سره توپیر لري، خو بیا هم ټول اولادونه د خپلو والدینو نه مساویانه مینه غواړي.

که چېرې یو اولاد د ۵۰ کلو شي، بیا هم د والدینو مینې او غېږې ته اړتیا لري او د ستونزو پر وخت کې باید ورسره مرسته وشي او تسلي ورته ورکړل شي.

ځینې والدین وايي: فلانی زوی زموږ ډېر قدر او عزت کوي او موږ پسې ډېر ګرځي، نو ځکه پر موږ ډېر ګران دی او هغه بل زوی مې ټوله ورځ تروش وچلی نیولی دی او ډېر موږ پسې نه ګرځي.

په روانشناسي کې تر(فردي تفاوتونو)عنوان لاندې بحث کېږي، او وايي: په نړۍ کې د ټولو انسانان خارجي جوړښت(قد، قواره، سترګې او د بدن ټول هغه اعضاوې چې ښکاري) او داخلي جوړښت(قهر، خوشحالي، احساسات، عاطفه او نور هغه عادات چې په سترګو نه ښکاري) یو له بله سره توپیر لري.

که چېرې د یو زوی عادت داسې وي، چې یو ازې والی یې خوښ او نه غواړي چې ډېر له چا سره کیني، خو مور او پلار ورباندې ګران وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لومړي ورور سره يې توپير په دې کې دی، چې يو زوی يو ډول او بل زوی بل ډول عادتونه لري.

الفت صاحب وايي:

دوه سکه ورونه لري بېل بېل نومونه
بېل رنګونه بېل غږونه بېل خويونه
مګر دواړه او سېدونکي د يو کور دي
د يوې سترګې په کور کې سپين او تور
دي

ربنتيا چې دوه ورونه په يوه کور کې بېل نومونه، بېل غږونه او بېل خويونه لري، خو دواړه د يوه کور اوسېدونکي دي او يو ډول حقوق غواړي.

د نړۍ ډېرو ملکونو ته ولاړ م، مختلف رنګونه، ډول ډول مساحتونه، مختلفې اب او هواوې، کلتوري توپيرونه او فکري مسايل يو شان نه وو، لنډه دا چې په يوې قوارې انسانان مې په نړۍ کې ونه ليدل، چې يو له بله توپير ونه لري.

که چېرې دا سې انسانان پيدا کړو، چې خارجي جوړښت يې ورته والی ولري، خو داخلي جوړښت يې موږ ته نه دی ښکاره او همفکره خلک ډېر کم پيدا کېږي.

که چېرې د يو باغ ونې په نظر کې ونيسو، يو باغبان لري، خو د ونو قدونه، ګلان او ميوې يو له بله توپير لري او د هر يوه ميوه هم بېل بېل خوند لري، خو باغبان ټولو ونو ته په يوه سترګه ګوري او يو شان حقوق ورته قايل دي.

الفت بيا وايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

چــا میـــوه لرلـــه چــا ښایســـته ګلونـــه
د چــا ســیوری و ډېــر ښــه د چــا قدونــه
چنــار لــوی و ، شــفتالو لکــه ماشــوم و
د منهــې او نــاک تــو پېر لــه ورا معلــوم و

شاعر هم فـردي تفاوتونو تـه اشـاره کـوي او د ونـو خصوصيات يـې وړاندې کړي دي او بيا وايي.

هـر يـو بـوټی پـه خپـل ځـای کـې سـربلند و
د باغبـان سـترګو کـې هـر يـو ارجمنـد و
پـــه حقوقـــو کـې يـــې نـــه و ځـــه تـــوپېر
مالیـــار و پـــه هـــرې ونـــې ډېـــر زهېـــر

لکه څنګه چې ونې رنګارنګ میوې او ځانګړنې لري، خو بيا هم د باغبان لخوا ټولو ته يو ډول حقوق ورکول کېږي.

والدين دې هم د خپلو اولادونو ځانګړنې او خصوصيات مطالعه او د دوی تر منځ دې توپير نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت ارزښت

اورېدلي مې دي، چې وخت د سرو زرو په شان دی، بې ځایه باید تېر نه شي، خو د وخت قیمت (ارزښت) د دنیا له هر څه شي زیات دی.

د انسان ژوند د تېر، حال او راتلونکي څخه جوړ دی.

انسان باید د تېر (ماضي) وخت فکر ونه کړي او څه چې تېر شو هغه هېر شو.

په ماضي باندې فکر وهل زړه خوړل او فکر خرابول دي.

موږ او تاسې مسلمانان یو او پر تقدیر ایمان لرو، نو ماضي، حال او راتلونکی ټول د الله تعالی لخوا ټاکل شوي دي ، رحمان بابا وایي:

ترورخ تېرې او بـه بېرتـه نـه جـار وځـي
نـه جـار وځي تېـر سـاعت پـه بېرتـه بیـا
تېـر سـاعت پـه مثـال مـړی د لحـد دی
مـړی چـا دی ژونـدی کـړی پـه ژړا

رښتیا چې ماشوم بېرته د مور ګېډې ته نه شي تلای، ځوان بېرته ماشوم کېدای نه شي، زوړ ځوان کېدای نه شي او مړی په ژړا ژوندی کېدای نه شي.

د راتلوونکي (مستقبل) په فکر کې هم مه اوسېږئ، دا چې د سبا ورځ د ژوند واک مو د الله تعالی سره دی، نو خپل ځان په الله تعالی سپارو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې خلک د ژوند لپاره اوږده اوږده پلانونه لري، خو د الله تعالی د پلان او ارادې په فکر کې نه دي.الله تعالی چې په تقدیر کې دد ې د اینده لپاره څه لیکلي وي، هماغه کېږي، بل هیڅ نه کېږي.

که د انسان خوښه وي او که نه وي، د الله تعالی د ارادې پرته هېڅ نه شي کولای، د انسان تېر کړه وړه، حال او راتلوونکی د الله تعالی په ارادې او فرمان کې دی.

دا چې راتلوونکی نامعلومه دی، نو په دې اړه فکر کول، په هوا کې مرغان نیول دي او خوب لیدل دي.

د حال په فکر کې اوسېږئ او د یو حسابي انسان په ډول ژوند وکړئ، ګټه او تاوان مو هره ورځ محاسبه کړئ او د ګټه پله مو باید د تاوان په پرتله درنده وي.که چېرې یو انسان هر وخت د حال په زمانه کې دا سې فکر ولري، هېڅکله به د ماضي ارمان ونه کړي او د راتلوونکي په فکر کې به نه وي. دغه دی د وخت ارزښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاشکې ځواني واى!

ډېر خلک وايي، کاشکې ځواني واى ! زړښت نه واى، ټول عمر مې په مستۍ کې تېر کړى واى.
زما په فکر، ښه ده چې زړښت شته، مرګ شته، جنت او دوزخ شته.
ټوله نړۍ له اضدادو جوړه ده، که د انسان خوښه وي او که نه وي، له دې سره به وخت تېروي.
د ځوانۍ په قدر زوړ پوهېږي، د خوشحالۍ احساس هغه څوک کولاى شي، چې ډېر خپګانونه يې ليدلي وي، د صحت په قدر مريض ښه پوهېږي.
خو بيا هم د انسان د ژوند هره دوره بېل خوند لري او انسان بايد د ژوند په هر پړاو کې خوشحاله وي.
په يوې کورنۍ کې د يو ماشوم چغهار يو ډول خوند لري او د کور مشران (نيا او نيکه) ته ډېر احترام کېږي.
کله چې يوه ميوه داره ونه ګل وکړي، ښه ښکاري او ګلانو ته يې ټول ګوري، د همدې ونې شنه ميوه بېل خوند لري او پښه ميوه جدا خوند لري.
که چېرې يو کس ټول عمر ځوان وي، اولادونه يې پيدا ، ځوانان ، سپين ږيري او مړه شي او دى ځوان وي، دد اسې ژوند نه خوند نه شي اخيستلاى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کال څلورو فصلونو نه انسانان، حیوانات او نباتات ګټې اخلي، که چېرې ژمی نه وای، بارانونه به نه وو، سیندونه او نهرونه به وچ وو او للمې به بې حاصله وې، غرونه او درې به ښکلې او شنې نه وې او ټول به وچ ډاګ وو.

که چېرې اوړی او ګرمي نه وای، میوې به مو نه پخېدې، ټولې غلې او دانې به مو خامې وای. نو د هر پړاو په تېرېدو او ختمیدو کې د بل پړاو د پیدا ینښت څرک لیدل کېږي.

دنیا له اضدادو جوړه ده، د هر شي په پیدا ینښت کې د الله تعالی لوی حکمت پروت دی.

کوچنی وم، ځوان شوم، سپین ږیری شوم، او بالاخره مړ شوم، خو ښه ده چې ټول عمر ځوان نه وم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی فکر

د کایناتو هر څه په تغیر، تبدیل او تحول کې دي، ورځ تر بلې د تحولاتو سره مخامخ یو.

یو وخت مو پر خرو، اسانو او اوښانو کاروانونه له یو ځایه بل ځای ته وړل.

د حج مراسمو لپاره مو په ورځو ورځو سفرونه کول، خو اوس هر څه نوي شوي دي، موټرې، کشتۍ او طیارې لرو.

ساینس پرمختګ وکړ او هره ورځ نوي نوي اختراعات کوي، خو زموږ فکر لا هماغسې زوړ دی.

هر څه مو نوي شوي دي، خو فکر او عقل مو زوړ دی. موږ په زړې ځانګوکې زاړه خوبونه کوو.

دغه زوړ فکر دی، چې ملک مو پرمختګ او پیشرفت نه شي کولای.

په هر شي کې زوړ او نوی توپیر لري.

د نننې ځوان سره ځوان نظریات او افکار دي او د یو زوړ او پخوانې مشر سړي سره زاړه نظریات او افکار دي.

ځوان دې نړۍ ته یو ډول ګوري او زوړ ورته بل ډول ګوري.د دواړو د سترګو دید یو شان دی، د یو لید لوری یو شان او د بل بل شان دی.

که د انسان د بدن اعضاوې په نظر کې ونیسو، هر اعضا د وخت په تېرېدلو زړېږي او خپل ماهیت او کیفیت له لاسه ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو زوړ سړي مغز د يو ځوان سره توپير لري.اوس هم ډېر ځوانان دي، چې زوړ فکر لري.

رښتيا چې په پيسو نوې جامې، نوي کورونه، نوي موټرې او هر څه نوي اخيستلای شو، خو فکر نوی نشو اخيستلای.

د فکر نوي والي لپاره نوي افکار و ته ضرورت وي، چې د پوهې پر اساس او بنسټ د فکرنوی والی پيدا کېږي.

دا چې د ټولنې ډېرځوانان مود زاړه فکر خاوندان دي، دليل يې دادی، چې علم او پوهه نه لري.

په ډېرو لوړو څوکيو د ډېر زاړه فکر خاوندان مې وليده او په دې پوه شوم چې پوهې او علم ته اړين ضرورت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند حقیقت

ژوند د هلوځلو مسابقه ده او په دې مسابقو کې هغوی وړونکي وي،
چې ډېر زحمت وباسي.
د دنیا انسانان، حیوانات او نباتات د الله تعالی په قدرت پیدا
کېږي، لوېږي او د وخت په تېرېدلو له منځه ځي.
له ادمه تر دې دمه، یوازې انسان دی، چې له پیدا ایښته وروسته یې
کورنۍ د دې د ښه لوېدلو او پیشرفت په فکر کې وي او باید یو
بافکره انسان خپل ځان او ټولنې ته خدمتونه وکړي.
د اصلي ژوند مفهوم یوازې پیدا ایښت، لوېدل او مړ کېدل نه دي،
بلکې انسان باید د ژوند د هرې لحظې نه خوند واخلي او د ژوند د
نعمتونو حق ادا کړي.
د حقیقي ژوند څښتنان هغه کسان دي، چې د ژوند په معنا او مفهوم
پوه وي او د خپل پیدا ایښت مفهوم درک کولای وشي.
د ژوند د حرکت مسیر یې ښکاره وي او په دې مستقیمې لارې باندې
تګ ډېر احتیاط غواړي.
ژوند بې ځایه تېرول دا مفهوم لري، لکه یو انسان چې پیدا، لوی او
مړ شي، خو هېڅ پیدا شوی نه وي.
په یوې ټولنې کې ژوندي انسانان کم وي او مړه انسانان زیات وي.له
ژوندیو نه مې مطلب یوازې هغه انسانان نه دي، چې ساه ولري اود
مړو انسانانو نه مې هم مطلب هغه کسان نه دي، چې ساه نه لري.
ژوندي انسانان هغه دي، چې ځان او ټولنې ته خدمتونه کوي او مړه
هغه دي، چې هېڅ ډول خدمت نشي کولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دنیا ډېر څه په حرکت کې دي، خو د انسان حرکت باید له ټولو حرکتونو ګټور وي.
د انسانانو ژوند ډېر قیمتي دی، چې ځینې انسانان پکې لوی لوی کارونه کوي، ځینې بیا دغه قیمتي وخت بې ځایه تېروي.
دنیا د یو بحر په ډول ده، ځینې وګړي پکې په ساعتونو ساعتونو لمبلای شي، ځینې یې بیا پر غاړو لامبي او یو تعداد خلک پکې هېڅ لمبلای نشي.
پیاوړي انسانان پکې مرغلرې لټوي، خو یو تعداد یې د اوبو هم استفاده نشي کولای.
هغه چې قیمتي کاڼي پکې لاس ته راوړي، لکه د پوهو او عالمو انسانانو په ډول د اصلي ژوند پر مفهوم پوه دي او د انفرادیت نه اجتماعیت ته ډېر ارزښت ورکوي.
هغه چې له اوبو یې استفاده نشي کولای، لکه د ناپوه په شان، چې ټولنې ته خدمت نشي کولای یو شان دي. اصلي ژوند د دنیوي او اخروي ژوند توخه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اضداد

د اضدادو فلسفه ده، چې په ټوله نړۍ کې د هر شي ضد شته او د دې ټولو په پیدا ایښت کې د الله تعالی ډېر حکمتونه پراته دي.

که د انسان خوښه وي او که نه وي، له دې ضدینو سره به وخت تېروي.

د یو انسان پیدا ایښت ته خوشحالېږو او بیا د همدې انسان مرګ ته خفه کېږو، خو ژوند او مرګ دواړه الله تعالی پیدا کړي او دې حقیقت ته غاړه ایښودل په موږ او تاسې حتمي دي. د ژوند سره مرګ تړلی دی او یو د بل ضد دي.

د ژوند سره رڼا او تیاره، ګل او اغزي ټول اړیکې لري، د انسان مرګ د انسان د زېږېدو له ورځې د هغې سره یو ځای پیدا شوی دی او هر ساکښ شی به یوه نه یوه ورځ له منځه ځي او مړ کېږي به.

یو عالم وایي: (مرګ په حقیقت کې د انسان ژوند دی، انسان باید خپل مرګ ته خفه نه شي، ځکه د انسان ژوند وروسته له مرګه پیل کېږي.)

رښتیا که انسان دیندار او د الله تعالی ټول اوامر یې پر ځای کړي وي او د الله تعالی په لورېینې او پېرزوینې د جنت دروازې یې پر مخ خلاصې شي، نو ژوند بیا هلته ژوند دی، نه دلته.

کله چې خزان د پسرلي ګلونه ورژوي، پسرلی ورته وایي: ته مه وژلی نه شې، دا مرګ مې د نوي ژوند زیری دی.

نو د مرګ نه پس ژوند پیل کېږي. که په ژوند کې اضداد نه وی، په انسان به وخت نه تېریده، ژوند به بې خونده وه.

که لوړ او ټیټ په نظر کې ونیسو، اسمان، سپوږمۍ، لمر او داسې نور طبیعي توکي ډېر لوړ دي. له اسمانه بارانونه کېږي، سپوږمۍ شپې رڼا کوي او لمر د نړۍ ټولې میوې او دانې پخوي، دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل لوړوالي حق ادا کړی دی.

هغه مرغان چې ډېر لوړ ګرځي، لوړ قيمت او ارزښت لري.

يوه ونه ډېره لوړه او غټه ده، خود استفادې وړ نه ده، که چېرې همدغه ونه د يوې ويالې پر سر پل شي او د استفادې وړ شي، نو دده لوړوالی په همدې کې دی، چې د خدمت لامل وګرځېده.

په يوملت کې پر لوړو چوکيو داسې کارکوونکي لرو، چې د منتخبو چوکيو لپاره مناسب دي. دوی هم د لوړوالي حق ادا کړی دی.

ځينې شيان تاسو ته لوړ ښکاري، خو په حقيقت کې ډېر ټيټ ورته ويلای شو.

په ډېرو لوړو مقامونو کې مې داسې ناپوهه وګړي وليدل، چې ډېر کم ارزښته او بې قيمته ورته ويلای شو. دوی په لوړو مقامونو کې ډېر ټيټ خلک دي.

ځينې غريب او بېچاره د ډېرو پر وړاندې ټيټ خلک ښکاري، ځکه چې مال او دولت نه لري، خو حقيقت داسې نه دی. مرغلرې د ډېرې ټيټې سطحې له بحرونو څخه لاس ته راځي.

په ډېرو لوړو ځايونو کې مې ډېر ټيټ خلک وليدل او په ډېرو ټيټو ځاينو کې مې ډېر لوړ خلک وليدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوات

په یوې ټولنې کې د خلکو تر منځ مساویانه حقوق د دې لامل کیږي، چې ټول په خوشحاله ژوند وکړي او له ژونده خوند واخلي.

د اسلام په اجتماعي اصولو کې یو مهم اصل مساوات دی، ځکه یې عرب او عجم، تور او سپین برابر ګڼلي او انساني کرامت یې هر بني ادم لپاره یو شان منلی دی.

څه شی چې په دغه کرامت کې زیاتوالی راولي، هغه تقوی ده او بس.

د اسلام لوی رهبر حضرت محمد (ص) دوه ځله په سوره کهف او بل ځل په سورت فصلت کې د الله تعالی له لورې مامور شوی چې خلکو ته وو ایې: ژباړه: زه هم ګوره ستاسې غوندې بشر یم چې وحې راته راځي. یعنې بې له دې نه چې د الهي د وحې په وسیله مې معرفي نصیب کیږي، نور نو ستاسې په شان یو بشر یم او له تاسو نه امتیاز نه لرم.

حضرت عمر فاروق (رض) د اسلام دویم خلیفه چې په اسلامي سنتو ډېر ټینګ و، د مساوات رعایت یې په ډېر اهتمام کاوه.

یوه ورځ په مکه کې ګرځېده، ویې لیدل چې خدمتګاران ولاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او سرداران په ډوډۍ ناست دي، په ډېر قهر يې سردارانو ته وويل: څه وجه ده، چې ځانونه له خپلو خدمتګارانو غوره ګڼئ او سمدلاسه يې خدمتګاران له سردارانو سره په ډوډۍ کېښينول.

الفت صاحب وايي: (په ژوند کې معتدل حالت ښه دی او ښه ژوند هماغه دی، چې اعتدال پکې وي، يعنې نه ظالم وي او نه مظلوم، نه د چا بادار وي او نه يې څوک بادار وي. هو ! اجتماعي عدالت تل د ژوند لپاره ډېر اړين دی، د ژوند ساتنه، د ژوند وده او د ژوند خوشحالي په همدغسې معتدله هوا کې امکان پيدا کوي. چېرته چې عدالت او عدل نه وي هلته ژوند خوښ او ښاغلی نه وي او په داسې ځای کې ژوند ډېر لوی عذاب دی.)، دلته په هېڅ ډول مساوات او برابري نشته.

ځينې کسان د ډېرو ښوښو خوراکونو پر اساس د وينې فشار لري، ورځ تر بلې يې وزن په ډېرېدو دی او هره ورځ ډاکټر ته د درملنې لپاره روان وي او بل بيچاره يوه مړۍ ډوډۍ نه لري او ورځ تر بلې يې وينه په بدن کې کمېږي. د دې خوار او غريب حق هغه مالدار خوړلی، چې هره ورځ په تکليف کې دی. په يوې ټولنې کې افراط او تفريط داسې عوامل زېږوي، چې د ټولو لپاره بد عواقب لري.

يو شاعر وايي:

که افراط دی که تفريط يو د بل سر خوري
هر يو بل ته قبر کن د بل اجل دی

د چا په سلهاوو مزدوران دي او بل پخپله مزدور دی، تر څو چې د بادار او مزدور نوم نه له منځه ولاړ نه شي، مساوات به رامېنځ ته نشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مالدارو اولادونه په یورپ کې درس وایي او د غریب او بیچاره اولادونه پر سرکونو کاغذونه ټولوي، نا پوه مالدار ته لوړې لوړې دندې شته او پوه بیچاره د دندې پسې سرګردانه ګرځي، ډېر مشران مو په خارج کې لوړې لوړې ماڼۍ لري او ډېر بیچاره مو په خیمو کې ژوند کوي.

یو عالم وایي: (په یو هیواد کې تر هغې مساوات نه شي راتلای، ترڅو چې د باداري تغر نه وي ټول شوی.)

دلته د مساوات پر نامه هېڅ نشته او د فیوډالي نظام وزرې خورې شوي دي او هر مالداره د غریب او بیچاره حق خوړلی او لوړ مقام ته یې ځان رسولی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوه او ناپوه

ولې د ښه او بد، حق او باطل، اصل او کوټه تو پیر نه شو کولای؟ ځکه چې پوهه نه لرو، علمي منطق او پوهه مو نه شته.

غرونه لرو، په غرونو کې قیمتي کانې لرو، خو موږ یې له کانو هم استفاده نه شو کولای.

سیندونه لرو، خو اوبه یې نورو ملکونو ته ځي، زموږ پر اوبو بندونه تړل کېږي، استفاده ورنه کېږي، خو زموږ د برق پسې سترګې وو تې.

لویې لویې دشتې لرو، خو د استفادې نه دي. دا ولې؟ ځکه چې پوهه نه لرو.

څو کسان کاندیدان لرو. د یوه لاسونه دعوامو پر وینو سره دي، پوهه او علم نه لري، انساني کرامت نه لري او ټول عمر یې شو کې کړې دي او بل د انسانیت او اسلامیت ټولې ښې ځانګړنې لري. خو بیا هم زموږ د بر عوام هغه ناپوه ته رایه ورکوي. دا ولې؟ ځکه چې پوهه نه لرو.

جهاني صاحب وایي:

دلته چې سر وهي سردار یې بولي
دلته د سرو لاسو په نوم عبادتونه کېږي
سجده هغو ته ده چې زړونه یې سینو کې نشته
زه بېګناه ګنهګاران پېژنم
څوک چې زرګونه قتلوي خلک بیعت ورکوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغــه چــې ويـنــې پــا کوي هغــوی دوزخ تــه درومــي
د ژوند د ډېرو بدبختيو او کم بختيو لامل په خپله موږ يو.

د يو خان او ملک عزت کوو ، د هغه مال او دولت، جګو جګو ماڼيو او ګړنديو موټرو ته ګورو او هر چېرې يې په درونـد نامـه يادوو ، خو په دې نه پوهېږو ، چې دغې ظالم د مظلوم وينې زبيخلي او دې مقام ته رسېدلی دی. ولې ظالم په درونـد نامه يادوو ؟ ځکه چې پوهه نه لرو.

ډېر دي چې سترګې لري، خو د حق او باطل توپير نه شي کولای. غوږونه لري خو د حق خبرې پرې نه شي اوريدلای. خوله لري خو خپل حق پرې نه شي غوښتلای. زړه لري خو احساسات، جذبه او عاطفه پکې نه ده پالل شوې. مغز او عقل لري خو کار پرې نه دی شوی او د حق او باطل توپير پرې نشو کولای. دا ولې؟ دا ځکه چې پوهه نه لرو.

موږ او تاسې بايد علم تر لاسه کړو ، چې پوه او ناپوه و پېژنو او توپير يې وکولای شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمختګ

د دنیا د ډېر ملکونه د پرمختګ په حال کې دي او ورځ تر بلې يې په ژوند کې تغیرات راځي.
دا طبیعي اصل دی، چې هر شی مخ پورته ځي او په پورته تګ کې طرقي او پیشرفت وي.
سیندونه روان دي، اب وهوا ته تغیر ورکوي، مځکې خړوبوي او د ډېرو لپاره د ژوند موقع برابروي. دا بیعقله هم د خدمت کولو په فکر کې دی او غواړي پر مختګ وکړي.
ماشوم چې له موره پیدا شي ډېر کوچنی وي، ځوان شي او اخر داسې حد ته ورسېږي، چې سید جماالدین افغان شي. خو بر عکس د دنیا افغانستان مخ په زوړ روان دی او د ټولې دنیا په نسبت د دوی معیار پالنه او ټاکنه د پوهې او علم په برخه کې له نورې نړۍ سره تو پېر لري.
د نن نه څو لسېزې له مخه د افغانستان صدر اعظم موسی شفیق، وزیران محمد ګل خان مومند او عبدالروف بېنوا او د پارلمان وکیلان مو سید ګل پاچا الفت او لوی استاد پوهاند عبدالحی حبیبي وو او اوس د دوی ټولو معادل په افغانستان کې وګورئ. قضاوت تاسې لوستونکي وکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشر او کشر

عمر د الله تعالی لوی نعمت دی، باید ښه استفاده ورنه وشي.
وخت او عمر په تېرېدو دی، نن په سبا، سبا په بل سبا په همدې ډول کلونه تېرېږي.
هر انسان باید پوهه تر لاسه کړي، چې دنیوي او اخروي ژوند ته پرې خدمت وکړي.
د انسان عمر باید د هغې د پوهې او عقل په نظر کې نیولو سره مقایس او پرتله شي نه د عمر په لحاظ، یعنې ځینې کسان د عمر او ځینې بیا د پوهې په لحاظ مشران دي. د پوهې مشرتوب څو مرتبې د عمر له مشرتوبه بهتره دی.
که چېرې یو کس ۱۵ کلن وي، خو پوهه او استعداد یې د ۳۰ کلو کس په اندازه وي، په حقیقت کې ددې عمر باید ددې د پوهې پر مقیاس په نظر کې ونیول شي. او که چېرې د یو کس عمر د ۳۰ کلو وي، خو پوهه یې د ۱۵ کلو کس په اندازه وي، په حقیقت کې دا ۱۵ کلن دی.
زموږ ځینې مشران دي، چې د عمر په لحاظ مشران او سپین ږیري دي، خو د پوهې په لحاظ کشران ورته ویلای شو.
مفکر الفت وایي:

چې په فکر، عقل، لوی نه وي ماشوم دی
چې په خوی باندې کمکی وي بابا نه دی

استاد هم د فکر، عقل او پوهې مشرتوب او لویوالي ته په عمر برتري ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان ژوند د کار، خدمت، پوهې او تحول لپاره دی. اسمایلز وایي: (د انسان ژوند د کړنو له مخې شمېرل کېږي، نه د کلونو له مخې.)

مشرتوب او مشري باید د پوهې پر بنسټ مستحقو کسانو ته ورکړل شي، نه د عمر، واسطو، پیسو او یا ځینو القابو پر بنسټ.

یوه ورځ مې په یوه ارګان کې د یو کس نه پوښتنه وکړه: مشران څېرته دي؟ هغه وویل: د پوهې پر معیار مشران غواړې او که د عمر پر لحاظ، هغه چې سپین ږیري دي او یا لوړ لوړ القاب لري، دوی د عمر په لحاظ مشران دي او د علم په نظر کې نیولو سره دوی کشران دي.

د دې د خبرو په اوریدلو په دې پوه شوم، چې د پوهې لپاره معیار پالنه او معیار ټاکنه د عمرپورې اړه نه لري، بلکې د پوهې پورې اړه لري.

د الله تعالی څخه غواړم، چې زموږ په ملک کې هم د پوهې لپاره یو ښه معیار وټاکل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمیت او کیفیت

د کمیت لپاره کیفیت ضروري دی، خو د کمیت نه کیفیت ډېر مهم دی.

یو عالم وايي: (د اکثریت او اقلیت تعریفونه نوي شوي دي، نور نو سرونه نه شمېرل کېږي، ماغزه شمېرل کېږي ! ! !)

رښتیا چې ډېر خلک مو ملک کې ژوند کوي، خو د کار خلک پکې په شمار دي. د کمیت په لحاظ هر څه لرو، خو کیفیت مو له لاسه ورکړی دی. که چېرې د یو باغ ونې په نظر کې ونیسو، یو باغبان لري، ځینې ونې میوه دارې او ځینې میوه دارې نه وي.

د باغبان لپاره ښې ونې میوه دارې دي، چې له میوو یې هر ډول ګټه اخلي. میوه دارې ونې د یو پوه او عالم انسان په ډول خپل ټولنې او مالک ته خدمت کوي او ګټه ورته رسوي.

پوه او ناپوه، بینا او ړوند یو له بله توپیر لري، دغه ډول میوه دارې ونې له بې میوه دارو ونو سره فرق کوي.

ډېر غرونه لرو، خو د بدخشان هغه غرونه چې بېروج، زمرود، طلا او داسې نور قیمتي کانې لري، د هغو غرونو سره فرق کوي، چې هېڅ نه لري.

ځینې کسان شپه او ورځ هڅه کوي، چې په دشتو کې د څرخ په نامه مرغان ونیسي، دا مرغان ډېره لوړه بیه لري. طوطي، کنري یا داسې نورې مرغۍ چې ښکلي او اوازونه لري، خلک یې په لوړ قیمت اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر مرغه څرخ، طوطي او کنري نشي کیدای.

په یوې ټولنې کې د فکر او نظر خاوندان کم وي او عام وګړي ډېر وي، هر عام وګړی د نظر خاوند نشي کیدای.

که یو سړی ډېر اولادونه ولري، خو ټول یې بیسواده او ټولنې ته یې خیر ښیګڼه ونه رسی او بل کس یو اولاد ولري، خو د پوهې پر ګاڼه سمبال وي، د دې یو اولاد د هغه بل له ډېرو اولادونو بهتر دی.

دا مهمه نه دی، چې په ملک کې مو څومره خلک(نفوس)ژوند کوي، دا به مهمه وي، چې څومره خلک مو د علم او پوهې درلودونکي دي.

ډېر(زیات) بې علمه خلک د ملک لپاره د بدبختۍ باعث ګرځي، په یو ملک کې داسې خلک چې د ټولنې لپاره خیر ښیګڼه نشي رسولای، د دې نه چې داسې خلک په یوې ټولنې کې نه وي ښه او بهتره به وي.

مفکر شاعر الفت وایي:

یوه ښکلې ښایسته پري پیکره
بله تور ناشولته بد منظره
کمیت کې یې فرق نه شته کیفیت دی
چې یوه یې کړه بلا بله دلبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقيقي خيرات خور

ولې غريب او بېچاره د نورو ملکون په نسبت دلته زيات دي؟ ولې ورځ تر بلې د خيرات خورو شمېر ريا تېږي؟ ولې هره لحظه د بېچاروو او غريبو سره مخامخ کېږو؟

دا ځکه چې دلته عدالت او مساوات نشته، ځينې واکداران، مشران، مالداران مو زړونه لري، خو د زړه دردوالی نه لري، کاذب احساسات لري. د دوی پر عواطفو کې صدق او رښتينولي نشته.او پخپلو خبرو کې صادقه نه دي.

دا چې غل وايې غلا مه کوئ! حرام خور وايي حرام مه خورئ! غاصب وايي غصب مه کوئ! او ګناهګار وايي ګناه مه کوئ! نو سړی حيران شي، چې تر څو به په خپلو غيرې حقيقي احساساتو خلک غولوی، داسې خلک شته، چې تاسو ډېر ښه پېژني.

ستاسو د کړنو پر اساس مو نن ټولنه د بدبختيو او کمبختيو سره لاس او ګريوان ده او د ډېرو غريبو او بېچاروو حق تاسو خوړلی دی.

اصلي او حقيقي خيرات خواره تاسې هستۍ، چې د غريبو مال مو خوړلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستاسو ټول مال، دولت او دارایي د غریبو حق دی او د دوی پر وینو موځان دې مقام ته رسولی دی.

کوم خیراتونه او زکاتونه چې تاسو ورکوئ، د دې خیراتونو او زکاتونو لومړني مستحقین تاسې غټ خیټي هستی، چې د کونډو او یتیمانو مالونه موو خوړل.

کوم مال چې تاسو خیرات ورکوئ، دا د غریبو او بیچارو خپل مال دی، پر دوی احسان مه کوی، د دوی احسان ومنی.

که چېرې د غه بیچاره ګان تاسو ته بخښنه وکړي، امکان یې شته، چې الله تعالی د دې غریبو پر بخښنې تاسو له دې عذابه خلاص کړي.

په دغو خیراتونو ورکولو کې د ثواب فکر مه کوئ، خو امکان لري، چې له عذابه پرې خلاص شئ.

د هارون الرشید په وخت کې هوښیار بهلول ته د هارون له خوا یو اندازه پیسې د خیرات لپاره ورکړل شوې، چې پر غریبو، بیچارو او مسکینانو باندې تقسیم کړي، کله چې ښار ته ولاړ، ګوري چې د هارون الرشید د ساتوونکیو او کارکوونکیو په لاسونو کې ډانګ دی او د غریبو او بیچارو نه، چې پر سرک کار کوي، په زور او ظلم پیسې اخلي.

دغه حالت چې هوښیار بهلول ولید ،بیرته د هارون دربار ته راغی او ورکړل شوې پیسې یې ورته بیرته ورکړې.

هارون الرشید وپوښتل: ولې دې پیسې د بیچاره او غریبو پر ځای بیرته ماته راکړې؟

بهلول وویل: ستا کارکوونکي او ساتونکي مې په ښار کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولیدل، چې په ډېرې بې رحمۍ یې د غریبو او بیچارو نه پیسې اخیستې، زه پوه شوم، چې اصلي او حقیقي غریب ته یې ! نه نور غریبان او بیچاره ګان. ستا خیراتونه د ریا په خاطر دي. ته او کارکوونکي دې، د ډېرو غریب نه بتر هستۍ او هغوی له تا سو بهتر دي.

په ځنګل کې مشر او بادشاه زمری دی، د دې په واسطه د ځنګل هرقسم حیوانات قتل کېږي او هغه خوري، د زمري پاتې شونې نور حیوانات خوري. زمری په اصل کې د نورو حیواناتو غوښې نه خوري، بلکې د یو ظالم مالداره په ډول خپله غوښه پخپله خوري.

زمری هم زموږ د ټولنې د ځینو خلکو په ډول د کمزورو او ناتوانو حق خوري او خپل ځان مړوي. اصلي او حقیقي بیچاره زموږ د ټولنې ځینې مالداره وګړي دي، نه غریبان او مسکینان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدردي

هر انسان باید نورو انسانانو ته د عزت په سترګو وګوري او د ټولو انسانانو درد ، غم او ستونزې په خپل ځان کې حس کړي.

یو شاعر وايي:

هـر انســان تــه د انســان پــه نظـر ګـوره
هـر سـړي تـه د خپـل ځـان پـه نظـر ګـوره

که چېرې د یو کس والدین مړه شوي وي او دی په ډېر کړاو کې وي، باید ددې کس غم د ولس ډېره برخه داسې احساس کړي، چې یوازې ددې نه بلکې زموږ او ستاسې والدین هم وفات کېدای شي.

هغه کسان چې درد یدلي زړونه لري، هغه ته د ملک ټول ولس د کورنۍ په څېر وي او ددوی پر درد دردېږي او پر خوشحالۍ یې خوشحالېږي او ددوی تر مېنځ داسې رابطه وي، لکه د والدینو چې د اولادونو سره د وینې تړاو وي.

یو ښه انسان باید د احساساتو او عواطفو ربښتینوالي ولري او په ټولنې کې د هر کس ستونزې په نا شعوري ډول احساس کړي.

موږ او تاسې باید د انسانانو نه سربېره پر حیواناتو هم ترحم وکړو ، ځکه هغوی بې خولې او بې ژبې دي. حیوانات هم د الله تعالی ثنا وايي، د ژوند کولو حق لري، دا چې پیدا کړي الله تعالی دي، نو د مرګ حق یې هم د الله تعالی سره دی.

یو شاعر وايي:

پـتـنـګ نـه دی پـه ډیـوه چې سـتي نـه شي
بلبـل نـه دی چې پـه ګـل فریـادي نـه شـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه يې مه بوله تور کاڼی د صحرا دی
په ليدو د زخمي زړه چې زخمي نه شي

د همدردۍ دغه احساس الله تعالی هغه انسان ته ورکوي، چې زخمي زړه ولري او د دې د زخمي زړه څخه را وتلې خبرې د ډېرو خلکو زړونه تسخير کړي.

علامه اقبال وايي: (زخمي زړه يو نعمت دی، دا سې زړه هغه چا ته د الله تعالی له خوا ورکول کېږي، چې روحاني صحت ولري.)

دا چې نن مو د ډېرو خلکو احساسات مړه دي او هېڅ ډول انساني کرامت ته ارزښت نه ورکوي، دليل يې دا دی، چې عقيدوي، اصلاحي او روحاني فکر يې نيمګړی دی. په نورې نړۍ کې له ټولو لوړ حقوق حيواناتو ته ورکړل شوي دي.

د اسلام ستر پيشوا حضرت محمد(ص) پر حيواناتو ډېر ترحم درلود. يوه ورځ نبي عليه السلام په سفر وليده، چې چا مېږيو سوړه سېځلې وه، نبي عليه السلام پوښتنه وکړه، دا کار چا کړی دی؟ يوه صحابي وويل، ای د الله تعالی رسوله! دغه کار ما کړی دی، نو نبي عليه السلام ورته وفرمايل: چې له الله تعالی پرته بل هېڅوک په اور د سزا ورکولو حق نه لري، پام چې بيا داسې کار ونه کړې.

نبي عليه السلام دومره شفقت او نرمي درلوده، چې د اوداسه په وخت کې يې تږې پشو خوا ته راغله، نو نبي عليه السلام د خپل اوداسه لوښی ورکوږ کړ او هغه پشو ته يې اوبه ورکړې او بيا يې اودس وکړ.

يوه ورځ نبي عليه السلام پر داسې يوه سړي ورغی، چې د وزې د حلالولو لپاره يې خپله چاړه تېره کوله او وزې ورته کتل، نبي عليه السلام غوسه شو او ويې فرمايل: په تاسې کې، چې هر څوک خپل څاروی حلالوي، نو د څاروي تر څملولو مخکې دې خپله چاړه ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېره کړي.

نبي علیه السلام یوه ورځ پر لاره تېرېده، یو سړی یې ولیده، چې پر خپل اوښ سپور په خبرو بوخت دی، نبي علیه السلام دغه سړی له دې کاره وژغوره، چې له اړتیا پرته پرسورلۍ ډېر مه کېنئ، یعنې کله چې خپل هدف ته ورسېږئ، نو بیا له سورلۍ ښکته شئ، هسې بې ضرورته پرې مه کېنئ او همدا شان نبي علیه السلام د څارویو له داغلو منع کړې ده.

نبي علیه السلام پر حیواناتو دومره زهیر وه، انسانان خو پرېږده.

ننني ډېر انسانان مو یوازې دخپل ځان او کورنۍ په اړه فکر کوي، داسې خلک کم لرو، چې دټولو عوامو په فکر کې وي.

داسې کسان چې دملي مفکورې او نظریې خاوندان دي او د ټول ملک لپاره فکر کوي، د دوی رښتیني احساسات د ستایلو وړ دي او ولس هم باید په داسې اشخاصو ویاړ وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلا

ښکلا که د نړۍ هر څېرته وي ښکلا ده، ښکلا جامع، مانع، کوټلی، منلی او ټولنمنلې پېژندنه نه لري.

دا چې د انسانانو خارجي او داخلي جوړښتونه سره توپیر لري، نو له همدې امله د یو شخص داخلي جوړښت (احساسات، عواطف، تخیلات او داسې نور) د ښکلا د ارزښت په ټاکلو کې سره توپېرلري.

په افریقې، روسیې، افغانستان او داسې نورو .... ملکونو کې د ښکلا معیارونه سره توپېر لري.

دا چې د یوې ټولنې کلتورونه، ارزښتونه او نور سره توپېر لري، د ښکلا ټاکلو معیارونه هم فرق کوي.

په هر انسان کې باید د صورت او سیرت ښکلا موجود وي، خو د صورت نه سیرت ډېر مهم دی او هر انسان باید له صورته سیرت ته ډېر ارزښت ورکړي.

سید ګل پاچا الفت وایي:

رنګ شکل ته مه ګوره معنا نیسه نظر کې
ظاهر کې لکه غنې ښکاربږي غنه لان

الفت صاحب هم له صورته سیرت ته ډېر ارزښت ورکړی دی او تاکید کوي، چې د انسان شکل ته مه ګورئ، بلکې معنا ته یې پام وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو عالم وايي: (ظاهر بين انسان په سپين پوستکي مينېږي، چې دا سطحي مينه ده او پوستکی ډېر ژر توريدلای شي.)، د عالم هدف ښکاره دی او استا د الفت نظر يه تاييدوي.

هر کال په نړۍ کې د نبي عليه السلام پر نامه د سيرت النبي سيالي جوړيږي او د دې پر خوی، عاداتو او اخلاقو پکې مفصل بحث کېږي، سره له دې چې نبي عليه السلام ته الله تعالی د ټولې نړۍ د خلکو نه پوره ښکلا ورکړې وه، خو بيا هم د دې پر نامه د صورت النبي کومه سيالي تر اوس نه ده جوړه شوې.

نبي عليه السلام تر ټولې نړۍ ښکلی و، سپين مخ او ځليدونکې څېره يې درلوده، برابر قد، رنګ مبارک يې نه ډېر سپين او نه ډېر غنم رنګی و، د سر ويښتان مبارک يې نه ډېر نېغ او نه ډېر ول ول وو، مخامخ غاښونه مبارک يې سره بېل بېل وو، چې د خبرو پر وخت به يې د بريښنا په ډول رڼا کوله، سترګې مبارکې يې تورې او بانه يې اوږده وو، سترګې يې پر رنجو تورې ښکاره کېدې، خو په حقيقت کې يې رانجه نه وکړي، د سترګو په سپينو کې يې سرې کرښې وې، رسول الله (ص) به په تياره شپه کې هم دا سې ليدل کول، لکه په رڼا کې، وروځې مبارکې يې سره بېلې وې، مخ مبارک يې غوښن و، پوزه مبارکه يې نرۍ لوړه وه، سر مبارک يې هم برابر لږ غټ و، ږيره مبارکه يې دومره ګڼه وه، چې سينه يې پرې ډکېده (پټېده)، غاړه مبارکه يې تر ټولو خلکو ښايسته وه، بدن مبارک يې نه ډېر ډنګر او نه ډېر غټ و، برابر وجود يې درلود، له ټټره تر نامه پورې يې د ويښتانو يوه کرښه وه، په نور بدن يې ډېر ويښتان نه وو، د اوږو مېنځ او سينه يې پراخه وه، سينه او ګېډه مبارک يې سره برابر (اوار) وو، د بدن بندونه مبارک يې غټ او مضبوط وو، د لاسونو تلي (ورغوي) مبارک يې غوښن وو، لاسونه يې تر وا ورو يخ او تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشکو زیات خوږ بویه وو ، نبي علیه السلام به چې له چا سره سترې مه شي وکړه، د هغه شخص له لاسونو به ټوله ورځ خوږ بوی ته او که د کوم ماشوم پر سر به یې لاس کېښود ، هغه به د ماشومانو په منځ کې پېژندل کیده ، ځکه چې د هغه ماشوم له سر څخه به خوږ بوی راته، پوندې مبارکې یې پستې وې او له مسکا نه لوړه خندا به یې نه کوله.

د نبي علیه السلام له دومره ښکلا سره سره ، بیا هم د دې پر سیرت ډېر اثار لیکل شوي دي.رسول الله (ص) ډېر کفار د خپلو اخلاقو پواسطه مسلمان کړي دي.

ډېر شیان دي، چې ډېر ژر زړونه فتح کوي او ځوانان تر خپل تاثیر لاندې راوړي، په ځوانۍ کې جذبات او احساسات پر هر انسان غالبه وي او ډېر وخت د ژوند لپاره ښه تصمیم نه شي نیولی.

دوی په داسې ښکلا زړونه بایلي، چې له عاداتو یې خبر نه وي. که یو بت هر څومره ښکلی وي، انسان کیدای نه شي، ځکه چې د انسانانو له صورته سیرت ته ډېر ارزښت ورکول کېږي.

ځینې ځوانان مو پر بتانو زړونه بایلي او د عاقبت فکر یې نه کوي. که چېرې یوه هندوانه ډېره غټه وي، خو منځ یې خام وي، د داسې هندوانې اخیستل بې ګټې وي،خوند یې بې خونده وي او رنګ یې بې رنګه وي.

له ډېرو غټو او لوړو بې میوه دارو ونو نه، وړې میوه دارې ونې بهتره دي.

زموږ لپاره د ونو میوې مهمې دي، نه قد او لوړوالی، سره له دې، چې د غټو ونو نه د لرګیو او یانوره استفاده کولای شو، خو د یوې ونې د میوو نه چې څه ډول استفاده کېږي، هغه له هر څه بهتره ده.

که یو غر په نظر کې ونیسود هغه لوړوالی او نور ظاهري ښکلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې د صورت ښايست دی، خو په همدې غره کې قيمتي کانې يې داخلي ښکلا ده. يا د يو بحر لويوالی او د اوبو شفافوالی يې د صورت ښکلا ده او په همدې بحر کې د طبيعي زيرمو موجويت يې داخلي ښکلا ده.

د غرونو او بحرونو په داخلي ښکلا او صورت کې هم ډېر توپېر ليدل کېږي.

ډېرې غټې سترګې مې ليدې، چې د خپل يار نه پرته د نورو خلکو د کتلو لپاره ليواله وي، په مقابل کې مې ډېرې با حيا سترګې وليدې، چې يوازې د يو يار ديدن لپاره پيدا شوي دي، چې دغه سترګې د هغو غټو سترګو نه ډېرې بهتره دي، چې د خلکو زړونه ښکار کوي.

که مونږ د يو انسان د بدن د هرې اعضاوي د ښکلا په اړه فکر وکړو، د انسان د بدن اعضاوي د روا کارونو لپاره پيدا شوي دي، خو دوی پرې ناروا کارونه کوي.

داسې بد اخلاقه ښايسته ښځې پيدا کېږي، چې د مينې کولو نه بلکې د نفرت کولو لياقت هم نه لري.

د نبي عليه السلام د وينا مفهوم دی، چې ښځې د څلورو مهمو خصوصياتو او ځانګړنو په نظر کې نيولو سره په نکاح کړئ. خو له دې څلورو خصوصياتو نه دين داره ښځه بهتره ده. کومه ښځه چې دين داره وي، د هغه سره به خامخا د سيرت ښکلا ملګرې وي.

هو ! د هر انسان لپاره د صورت د ښکلا نه د سيرت ښکلا مهمه ده، په حقيقت کې د هر شي ښکلا په سيرت کې ده، نه په صورت کې.

يو عالم وايي:

خپلوي د سيرت ښه ده خپلوي نه د صورت
څېره کې خو پردي هم ښکاري کله يو شان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه او بد

ډېر دي، چې ښه ته بد او بدو ته ښه وايي، ښه غندي او بد ستايي او د دې دواړو تر مېنځ توپېر نه شي کولای.
هغه ټوک چې د دې دواړو تر منځ فرق نه کوي، هغه عوام دي، چې د پوهې کچه يې ټيټه ده او په دې نه پوهېږي، چې د ښو خلکو په مقابل کې داسې ودريدل ټولنه له پرمختګ او ترقۍ څخه بې برخې کوي او د داسې خلکو تعداد ورځ تر بلې کمېږي او د بدو ستاينه، دې ته موقع برابروي، چې په بدو کارونو کې ډېر خلک يو له بل سره رقابت وکړي.
په ټولې نړۍ کې ښه خلک او بد خلک شته، ښه خلک د خلکو په زړونو کې پاتې کېږي او بد خلک ډېر ژر له خلکو هېرېږي.
نن مو د ټولنې ځينې مشران، مالداران او په لوړو چوکيو کارکوونکي ډېر بد خلک دي، خو بيا هم د ولس لخوا انتخاب او د دوی په زړونو کې ځای لري، لاسونه يې ښکل کوي او هر چېرې په ښه نامه يادوي، چې اصلي لامل يې د ټولنې د ځينو وګړونه پوهيدل دي او په همدې ډول خلکو د شمېر ډېروالی دی.
په کومې ټولنې کې، چې پوهه او علم کم وي، هلته بيا پورته معيارونه ټاکل کېږي او داسې نورو مسايلو ته پاملرنه کېږي، چې نورې نړۍ کې هېڅ حيثيت او قيمت نه لري.
په کومو خلکو او ټولنو کې چې د بيسواده او بدو خلکو عزت ډېر وي، هلته په همدې ډول خلک زيات وي او په کومو ټولنو او خلکو کې چې د باسواده او ښو خلکو قدر ډېر وي، هلته بيا په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډول خلک ډېر وي.

دلته چې چا ډېر ظلم اوزياتی کړی دی، د هغوی ډېر عزت کېږي، همدا ظالمان دي، چې د مظلومانو اه او فغان اسمان ته وختهٔ.

په نورې نړۍ کې د هغو خلکو يادونه کېږي، چې ټول عمر يې عوامو ته خدمتونه کړي وي او د زړه درد او همدردي يې له غريبو او بيچارو و سره درلوده.

د يوناني ژبې افلاطون، سقراط، ارسطو، بقراط، د روسيي ژبې تولستوی، د فرانسوي ژبې وکتورهوګو، د هندي ژبې ټاګور، د اردو ژبې علامه اقبال او د فارسي ژبې فردوسي، مولانا جلال الدين بلخي او د داسې نورو پېژندل شوو څېرو پر نامه ډېر ځايونه جوړ شوي دي او د دوی د عزت لپاره يې ډېرې ښې مقبرې جوړې کړې دي، خو دلته برعکس ځينې هغه کسان ستايل کېږي، چې د نفرت لياقت هم نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه

ژوند د مینې او محبت لپاره دی او په نفرت کې تېرول یې د انسانانو لپاره نه ښایي.

یو شاعر وایي:

دا ژوند خو داسې لږ د محبت لپاره هم دی
حیران یم چې نفرت ته وزګار یږي خلک څنګه

رښتیا که د یو سل کلن کس نه پوښتنه وکړو، چې د ژوند خوشحالي او خفګانونه دې یاد یږي؟ هغه به ووایي، په ټول ژوند پوه نه شوم، داسې احساس کوم، چې دوه ورځې را باندې تېرې شوې دي. نو ژوند د نفرتونو نه پر خوشحالۍ یې تېرول اړین دي.

همدا حقیقي او مجازي مینه ده، چې انسانان په دنیا کې ژوند کوي او هر ډول سختې تېروي.

مینه ده، چې ډېر پردي خپلوي او ډېر خپل خلک چې یو د بل سره مینه نه لري پردي کوي.

ځینې والدین د خپلو ځینو اولادونو سره مینه نه کوي او د دوې تر منځ د مینې هغه تار چې له زړونو څخه زړونو ته لار لري شلیدلی وي او د پردیو په ډول ژوند کوي، خو په مقابل کې ځینې خلک شته، چې د پردیو سره داسې مینه کوي، چې د وخت په تېریدلو یې مقام د مور او پلار مینې او مرهمت ته رسیږي.

مینه ده، چې انسان خو پرېږده، حیوان هم خپل تابع ګرځوي. یو ښکاري مرغه، چې د ځینو ظالمو انسانانو لخوا یې سترګې تړل شوي وي او د یو بندیوان په ډول ژوند کوي، خو بیا هم د خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوند تابع داري کوي او د دې په خدمت کې وي او هر وخت ورته نور مرغان ښکار کوي، چې اصلي لامل يې د انسانانو مينه او محبت دی.

يو سپی که هر څومره وو هل شي او له کوره وشړل شي، خو بيا هم له کوره نه ځي او هغه الفت او مينه چې د يو انسان لخوا ورسره شوې، نه يې هېروي.

داسې ډېر مثالونه د حيواناتو لرو، چې د انسان مينه يې دې ته اړ کوي، چې بيرته د انسان سره مينه وکړي.

مينه او محبت ته انسانان ډېر ضرورت لري، خاصتا هغه غريب او بيچارګان چې ټول عمريې په سختۍ کې ژوند تېر کړی دی او مينې ته اړتيا لري، بايد د دوی اوښکې پاکې کړو او په مينه ورسره وخت تېر کړو.

انسان دوستي (هيومانيزم) په نورې نړۍ کې ډېر ارزښت لري.

د مينې حقيقي احساسات او عواطف د هر چا په زړه کې نه وي. داسې انسانان چې د مينې ډک زړونه ولري، په هرې ټولنې کې کم پيدا کېږي.

موږ د ګل پاچاالفت په شان انسانانو ته ضرورت لرو، چې د ملک ټولو بيچاروو او غريبو خلکو سره يې همدردي درلوده او د زړه مينه يې له خپلې ټولنې او ولس سره وه.

نن مو د ټولنې ډېره برخه د ځينو هغو ژوندیو او مړو خلکو احترام کوي او د مينې لايق يې بولي، چې د نفرت لياقت هم نه لري.

ولس بايد د ټولنې حقيقي خدمتګاران پيدا او مينه ورسره وکړي، د مينې حقدار هغه څوک دي، چې د ټولنې د خلکو سره رښتينې مينه لري.

که چېرې يو جنګي چرګ (کولنګي) ته د دې لپاره ښه غذا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړو او مینه ورسره وکړو، چې په جنګ یې واچوو او یا له حلالې وروسته یې له بنکو بالښتونه او دوشکې جوړې کړو، چې په حقیقت کې دا مینه د مقصد او هدف لپاره ده.

ډېر داسې بې علمه او بې لیاقته د لوړ مقام خاوندان مې ولیدل، چې د ولس سره د جنګي چرګ معامله کوي، هېڅ ډول مینه ورسره نه لري، بلکې د منفي ملتپالنې (negative nationalism) مفکوره لري.

د عوامو پواسطه ځان لوړ مقام ته رسوي او بېرته د ولس وینې زبیخي، خو دوی پرې نه پوهېږي.

دا چې ولې مو د ولس ډېره برخه نه پوهېږي؟ دا ځکه چې پوهه او علم نه لري. عوام باید د مینې او محبت مستحقین وپېژني او له هغه چا سره د زړه له کومې او د احساس له تله مینه وکړي، چې اصلي حقدار یې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرعت

په دنیا کې د نوي ساینس پرمختګ، معلومات او اختراعات په دې دلالت کوي، چې دوی د علم او پوهې پر ګاڼه سمبال دي.

د دوی د پرمختګ سرعت ډېر تیز دی، دوی په طیاره کې ناست دي، ډېر لوړ پرواز ونه کوي، له ځانه ښکته، هر څه ورته ښه ښکاري او کوشش کوي، چې له ځانه پورته هم نوي معلومات تر لاسه کړي.

ځینې وګړي په ریل ګاډي کې ناست دي او د لاسته راوړنو په حال کې دي. خو ځینې ملکونه بیا د غرونو په شان میخ شوي ځای پر ځای ولاړ دي، نه پرمختګ کوي او نه مخ ښکته راځي.خو داسې ملکونه هم شته، چې د سیند د اوبو مخ ښکته روان دي، دوی د پیشرفت په فکر کې نه دي، یوازې خپلې ورځې تېروي، په داسې ملکونو کې د پوهې او علم کچه ټیټه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقيقي ګوڼ

انسانان اشرف المخلوقات او د سالم عقل او فکر درلودونکې دي.

د انسانانو دوه ګوني جوړښتونه سره توپير لري له همدې امله يې فکرونه، پوهه او ذکات درجه هم يوله بله فرق کوي.

داسې وګړي شته، چې عقل لري، کاڼه نه دي، هر څه اوري، خو بيا هم له کڼو بدتر دي، چې اصلي او حقيقي کاڼه همدوی ته ويلای شو.

يو انسان که له موره کوڼ پيدا شي، دا يو حقيقت دی، چې څه به نه اوري، خو بيا هم دا کوښښ کوي، چې د سترګو په واسطه د خلکو د خولې له حرکاتو د هغې پر خبرو پوه شي او که داسې نه وي، په اشارو خو خپل کار کولای شي.

داسې انسانان شته، چې سالم پيدا شوي او کاڼه نه دي، هر څه اوري، خو په ښو کارونو عمل نه کوي، دې ته بايد سالم او جوړ کاڼه وو ايو ، دوی څو مرتبې له هغو کڼو بدتر دي، چې له موره کاڼه پيدا شوي دي. ای کاش چې دوی هم کاڼه پيدا شوی وای، نو موږ به بيا د دې ارمان نه کاوه، چې دوی مو خبره نه اوري.

يو شاعر وايي: (ړانده پوهيږي چې لمر شته دی، خو لمر نه شي ليدلای، سهار چې له خوبه پاڅيږي، د سهار رڼا نه شي ليدلای. ګونګ شونډې وينې چې خوزيږي، خو خبرې نه اوري، کوڼ ته چې يوه خبره وکړو ، هغه بل څه اوري.دا له موره پيدا شوی ړوند ، ګونګ او کوڼ څو مرتبې له هغې ړوند ، ګونګ او کوڼ بهتر دی، چې له موره جوړ پيدا خو عمل يې له هغو بد تر دی.)

دوی د خپل ملک سره مينه نه لري او نه يې له خلکو سره لري، دا ملک چې زموږ او ستاسې کور دی، خاپوړې مو پکې کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکسیجن مو پکې تنفس کړی، له همدې خاورې تغزیه شوي یو ، خو بیا هم ورسره خیانت کوو ، وفاداره ورته نه یو.

که یو باز په نظر کې ونیسو ، خاوند یې په لاس کرځوي، ډوډۍ ورته ورکوي، مینه ورسره کوي، سره له دې چې سترګې یې تړلي او بندي دی، خو بیا هم د خپل مالک هره خبره مني او د هغې خدمت کوي، د خپل مالک سره بیوفایي نه کوي، کولای شي چې وتښتي، خو د هغه احسان نه شي هېرولی. وګورئ ! په حیواناتو کې هم وفا شته.

ته په خپلو خوشحالیو مست یې او د بیچاره ولس چغې او فریادونه په اسمان کې وریځې جوړې کړې، د دوی فریادونه نه اورئ، له الله تعالی نه وو بېرېږه، قیامت ورځ موهیره کړې ده.

ډېر انسانان مې ولیدل کاڼه نه دي، خو بیا هم خبرې نه اوري. سترګې لري، خو حیا پکې نشته. وجدان لري، خو بیا هم پر وجدان پښه ږدي. لاسونه لري، د خیر پر ځای پرې د شر کارونه کوي. زړه لري، ترحم او زړه سوی یې نشته. عقل لري، خو د بیعقلو او لیونیو نه خراب کارونه کوي. پښې لري، جومات ته پرې نه، میخانې ته پرې ځي. ژبه لري، د دې پر ځای چې ښې خبرې وکړي، بدې خبرې کوي. لویه ګیډه لري، د حلالو پر ځای یې پر حرامو ډکوي. ځلور ښځې لري، بیا هم هره شپه فحاشي پسې ځي. په لوړ مقام کار کوي، د دې پر ځای چې خدمتونه وکړي، خیانتونه کوي.

ولس باید د ټولنې خدمتګاران او خیانتکاران وپېژني او د دوی حقیقت ښکاره کړي، خدمتګاران وستایي او خیانتکاران وغندي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تقدیر فلسفه

ټول مسلمانان په (ولقدر خیره وشره) باندې ایمان لري.

الله تعالی چې د انسان لپاره څه لیکلې وي، هغه به کېږي او د الله تعالی په ارادې چې کوم څه کېږي، په هغه کې د انسان خیر وي.

د الله تعالی د تقدیر ارادې ته غاړه ایښودل په موږ فرض دي. ځینې خلک د تقدیر په اړه ګډې وډې خبرې کوي، یو تعداد وایي: ځان موټر لاندې اچوم او مړ کېږم ایا دا په تقدیر کې لیکلې وو؟

یو شاعر وایي:

په تدبیر که دې د بام سورې بند نه کړ
دا تقدیر دی چې هغه کوټه به څاڅي

د هر کار لپاره تدبیر مهم دی، خو تدبیر هم په تقدیر کې لیکل شوی وي، دا چې الله تعالی په خپلې ارادې د خپلې خوښې انسان ته خوشحالي او خفګان ورکوي، موږ باید د سر په سترګو هغه ومنو.

ځینې وخت یو انسان د یو کار په کولو کې د ځان لپاره خیر وینې، خو په هغه کار کې یې شروي یا یو کس په یو کار کې له ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره شر وینې، په هغې کې یې خیر وي. الله تعالی چې د انسان سره کومه کړنه کوي، دا له هغې سره یو لوی احسان دی.

یوه زړه ښځه یوه ورځ له زینو ولوېده او لاس یې مات شو، په دې وخت کې یې وویل: شکر الحمد الله، خوا کې یې یو شمېر خلک ولاړ وو، دې ته یې وویل، ولویدې او لاس دې مات شو او بیا هم شکر وباسې، دې وویل: زما د لاس ماتیدل د الله تعالی خوښه وه او د هغې په ارادې خوشحاله یم.

انسان باید پر تقدیر باندې هر وخت، هر حال او هر ځای کې شکر ګزاره او خوشحاله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظاهر او باطن

سترګې خلاصې کړئ او د زړه په سترګو دې نړۍ ته وګورئ، ډېرو حقايقو او پټو رازونو نه به خبر شئ، دا سې څه به وګورئ، چې نور يې د ليدلو سره سره نه ويني.

د ژورو فکرونو خاوندان کولای شي هغه څه ووينې چې عادي خلک يې نه شي ليدلای، سره له دې چې ټول وګړي سترګې لري او د ټولو سترګې ديد هم لري، خو د فکر او نظر خاوندان د زړه او عقل په سترګو کتل کوي.

دا د سپينو جامو خاوند چې په شان او شوکت ګرځي او د وزن د زياتوالي له کبله پر لاره نه شي تلای، کله يو ډاکټر او کله بل ډاکټر ته د ويني فشار له کبله روان وي. دا هغه رياکار پير دی، چې هر وخت يې د غريبو حق خوړلی او د مسکينانو وينې يې زبيخلي دي.

دی د ښکاري باز په ډول نور واړه او کمزوري مرغان خوري. يوه ورځ مې په هوا کې د بازانو يو ټولی وليد، چې د وزن د ډېروالي له امله يې نه شو کولای، چې لوړ پرواز ونه وکړي، ددوی د غټوالي لامل هم د نورو کمزورو مرغانو غوښې خوړل وو، د کومو مرغانو غوښې چې دوی خوړلې وې، د هغوی د اولادونو چغهار مې اوس هم په غوږو کې انګازې کوي، په يوې ټولنې کې د افراط او تفريط عوامل همدا سې بې عدالتي منځ ته راوړي.

تا سې هغه سترګې پيدا کړئ، چې ظاهر نه بلکې باطن ووينې، د ډېرو شيانو ظاهر او باطن سره توپير لري.

که چېرې نړدې ليدلوری ولرو، نه شو کولای چې د دنيا له پټو حقايقو خبر شو، ظاهربين مه او سيږئ، کوښښ وکړئ، چې د هر شي باطن ووينې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حرکت

د یو پوه انسان د حرکت مسیر باید معلوم وي، د ځینو وګړو د حرکت مسیر مثبت او د ځینو بیا منفي خوا ته وي لري.

دواړه ډلې فکر لري، ځینې د مثبت فکر او ځینې بیا د منفي فکر درلودونکې دي.

په ژوند کې باید حرکت موجود وي او د همدې حرکت نتیجه ده، چې انسانان کار کوي او خپلې اړتیاوې پوره کوي.

که په ژوند کې د کار او زحمت هلې ځلې نه وي او انسان ځای پر ځای ناست وي، د دې انسان او د غره څه فرق دی.

غرونه ځای پر ځای میخ شوي او حرکت نه کوي، د دوی نه د پیشرفت طمع نه شو کولای.

د ځینو انسانانو د حرکت مسیر منفي خوا لري، چې له داسې خلکو نه بیا هغه غرونه بهتره دي، چې نه انسانانو ته ګټه رسوي او نه تاوان، خو بیا هم د ځینو ځنګلونو پیدا کیدل یا د اب وهوا په تغیر او تبدیل کې د غرونوونډه د خلکو لپاره مهمه ده.

که د غره نه تیږې وکولوو، دا تیږه په حرکت کې ده یا که په خوب کې یو انسان په یو بل اړخ اوړي دا هم حرکت دی یا د شمال په الوتلو د ونو خانګونه او پاڼې په خوریدو شي او حرکت کوي، خو د داسې حرکتونو مسیر نامعلوم او بې ګټې دی، چې دې ډول حرکت ته بیا حرکت نه شو ویلای.

په نورې نړۍ کې د هر چا د کار وخت معلوم وي او د خپلې هرې لحظې نه استفاده کوي، خو دلته د خوب وخت معلوم دی او د کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت نا معلوم دی.

د هر شي ځای پر ځای ودریدو کې زیان او تاوان وي، که یو موټر ځای پر ځای ولاړ او حرکت ونه کړي، ورځ تر بلې خرابېږي او که همدا موټر حرکت او کار وکړي، موټر، خاوند او عوامو ته یې ګټه رسېږي.

سید جمال الدین افغان ویلي وو: په هغې ټولنې کې چې ښځېنه او نارینه اوږه په اوږه کار ونه کړي، هغه ولس پرمختګ نه شي کولای.

رښتیا چې نن مو دنه پرمختګ له عواملو څخه د ټولنې بېسوادي، بې کاري او د ښځینه وو ناپوهي هم ده. کار وکړئ، چې د ښه ژوند څښتنان شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افراط

د نړۍ د پرختګ لامل علم او پوهه ده او هېڅوک د ښوونې له ارزښته انکار نه شي کولای.

د ډېرو انسانانو د پوهې دراندہ پيټي په سر دي او دځينو ککرۍ خالي او خپل وخت بې ځايه تېروي.

ډېر پوه د وطن په غم او درد مين عالمان مې وليدل، چې ورځ تر بلې يې د غمونو پيټي درندېږي او د زړه په غم اخته کېږي، د دوی د درد يوازينی سبب د دوی ډېره پوهه ده.

دوی په ټولنې کې هغه څه کتلای او ليدلای شي، چې نور يې د ليدلو توان نه لري.

د ژوند په ډېرو چارو کې افراط او تفريط بې عدالتي مېنځ ته راوړي. ايا په علم او پوهې کې افراط وي؟

په يوې ټولنې کې چې علم او پوهه څومره زياته وي، د انسانانو او ټولنې لپاره د نيکبختۍ سبب ګرځي، خو د علم سره عمل ضروري دی.

ټول پوه کسان د عوامو په درد نه دردېږي او د دوی د ستونزو احساس نه شي کولای، د ولس دا درد هغه خلک احساسولای شي، چې زخمي زړه لري او دا زخمي زړه الله تعالی هغه چا ته ورکوي، چې روحاني قوت لري.

د هغه قدماوو خبره چې ويل به يې: (په زياته پوهه کې زيات غمونه وي.)، خو دغه د زياتې پوهې غم په هغو ټولنو کې زيات وي، چېرته چې بې عدالتي او مساوات نه وي او د پوهې کچه ټيټه وي.

رښتيا چې ځينې وخت ډېره پوهه داسې ستونزې پيدا کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې شرط چې د احساساتو او جذباتو صدق او رښتينولي ورسره موجوده وي.

د الفت صاحب په وينا وو کې مې د غه حقيقي احساسات وليدل، چې په ډېرو کمو خلکو کې پيدا کېږي.

خو کله کله همدغه ډېره پوهه او علم له انسانه شيطان جوړوي، چې د دغې خبرې فلسفه د شيطان له ژونده ښه ښکاره ده.

زيات بارانونه کله کله سيلونه له ځانه سره راوړي او هر شي ته تاوانونه رسوي، خو په خپل وخت برابر بارانونه بيا هر شي ته گټه رسوي.

ډېر تيز بادونه د تاوان سبب گرځي او ډېر تيز لمر هم ستونزې پيدا کوي، خو که لمر او باد نه وي هم نه کېږي. اى خلکو ! علم او پوهه تر لاسه کړئ او عمل پرې وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحول

په نړۍ کې هر څه په تغیر کې دي. انسانان، حیوانات، نباتات او نور .... مې په یوه حال و نه لیدل او د هر شي په تغیر او تبدیل کې د الله تعالی لوی حکمت پروت دی.

یو ماشوم له موره پیدا ، لوی، سپین ږیری او بلاخره مړ شي. دغه حالت د دنیا په ټولو انسانانو راځي او هېڅوک له دې حقیقته سترګې نه شي پټولی.

یو کوچني ته دا دنیا ډېره لویه ښکاري، خو چې کله لوی شي، دا دنیا ورته کوچنۍ ښکاري. د کوچني ماشوم ذهن، عقل او فکر وړوکی وي، نو ځکه ورته هر څه لوی ښکاري، همدا ماشوم چې د پوهې، عقل او ذکاوت څښتن شي، له نړۍ خبر او د فکر کولو توان پیدا کوي، نو ځکه ورته دا دنیا وړه ښکاري.

په فکر، عقل او ذکاوت کې هم تحول راځي، خو نه د ټولو انسانانو ! ډېر انسانان مې ولیدل، چې د زیات عمر څښتنان دي، خو فکر او عقل یې لاهم هماغسې کوچنی دی.

د نړۍ ډېر اسلامي او ټول غیر اسلامي ملکونه د پرمختګ په حال کې دي، چې لامل یې د علم او پوهې د کچې لوړوالی دی.

دلته ترقي او پیشرفت نه شته، د ولس ډېره برخه مو په خوب ویده دي. ډېر سپین ږیري، ځوانان او نور .... مو لا هماغسې کوچني دي.

د علم او پوهې په واسطه له کوچنیانو مشران جوړیدای شي، نه د عمر په تېریدو، دا عمر خو په حیواناتو، نباتاتو او جماداتو هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېرېږي، خو په انسان د وخت او زمان تېريدل بايد له هر شي سره توپير ولري.

ونې وکرل شي، لويې شي او د وخت په تېرېدلو يې د ثمر وخت راورسېږي، لکه څنګه چې د انسان ښکلا په علم او تقوا کې ده، دغه شان د ونې ښکلا يې ميوه ده.

لمر د ورځې پيدا او د شپې پناه شي، سپوږمۍ د شپې پيدا او د ورځې ورکه شي.

وګورئ د دنيا هر څه په تحول کې دي او د دغې تحولاتو برکت دی، چې دنيا د ژوند لپاره برابره ده، که په ژوند کې تغيرات او تحولات نه وي، هغه ژوند بې معنا دی او دغه تحولات د علم او پوهې پر بنسټ راتلای شي، دغه تغيرات او تحولات بايد راوړل شي، د بل چا له خوا نه راوړل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګل

یوه شپه خوب وینم، چې په یوه خطرناکه ځنګل کې یم، چې له ډېرو ونو له لاسه ورځ پکې شپه ښکاریده.

د ډېرې ویرې احساس مې وکړ او زړه مې نا قراره وه، چې سترګې مې په یوې بې حالې هوسۍ ولګیدې، د ځان کندن حال یې و، اړخ په اړخ اوخته، ښکلې اوږده غاړه، غټې غټې سترګې او غټې غټې اوښکې یې له سترګو را روانې وې، شفاف پوستکی او رنګ یې درلود.

د هوسۍ د غمرازۍ لپاره د ځنګل نور حیوانات هم را ټول شوي وه، د هوسۍ بچی هم په دوی کې وه اود غمونو او کړاوونو امبارونه یې پر سر بار و او داسې ګړیده، چې زه هم ورته په ژړا شوم، ټولو نورو حیواناتو ورته تسلي ورکوله، خو د دې مور ناحقه مړه شوې وه او د هیچا یې نه منله او همدا یې ویل: دا زما مهربانه مور وه، پلار او ورونه مې هم د دې قاتل پواسطه له منځه ولاړل اویوه ورځ زه او تاسو ټول د دې له لاسه له منځه ځو. راځۍ چې اتفاق او اتحاد وکړو او د دې ظالم پر وړاندې ودریږو.

د مړې هوسۍ د بچې خبرې چې مې واوریدې ، په دې فکر کې شوم، چې په حقیقت باید ځان پوه کړم. ولاړم یو ځای ته چې ټول حیوانات را ټول دي.

د هوسۍ د بچي نه مې پوښتنه وکړه: چا مور دې په داسې بې رحمۍ وژلې ده؟

ـ زما مور زموږ د ټولو مشر(زمري) په داسې بد حال کړې ده.

ـ ولې مو خپل مشر زمری ټاکلی دی؟ ایا علم او پوهه له تاسو ډېره لري؟

ـ دا ځنګل دی، دلته پوهه او علم هیڅ ارزښت نه لري، دلته چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چا سره زور او قوت وي ، هغه مشري کوي.
ـ زمرې تاسو په خپله مشر کړی دی او که په زوره مشري کوي.
ـ د ځنګل د ډېرو حيواناتو له خوا مشر ټاکل شوی دی.
ـ ولې بل زړه سوانده او خدمتګاره خپل مشر نه ټاکئ، چې داسې ظالم او ناپوهه مو خپل مشر خوښ کړی دی.
ـ ټول بې اتفاقه يو ، نژاد پرستي، قوم پرستي، سمت پرستي کوي او د خپل وجدان سره فيصله نه کوي.
ـ تاسو خو پخپله ګرم هستئ، خپله پخه پخپله په تبر وهئ او بيا ورته ژاړئ، تا خپله مور خپله وژلې ده، ژړا او فرياد مه کوه.
ـ زه ملامته نه يم، اوريدلي دي نه دي، په يو ګل نه پسرلی کېږي، ما او زما همفکرانو زمرې نه غوښته، چې زموږ مشري وکړي. موږ هر کال د مشر د ټاکلو لپاره سره را غونډېږو او مشر ټاکو، نو د ډېرو ملګرو لخوا زمری هر کال زموږ مشر ټاکل کېږي. خو دا ځنګل دی، د مشرۍ لپاره معيارونه د نورو سيمو په پرتله توپير کوي.
ـ ستاسو به ترکومه دا حال وي.
ـ تر څو چې پوهه او علم زيات شي او د ښه او بد تحليل وکولای شو. دلته د ځنګل قانون دی، بايد دا قانون له منځه ولاړ شي او بل قانون مېنځ ته راشي.
له خوبه پاڅېدم او پخپل ځای کېناستم، ډېر خوله شوی وم او د هوسۍ خبرې مې په زړه وې او د خوب پر تعبير مې پوه شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارمان

هر هغه څه چې لرئ، قدر یې وکړئ، ځکه چې په دنیا کې هر څه له منځه ځي او دا یو حقیقت دی.

مخکې له دې چې جدایي راشي، د وصال په اهمیت پوه شئ او هېڅکله داسې کار مه کوئ، چې په جدایي کې یې ارمان وکړئ.

دا چې نن ښکلې او تکړه ځوان یې خپل ځان او ټولنې ته هر ډول خدمتونه کولای شې، خو په دې پوه شه، چې ښکلا او ځوانې دې دایم نه پاتې کېږي.

د انسان ژوند د کړنو له مخې شمېرل کېږي، نه د کلونو له مخې نو له همدې امله ژوند د هر انسان لپاره د دنیا او اخرت د لاسته راوړنو یو ښه بازار دی، په دې بازار کې هر ډول ښه او بد شیان پیدا کېږي.

د یوې ټولنې خدمتګار خلک په ژوندون وستایې، د دوی یادونه وکړئ ځکه چې د دوی یادونه ددوی خپل حق دی. ځینې انسانان له مرګه وروسته ستایو او په ژوندون یې عزت نه کوو.

یو باغبان باید د ونو له میوو نه په خپل وخت استفاده وکړي، که خامې یې وشکوي، خوند به یې نه وي او که چېرې پخې شي او د یو خوالي نه وروسته یې هم ونه شکوي، د طبیعي عواملو پر بنا به په ځمکه وغورځېږي او یا به یې چینجي وخوري، یعنې د میوو نه هم باید په خپل وخت ګټه واخیستل شي. د انسان ژوند څو پړاوونه لري، که چېرې د وخت په قدر پوه او په خپل وخت خپل کارونه وکړو، هېڅکله به ارمان ونه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټه او تاوان

صحت د الله تعالی لوی نعمت دی او په خپلې پېژوینې او لورینې یې ډېرو کسانو ته ورکوي.
له صحته ښه او بده ګټه اخیستل کیدای شي، ښه ګټه ترې هغه کسان اخلي چې روحاني او باطني صحت لري او بده ګټه ترې هغه خلک اخلي چې ظاهري صحت لري.
ډېر خلک مې ولیدل چې ظاهرا صحت مند ورته ویلای شو، خو باطني او روحاني صحت به نه لري.
په نړۍ کې هر شی الله تعالی انسانانو ته پیدا کړي دي او په هرشي کې ډول ډول ویټامینونه دي، چې د انسانانو مختلفو اعضاوو ته ګټه رسوي.
ډاکټر صاحبان وایي، چې ګازرې د سترګو دید ته فایده لري، بادام مغز ته او داسې نور شیان هم شته چې د الله تعالی نعمتونه دي، چې انسانانو ته ګټه لري.
یو صحت مند انسان دی، چې ښه مغز او فکر لري، د ډاکټرۍ تر کچې یې زده کړې هم کړې دي، خو بیا هم له خپله فکره ښه استفاده نه کوي، دلیل یې دا دی چې روحاني او باطني صحت نه لري، د انسان باطن چې جوړ شي، ظاهري ښکلا هم پکې پیدا کېږي او په نړۍ کې د دې ټول کارونه مثبت وي.
ډېر داسې شیان شته چې د انسانانو سترګو ته ګټه رسوي، او د سالمو سترګو خاوند ته د سترګو صحت مند ویلای شو، که چېرې همدا انسان له خپلو سترګو ناوړه استفاده کوي، دلیل به یې دا وي چې دی هم روحاني او باطني صحت نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دده چې د دې سترګې به ښکلې وي او ښه دید به کوي، خو زما په پوهه باطن يې خراب دی.

که چېرې د بدن له هرې اعضاوې نه ناوړه استفاده کوو، حقيقت دا دی چې باطن مو خراب دی.

که چېرې د يو انسان عقيده وي، اصلاحي او ديني ژوند جوړ شي، باطن يې هم جوړېږي. نن مو ډېر ظاهري صحت مند خلک باطني صحت مندي نه لري.

د يوې هندوانې ظاهري ښکلا يې بهرنی ساختمان دی او باطني ښکلا يې رنګ او خوند دی. چې ډېر خلک د هندوانې رنګ نه بلکې خوند ته ګوري. که له بيرونه يوه هندوانه هرڅومره ښکلې وي، خو داخل کې خرابه وي. دا د هغه انسان په ډول دی، چې ظاهر يې ښکلی او باطن يې بدرنګه دی.

په يوې ټولنې کې ډېر اصلاح شوي خلک هغه کسان وي، چې روحاني صحت لري.

که د يو انسان روح جوړ شو، نور بدن يې پخپله ښه کارونه کوي، همدا روح دی چې په ټول بدن مشري کولای شي او همدا روح دي چې له انسانه ولاړ شي، په تش کالبود بدلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهه

يو د خبرو کول دي او بل يې پوهېدل دي، چې د خبرو کولو نه يې پوهېدل ډېر مهم دي. لکه څرنګه چې د علم لپاره عمل مهم دی، دغه ډول د خبرو کولو لپاره يې پوهېدل مهم دی.

ډېر خلک دي ښې ښې خبرې کوي، خو پرې پوهېږي نه. له ډېرو مې اوريدلي دي چې وايي: د ظالم بادشاه په مخ کې حق ويل افضل جهاد دی، سړی به فکر وکړي چې اصلي د منصور لمسی همدا دی، چې کله د حق ويلو وخت راشي د يو مظلوم په مخ کې هم حقيقت نه وايي. دی په خولې ويلی شي، چې حق ويل افضل جهاد دی، خو په معنا يې نه پوهېږي او عملي کولای يې نه شي. که يو بل کس حقيقت وايي، همدا د حق چغې وهونکی پرې بد وايي، ځکه دی حق او حقيقت نه پېژني.

يا ډېر خلک وايي: غيبت مه کوئ، غيبت کوونکی داسې مثال لري، لکه څوک چې د يو انسان خامه غوښه خوري.

هغه څوک چې وايي، غيبت بد کار دی، بيا په خپله غيبت کوي. په هرې خبرې باندې له ويلو نه پوهېدل ډېر مهم دي.

د ډېرو کتابونو لوستونکې مې وليدل، له ډېرو مکتبونو او پوهنتونونو مې خلاص شوي کسان وليدل، چې د پوهې خاوندان پکې ډېر کم دي. د پوهې پېژندل لکه د ښکلا پېژندنې او انسان پېژندنې په ډول ستونزمن کار دی.

ډېر خلک دي هغه چا ته پوه وايي، چې لوړ تحصيلات لري يا هغه چا ته پوه وايي چې په لوړو څوکيو کار کوي يا هغه چا ته پوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي چې د دريځ په مخکې ښې ښې خبرې کوي او په همدې ډول نور .....خود مختلفو نظرونو او فکرونو خلک بېلا بېل نظريات د پوهې د معيار تاکنې لپاره لري، خو زما په نظر لکه څرنګه چې د انسان پېژندل اسان کار نه دی، دغه ډول د پوهې پېژندل هم اسان کار نه دی.

ډېر مشران او تحصيل کوونکي مې وليدل، چې ډېرې ښې ښې خبرې کوي، خو عملي کولای يې نه شي، دوی هر څه ويلای شي خو پرې پوهېږي نه. تحصيل خو ډېر خلک کوي يا درس خو ډېر خلک وايي، خو پوهېږي پرې ډېر کم کسان.

دوه کسان دي، دواړه له طب پوهنځي فارغ دي او وظيفې لري، يو يې ټوله ورځ په منکراتو اخته او د عوامو وينې څکي او بل د يو ښه ډاکټر ټولې ښې ځانګړنې لري. لومړني درس ويلی دی، خو پوه شوی نه دی. دويم يې درس ويلی او پوه شوی هم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو ادب نوې ښکلا او د هاشمي د ادبي پنځونو هارونه

د پښتو په معاصره دوره کې د ادب د اسمان پرمخ نوي ستوري را ښکاره او د ادبي ځېړنو او هنري ليکنو وړانګو يې د پښتو ادب په خړ مابنامي باندې د شفق روښانه رڼا خوره او ولوروله، چې او سمهال هم د ادب په اسمان کې يو شمېر نوي ستوري ځرکونه وهي او ورځ تر بلې د خپلو ځېړنو او پنځونو پلوشې تر لرې واټن پورې غزوي او د خپلو ادبي پنځونو څخه د پښتو د ادب ناوې ته تلپاتې هارونه جوړوي.

او سمهال د ځوانو ليکوالو په لړ کې د ښاغلي هاشمي ستوری د ختيځ د ادب په اسمان کې د هر چا پاملرنه جلب کړې. نوموړی په هغه چاپيريال کې ژوند کوي، چې هلته استاد پوهاند رښتين، قيام الدين خادم او ګل پاچا الفت وينو هم له دې سيمې څخه په ادبي ډګر کې لوی همت او هنرونه اخيستې و چې او سمهال يې د پښتو د ادب په بڼ کې هر ډول ګلان غوړېدلي او ګڼ شمېر ادبي بوراګان ترې خوندا خلي. سيد اصغر هاشمي ټوله کورنۍ په علمي روښانتيا باندې ښکلې ده چې پلار (علمي رتبه، پوهنمل سيد رحمن هاشمي) او سمهال د ننګرهار په ښوونې او روزنې پوهنځي کې استاد ، نيکه يې سيد عبد المنان هاشمي د خپل وخت لومړنيو کسانو څخه و چې د هيواد په پلازمينې (کابل) دار المعلمين کې يې زده کړې پای ته ورسولې، د هاشمي دوه ورونو په هالند او هندوستان کې د ماستري زده کړې کړي دي او او سمهال په خپل هيواد کې په بېلابېلو ادارو کې دندې ترسره کوي.

د انګلستان د نامتو ليکوال او اروا پوه ډاکټر سمايلز په وينا د انګلستان خلک پر خپل ځان باندې تلپاتې ويسا لري او هر کار په ذوق سره سرته رسوي، نو په همدې اساس انګلستان وګړو پرمختک کړی او د بهرنۍ هڅې پر ځای د انسان خپل داخلي هڅې يو انسان د بري منزل ته په لنډ واټن کې رسوي. د نوموړي د خبرې په تايد همدا حس او هڅه د ښاغلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هاشمیپه وجود کې شته او د همدې هڅو په اساس شپه او ورځ د کتابونو مطالعې، څېړنو او تخلیق ته ځانګړې کړې ده او د ډاکټر سمایلیز په وینا د انسان په پرمختګ کې د هغه مسلک سره د نوموړي مینه هم اړینه ده چې اصغر دا ځانګړتیا هم لري د ادب، د مطالعې او ادبي پنځونه په لټه تلپاتې زیارګالي، نوموړي په کم سن کې ګڼ شمېر ادبي اثار د پښتوژبې د غنیتوب په موخه ډالۍ کړي دي.

ښاغلی هاشمي څېړنې، تخلیق تر څنګ په ژباړه کې هم ښه وړتیا ښودلې ده، چې یو شمېر اسلامي کتابونه یې له فارسي څخه پښتو ته ژباړلي دي او د نوموړي ځینې اثار په دري او انګلیسي ژبو باندې د نورو لیکوالو له خوا ژباړل شوي دي.

دا هم د نوموړي د چاپ شوو اثارو لړ لیک:

څېړنې:

۱: هاشمي، پوهیالی سید اصغر: د نظم تاریخ(لومړۍ او دویمه دوره)، مومند خپرندویه ټولنه، ننګرهار، ۱۳۹۲ل کال.

۲: هاشمي، پوهنیار سید اصغر: د استاد ګل پاچا الفت د شعرونو منځپانګېزه او جولېزه څېړنه(د ماسټرۍ تېزس)، دانش خپرندویه ټولنه، پیښور، ۱۳۹۳ل کال.

۳: هاشمي، پوهنیار سید اصغر: ادبي وړانګې، دانش خپرندویه ټولنه، پیښور، ۱۳۹۳ل کال.

۴: هاشمي، پوهنیار سید اصغر: د الفت مرغلرې(سریزه، زیاتونه او ویپانګه)، دانش خپرندویه ټولنه، پیښور، ۱۳۹۳ل کال.

۵: هاشمي، پوهیالی سید اصغر: شعر پوهنه، مومند خپرندویه ټولنه، ننګرهار، ۱۳۹۱ل کال.

۶: هاشمي، پوهنیارسید اصغر: د څېړنې بنسټونه (د تحقیق فن او لارې چارې)یار خپرندویه ټولنه، ننګرهار، ۱۳۹۴ل کال.

۷: هاشمي، پوهیالی سید اصغر: بولله له پیله تر خوشحاله، مومند خپرندویه ټولنه، ننګرهار، ۱۳۹۱ل کال.

۸: هاشمي، پوهیالی سید اصغر: ادب پوهنې آرونه، مومند خپرندویه ټولنه، ننګرهار، ۱۳۹۱ل کال.

۹: هاشمي، پوهیالی سید اصغر هاشمي: غني خان فلسفي شاعر، دانش خپرندویه ټولنه، پیښور، ۱۳۹۲ل کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر هاشمي: ادبي مرغلرې، دانش خپرندويه ټولنه، پېښور، ۱۳۹۲ل کال.
۱۱: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر هاشمي: ادبي درو ټاکنه، ۱۳۹۲ل کال.
۱۲: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر، د پښتو ژبې ادبي سرلارې، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۰ل کال.
۱۳: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر، د ليک او لوست اسانه زده کړه، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۱ل کال.
۱۴: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر، ادبي مرغلرې(دويم ټوک)، دانش خپرندويه ټولنه، پېښور، ۱۳۹۲ل کال.

تخليقات:

۱: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: برخليک(ناول)، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال آباد، ۱۳۹۱ل کال.
۲: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر، د فکر بيان (لنډې نثرې وينا وې): ۱۳۹۳ل کال.
۳: هاشمي، پوهنيار سيد اصغر: د فکر پلوشې، ۱۳۹۴ل کال.

ژباړې:

۱: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: د بهلول نصيحتونه، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال آباد، ۱۳۹۰ل کال.
۲: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: د حضرت محمد(ص) لنډ ژوند ليک، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۰ل کال.
۳: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: د حضرت ابوبکرصديق (رض) لنډ ژوندليک، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۰ل کال.
۴: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: د حضرت عمر(رض)لنډ ژوند ليک، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۰ل کال
۵: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: د حضرت عثمان(رض) لنډ ژوند ليک، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۰ل کال
۶: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: د حضرت علي(رض) لنډ ژوند ليک، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۰ل کال

راټولونې:

۱: هاشمي، پوهيالی سيد اصغر: د ادبي ژانرونو لنډه پيژندنه، ګودر خپرندويه ټولنه، جلال اباد، ۱۳۹۰ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: هاشمي، پوهیالی سید اصغر: د ادبي اصطلاحاتو سیندګی، دانش خپرندویه ټولنه، پېښور، ۱۳۹۳ ل کال.

۳: هاشمي، پوهیالی سید اصغر: د استاد ګل پاچا الفت ستاینې (راټولونه او سریزه)، دانش خپرندویه ټولنه، پېښور، ۱۳۹۳ ل کال.

چاپ ته تیار اثار:

د پښتو ژبې ادبي سرلاري (دویم او درېیم) ټوک، نړیوالې ادبي څېړې، ادبي نظم ډولونه او پیدا ایښت یې، د لرغوني دورې نثري اثار او پیدا ایښت یې، د لودیانو او سوریانو لیکوال، اخلاق د امام غزالي له نظره، شاعران او مشاهیر، د پښتو ژبې تاریخ، د فکر یون، ادب تیوري او ادبپوهنې بنسټونه .

او سمهال نړۍ د ساینس او ټکالوجي د پرمختګ سره د انساني ژوند په ګڼو برخو کې اسانتیاوې رامنځته شوي دي او د علمي پرمختګ په موخه هم او سني لیکوال د همدې انټرنیټي وسایلو څخه کار اخلي چې ښاغلی هاشمي هم ورسره بلد تیا لري او هم هره ورځ د نوموړي ادبي، سیاسي، ټولنیزې او اروا پوهنیزې مقالې د پښتو په بیلا بیلو ویبپاڼو کې خپرېږي چې تر دې مهاله یې د مقالو شمېر نژدې ۲۰۰ ته رسیدلی دی.

په اتلسمه پېړۍ کې په فرانسه کې یو فیلسوف تېر شوی دی هغه وایي کوم انسان چې د تفریح په ارزښت پوه نه شي نو هغه کس د کار کولو وړتیا هم نه لري خو ښاغلی هاشمي په دې ډګر کې هم مخکښ دي، نوموړی د شلو کلونو راهیسې د پهلواني او داسې نورو لوبو په برخه کې ښه ځلیدلی دی چې لوبې یې د هیواد په داخل او بهر کې ګټلي دي. نوموړي د ادبي او فرهنګي هڅو تر څنګ هره ورځ یو ځانګړی وخت د سپورټ تمرین له پاره هم ټاکي.

په اسلامیت او افغانیت مین
پوهنیار فهیم بهیر
د البیروني پوهنتون استاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحریك یادښت

د افغانستان ملي تحریك د (۱۳۹۳ ل) كال په پیل كې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه كړې وه چې د دې كال په بهیر كې به (شل عنوانونه) بېلا بېل دیني، علمي، ادبي او ټولنیز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې كوي. ملي تحریك دا ژمنه د یاد كال د كب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د یوې پرتمینې غونډې په ترڅ كې یې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې كړل. ملي تحریك په یاده غونډه كې ژمنه وكړه چې د (۱۳۹۴ ل) كال په بهیر كې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې كوي. طبیعي خبره ده چې دا اسانه كار نه دی، ډېر زیات زیار او زحمت ته اړتیا لري، خو ملي تحریك ټینګ هوډ كړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملی كوي. دا اثر چې ستاسو په لاس كې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه كړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحریك هیله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته كړي. ملي تحریك له ټولو هغو لیكوالو، ژباړونكو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندویانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهیر كې یې یو بل سره مرسته او ملګرتیا كړې او دا فرهنګي بهیر یې بریالی كړی، د زړه له كومې مننه كوي او كور ودانی ورته وایي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازۍ په هیله

د افغانستان ملي تحریك فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک د هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (خیرالله خان) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته يې اوږه ورکړه. ملي تحریک وياړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ يې پيل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هيله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

يو ځل بيا د دې اثر له ليکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د ليکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مينه

د افغانستان ملي تحریک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فکر پلوشې

سید اصغر هاشمي

د خپرونو لړ: ۵۰

د خپرونو لړ: ۴۹

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library